

2nd National
Conference on Fundamental Studies in Law, jurisprudence; Theories, Approaches & Challenges

دومین
کنفرانس ملی مطالعات بنیادین حقوقی-فقهی (نظریه‌ها، رویکردها و چالش‌ها)

02230-42975

کنفرانس‌یاب
www.conferenceyab.ir

دومین کنفرانس ملی

مطالعات بنیادین حقوقی-فقهی

Sponsored and Indexed by
CIVILICA
We Respect the Science

(نظریه‌ها، رویکردها و چالش‌ها)

2nd National Conference on Fundamental Studies in
Law Jurisprudence; Theories, Approaches & Challenges

www.khorasanconf.com/law users@khorasanconf.com khorasanconf@yahoo.com

تاریخ‌های مهم

تاریخ پذیرش مقالات
۱۴۰۲/۱۲/۱۰ تا ۱۴۰۲/۰۵/۰۱
برگزاری همایش:
۱۷ اسفندماه ۱۴۰۲

برگزار کننده

موسسه آموزش عالی خراسان

محورهای همایش

* روانشناسی و حقوق (روانشناسی جنائی)
* اقتصاد و حقوق (حقوق کیفری اقتصادی)
* علوم جنائی * حقوق بین‌الملل
* حقوق عمومی * فقه و اصول
* حقوق خصوصی *

دبیرخانه دائمی همایش

مشهد، بلوار معلم، معلم ۷۷ ۰۵۱-۳۵۰۹۷۶۱۶

آهسته گام
مجمع آموزش و توانبخشی، نوجوانان

مدارس خارج کشور
موسسه تعلیماتی خصوصی

مدرسه آنلاین
مدرسه اینترنتی

زبان سرا
موسسه فرهنگ آموزش پژوهشی

مفتاح قائم
موسسه فرهنگی آموزش و پژوهشی

موسسه آموزش عالی خراسان
غیر دولتی - غیر نظامی

گروه آموزشی هشت
مراکز مشاوره و مطالعه

مرکز مشاوره احیا
خدمات روانشناسی و مشاوره

کتاب پردازان
مجمع فرهنگی و آموزشی

2nd National

دومین کنفرانس ملی مطالعات بنیادین حقوقی-فقهی (نظریه‌ها، رویکردها و چالش‌ها)
Conference on Fundamental Studies in Law, jurisprudence; Theories, Approaches & Challenges

چکیده مقالات

دومین کنفرانس ملی مطالعات بنیادین حقوقی-فقهی (نظریه‌ها، رویکردها و چالش‌ها)

رئیس کنفرانس: دکتر مهدی خواجوی
دبیر علمی کنفرانس: دکتر علی فتوحی‌راد
دبیر اجرایی کنفرانس: دکتر محمدرضا حائری‌زاده حریمی

مسئول دبیرخانه کنفرانس: مهندس پریا ایلدرآبادی

۱۷ اسفندماه ۱۴۰۲
هتل نوین پلاس مشهد

بررسی ظرفیت فقهی قاعده ی «لا ضرر» از منظر فقه‌های امامیه و جایگاه آن به عنوان مبنای مسئولیت مدنی در حقوق ایران

بهنام قنبرپور

استادیار، گروه حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد قایم شهر، قایم شهر، ایران

behnamghanbarpor45@yahoo.com

چکیده

قاعده ی لا ضرر به معنای نفی ضرر به عنوان یک قاعده ی فقهی در چهارچوب روایتی توسط رسول اکرم (ص) در ماجرای سمره بن جندب مطرح شده است. اکنون پرسش آن است که با توجه به گرایش‌های جدید حقوقی مبنی بر حذف نظریه ی تقصیر آیا قاعده ی لا ضرر می‌تواند مبنای مسئولیت مدنی باشد؟ پژوهش حاضر که به روش توصیفی و تحلیلی سامان یافته است می‌کوشد با هدف بهره برداری هر چه دقیق تر و کامل تر از قاعده ی مهم فقهی لا ضرر در قانونگذاری و تحلیل این قاعده براساس نظرهای گوناگون به این سوالات پاسخ دهد. اولاً؛ میزان کارآمدی قاعده مذکور براساس نظرات مختلف فقیهان تا چه اندازه است؟ ثانیاً؛ با توجه به تفاسیر ارائه شده از طرف فقها، آیا می‌توان آن را به عنوان یک مبنا در مسئولیت مدنی در حقوق ایران پذیرفت؟ در پاسخ به سوالات فوق این نتیجه به دست آمد که میزان کارآمدی قاعده نزد فقها بر اساس تفسیر آنها متمایز است، چه اینکه بر اساس مبنای نفی حکم ضرری شیخ اعظم انصاری بالاترین کارآمدی و بر اساس نهی سلطانی حضرت امام (ره) پایین ترین کارآمدی را دارد و تنها بر قاعده ی تسلیط حاکم است و همچنین از آنجا که در تحقیق، نظر حضرت امام (ره) به عنوان نظر شارع مقدس پذیرفته شده، اشاره شد که قاعده ی لا ضرر چنین ظرفیت فقهی را ندارد که مبنای مسئولیت مدنی مبتنی بر آن قرار گیرد و بیان گردید که مبنای استناد عرفی که توسط بعضی از حقوق دانان مطرح شد با نظام حقوقی ایران هماهنگی بیشتری داشته و می‌تواند مبنای مسئولیت مدنی قرار گیرد.

کلمات کلیدی: قاعده ی لا ضرر، نفی حکم ضرری، مبنای مسئولیت مدنی، تقصیر.

چالش‌های شان تعقیبی دادستان با اصل تساوی سلاحها در نظام دادرسی کیفری ایران با نگاهی به الگوی فرانسوی قاضی آزادی‌ها و بازداشت

محمد مسعود ملازمیان

(دکترای حقوق کیفری و جرم‌شناسی، گروه حقوق، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران، نویسنده مسئول)
(mohamadmasoudmolazemian@yahoo.com)

سارا توزنده‌جانی

(sara.tozandehjani@gmail.com)
(دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق کیفری و جرم‌شناسی، گروه حقوق، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران)

چکیده:

اصل تساوی سلاح‌ها، به عنوان یک اصل بنیادین آیین دادرسی کیفری به معنای دارا بودن شرایط و ابزار دفاعی برابر توسط طرف‌های دعوای کیفری است به نحوی که یک طرف در برابر طرف دیگر در موقعیتی که بطور اساسی نابرابر باشد، قرار ندهد. مبانی این اصل را در اصل برابری، عدالت و اصل برائت میتوان یافت. اختیارات تحقیقی و قضایی دادستان به عنوان طرف دعوای کیفری مخالف اصل تساوی سلاح‌ها است. دادستان مقام تعقیب است و نباید در ارجاع پرونده به بازپرس، اظهارنظر در تصمیمات بازپرس، تحت نظر، نظارت و درخواست تحقیقات خاص و همچنین صدور قرار بازداشت موقت صلاحیت داشته باشد. در فرانسه قاضی آزادی‌ها و بازداشت به عنوان یک قاضی مستقل از دادسرا و دادستان، در امور سلب آزادی و مخالف حریم خصوصی اتخاذ تصمیم می‌کند. استفاده از الگوی فرانسوی و سپردن و اتخاذ تصمیم در این امور به قاضی مستقل در دادگاه، می‌تواند چالش‌های شان تعقیبی دادستان با اصل تساوی سلاح‌ها در ایران را به حداقل برساند.

واژگان کلیدی: "دادستان"، "اصل تساوی سلاح‌ها"، "قاضی آزادی‌ها و بازداشت".

2nd National
Conference on Fundamental Studies in Law, jurisprudence; Theories, Approaches & Challenges

دومین
کنفرانس ملی مطالعات بنیادین حقوقی-فقهی (نظریه‌ها، رویکردها و چالش‌ها)

جایگاه نکاح متعه در آموزه های فقهی و قرآنی و نقش آن در پیشگیری از اعمال منافی عفت

مریم شیریان نسل

استاد یار، گروه حقوق جزا و جرم شناسی، مرکز تحقیقات حقوق، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی مراغه، ایران.

Maryam.shiriyani@yahoo.com

حامد احمر میان‌دوآب

دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه حقوق جزا و جرم شناسی، مرکز تحقیقات حقوق، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی مراغه، ایران.

Hamed ahmar65@gmail.com

چکیده

هدف از این پژوهش بررسی جایگاه نکاح متعه در آموزه های فقهی و قرآنی و همچنین نقش آن در پیشگیری از اعمال منافی عفت می باشد با توجه به شرایط اقتصادی حاکم بر جامعه و نیز توقعات بی جای جوانان که باعث شده سن ازدواج بالا برود و اعمال منافی عفت رواج بیشتری بیاید و به تبع آن فرزندان نامشروع زیادی متولد شوند که بزرگترین قربانیان این اعمال هستند که در تولد خود نقشی نداشته و قانون گذار نیز حمایت قانونی از این فرزندان نمی کند چرا که هیچ یک از حمایت هایی که از فرزندان مشروع می شود در خصوص این فرزندان اعمال نمی شود و حتی از اشتغال به بعضی از مناصب نیز منع می شوند و عنوان زنازاده را به آنان می دهند لذا برای پیشگیری از اعمال منافی عفت و تولد فرزندان نامشروع ازدواج موقت که قدمتی کهن داشته و حتی در بین کشورهای غیر اسلامی نیز تاریخچه ای ما قبل اسلام دارد و آنان نیز ازدواج موقت را تحت شرایط خاص و برای کنترل شهوت جنسی و ارضای آن پذیرفته اند می تواند بسیار موثر واقع شده و سلامت اجتماعی جامعه و شأن و منزلت کشورهای اسلامی را نگه دارد و مانع اعمال منافی عفت شود.

واژگان کلیدی

نکاح متعه، پیشگیری از جرم، اعمال منافی عفت، زنازاده.

خلاهای قانونی در زمینه خشونت زوج علیه زوجه در حقوق ایران با تکیه بر اسناد بین‌المللی

زهرا زندیه

کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشگاه آزاد واحد ورامین

zahrazandeyhlawyer@gmail.com

چکیده

خشونت علیه زنان یکی از جدی‌ترین اشکال نقض حقوق بشر است که موجب نقض پایدار حقوق شخصی و پایداری شدن ارزش انسانی زنان می‌شود. خشونت علیه زنان به نظام سیاسی، اقتصادی یا اجتماعی خاصی مرتبط نیست؛ بلکه تمام مرزهای نژادی، فرهنگی و مالی را در می‌نورد و در همه جوامع بشری اعم از توسعه یافته یا درحال توسعه مشاهده می‌شود. خشونت علیه زنان دارای ابعاد وسیعی است. این معضل تنها به تعرض نسبت به تمامیت جسمانی زن محدود نمی‌شود، بلکه اشکال و انواع گوناگونی دارد که نشانگر تجاوز به اساسی‌ترین حقوق بشر است. اهمیت این مسئله باعث صدور اعلامیه حذف خشونت نسبت به زنان در سال ۱۹۹۳، نام گذاری روز ۲۵ نوامبر به عنوان روز جهانی رفع خشونت علیه زنان و نیز این موضوع در دیوان بین‌المللی دادگستری به عنوان جنایتی بین‌المللی طرح گردید. تحول اسناد بین‌المللی با نگرش حمایتی، به سوی تصویب اسنادی که هدفشان اصلاح قوانین به نفع تحقق برابری و رفع انواع تبعیضات جنسیتی از زنان می‌باشند، گام برمی‌دارد. در مقابل؛ پس از انقلاب و براساس فقه و حقوق اسلامی، کلیه قوانین جزایی اصلاح گردید و به پیروی از اجماع فقهای شیعه، مجازات قصاص برای قتل عمد زنان و جرح عمدی وضع گردید. اما در هیچ یک از قوانین؛ مجازات عمومی ۱۳۰۴ و قانون مجازات اسلامی ۱۳۷۰، قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲، حمایت ویژه‌ای از زنان در برابر قتل عمد به ویژه قتل‌هایی که از سوی شوهران، رخ می‌دهد به عمل نیامده است و مهمترین اقدام ر زمینه رفع خشونت علیه زنان، در قالب لایحه منع خشونت علیه زنان، به نتیجه‌ای نرسیده است. در رفع خلاءهای قانونی باید بیان داشت که بسیاری از مصادیق خشونت بر زنان به مانند خشونت کلامی، خشونت خانگی، همسرآزاری، تجاوز به عنف از سوی همسر، خرید عروس، ازدواج اجباری از سوی بستگان نسبی دختران و ازدواج پیش از بلوغ، در حقوق ایران مورد جرم‌انگاری قرار نگرفته است. این درحالی است که ایران به موجب عرف بین‌المللی و با پیوستن به برخی اسناد بین‌المللی مرتبط با ممنوعیت و تقبیح خشونت بر زنان، مکلف به جرم‌انگاری لازم است.

کلمات کلیدی: خشونت علیه زوجه، آزار جسمی و کلامی، تبعیض جنسیتی، اسناد بین‌المللی.

بررسی شمول قاعده حرمت میت مسلمان نسبت به غیرمسلمان

حسن حسینی‌یار

دکتری فقه و مبانی حقوق اسلامی از دانشگاه فردوسی

hhoseiniyar@gmail.com

چکیده

از آنجا که تمام انسان‌ها اولاً مخلوق خداوند هستند و ثانیاً جنس انسان نسبت به سایر موجودات در آیات قرآن از سایر موجودات برتر و گرامی‌تر دانسته شده است، اصل اولیه در مورد انسان، کرامت ذاتی و محترم بودن است. مادامی که انسان با اختیار و آگاهی، مرتکب عملی نشود که این کرامت را مخدوش کند، حفظ احترام او واجب و انجام هر عملی که باعث هتک حرمت او شود ممنوع است. در آموزه‌های اسلامی از جمله عوامل رفع کرامت ذاتی انسان، کفر دانسته شده است. از سوی دیگر در منابع فقهی کفر با عدم اعتقاد به اسلام، مساوی دانسته شده است و بر همین اساس، مشهور فقها قائل به نفی حرمت کلی غیرمسلمان شده‌اند. از جمله تبعات این نگاه، انحصار قاعده‌ی حرمت میت به میت مسلمان و به تبع آن فتوا به عدم وجوب تکریم جسد غیرمسلمان و عدم حرمت تصرف بدون اجازه در بدن غیرمسلمان است. نوشتار حاضر بر آن است که عدم تفصیل میان غیرمسلمان و کافر مغایر معنای لغوی و مفهوم قرآنی و روایی واژه‌ی «کافر» است. براین اساس صرف عدم اعتقاد به اسلام مانع حرمت و کرامت ذاتی انسان نیست و بنابراین نسبت به غیرمسلمان قاصر، انجام اموری که عرف احترام نسبت به میت می‌داند و ترک اموری که عرف هتک حرمت میت می‌داند، ضروری و لازم است.

کلمات کلیدی: حرمت میت، مسلمان، کافر، غیرمسلمان.

بررسی جرم شرط بندی در ماده ۷۰۵ جدید قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۴۰۱-۱۲-۰۳

احمد قربانی فریمانی

دانشجوی کارشناسی ارشد رشته ی حقوق جزا و جرم شناسی دانشگاه علوم اسلامی رضوی.

ahmadgfarimani@gmail.com

چکیده

ماده ۷۰۵ جدید تعزیرات در جهت رفع ایرادات مواد قبلی از جمله عدم جرم انگاری درست جرایم رایانه ای مرتبط، مشخص نکردن صحیح مفهوم و مصادیق شرط بندی و قمار بازی همچنین ایراد خلا قانونی که با پیشرفت ابزارهای جدید شرط بندی و جرایم مرتبط با آن به وجود آمده بود، در تاریخ ۱۴۰۱-۱۲-۰۳ به تصویب رسید. ماده ۷۰۵ جدید اگر چه به صورت مطلق به بیان جرم انگاری فعلی خاص می‌پردازد، اما این اعمالی که در هر سه بند ماده بیان شده، جرم شرط بندی می‌باشد نه قمار بازی و این نقطه‌ی عطف قانون جدید است. آن هم به دلیل این است که معنای شرط بندی اعم از قمار بازیست. عمل شرط بندی اگر چه جزو محرمات شرعی است که بما یراه الحاکم جرم انگاری شده است اما تعزیر منصوص شرعی نمی‌باشد. شرط بندی در این ماده با سه رفتار فیزیکی بیان شده است از جمله مشارکت و توافق که دارای معانی گسترده ای می‌باشند، اما در نهایت مشخص می‌شود که اصطلاح توافق جامع هر سه بند موجود در ماده است. شرط بندی جرمی است که با فعل تحقق می‌یابد همچنین آنی، ساده و مطلق است و نیازی به حصول نتیجه ندارد. با بررسی حقوقی ماده، پی به نکات بسیاری خواهیم برد. از جمله در قسمت‌هایی از ماده جدید شاهد جرم انگاری افراطی هستیم که توضیح مبسوط آن در خلال مقاله آورده شده است.

کلمات کلیدی: شرط بندی، قمار، توافق، مشارکت.

رسیدگی افتراقی به بزه‌های فنی و تخصصی با تأکید بر جرایم زیست‌محیطی

امیرحسین جوانبخت

بازپرس دادسرای عمومی مشهد، استاد دانشگاه

صابر سیاری زهان

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی

چکیده

یکی از حوزه‌هایی که بایستی، افتراقی‌سازی آیین دادرسی کیفری در قلمرو آن تجلی پیدا کند، جرایم سبز است. منظور ما از جرایم سبز، جرایمی هستند که علیه محیط‌زیست ارتکاب می‌یابند و خود به دو دسته جرایم زیست‌محیطی و تروریسم زیست‌محیطی تقسیم می‌شوند. علت تفکیک این دو مفهوم در این است که نحوه پاسخ‌دهی و رسیدگی به این جرایم متفاوت است و اصولاً از لحاظ قصد مجرمانه نیز تفاوت‌های مهمی دارند. در این تحقیق با روش تحلیلی - توصیفی، این نتایج حاصل شد که در نظام حقوقی ما جلوه‌هایی از افتراقی‌سازی در خصوص تشریفات رسیدگی به جرایم سبز مشاهده می‌شود؛ اما از جهت اینکه هنوز هم تروریسم زیست‌محیطی در نظام حقوقی ما به صورت مستقل جرم‌انگاری نشده تا دادرسی آن نیز تخصصی شود و مقررات ویژه‌ای را به خود گیرد، در نظام تقنینی ایران ضعف جدی مشاهده می‌شود. علاوه بر جلوه‌ها، پیش‌بینی بایسته‌هایی همچون لزوم پیش‌بینی اعلام جرم اجباری، پیش‌بینی مواعد طولانی مرور زمان در تعقیب و صدور حکم، لزوم افزایش مدت بازداشت و تحت‌نظر، تحقیقات مشترک، تحمیل اماره مجرمیت و افزایش همکاری‌های بین‌المللی قضایی می‌تواند در افتراقی‌سازی رسیدگی به جرایم سبز و تحقق اهداف سیاست جنایی موثر واقع شود.

واژگان کلیدی: جرایم سبز، تروریسم زیست‌محیطی، رسیدگی افتراقی، دادگاه تخصصی، قضات متخصص.

نقش نظام بانکی در ایجاد جرم پولشویی و پیشگیری از آن

علی اصغر افخمی

کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم شناسی

aliafkhmi.lawyer@gmail.com

کاظم خسروی

دکترای حقوق کیفری و جرم شناسی

چکیده

بانک‌ها و موسسه‌های اعتباری از جمله مراکزی هستند که اکثر مبادلات پولی در آنها در حال انجام است به همین خاطر به کارگیری اقدامات پیشگیرانه جهت جلوگیری از ورود پول‌های کثیف به این مراکز و نظام پولی و بانکی کشور از شدت اهمیت بیشتری برخوردار می‌باشد. برای رسیدن به این هدف و محقق نشدن اهداف افراد سودجو لازم است که نظارت عمیقی بر تاسیس بانک‌ها و موسسات اعتباری و مالی اعمال شود تا پولشویان نتوانند با تاسیس چنین موسسات مشکوکی، یک محیط امن برای اهداف شوم و غیر قانونی خود پیدا کنند؛ از یک طرف بانک مرکزی باید نظارتی دقیق بر تمامی فعالیت‌ها و اقدامات بانکی داشته باشد تا مطمئن شود که تمامی قوانین مبارزه با پولشویی در حال اعمال می‌باشد. از طرف دیگر در جامعه امروزی تغییر بانکداری سنتی به بانکداری الکترونیکی سبب کم رنگ تر شدن حضور افراد در بانک شده و از ویژگی‌های اساسی این نوع بانکداری نقل و انتقالات سریع و مجازی می‌باشد لذا بانک‌ها باید به مدرن‌ترین سیستم‌ها مجهز باشند تا هرگونه تراکنش‌های مشکوک مالی را به سرعت تشخیص داده و از انجام جرایم مشکوک به پولشویی جلوگیری به عمل آورند. پولشویان از روش‌های مرسوم برای رسیدن به اهدافشان استفاده می‌کنند لذا شناخت صحیح این روش‌ها توسط بانک‌ها و موسسات مالی و همچنین اجرای دقیق قانون مبارزه با پولشویی می‌تواند نقش بسزایی در عدم ارتکاب چنین جرایمی داشته باشد که ضربه سهمگینی بر پیکره نظام اقتصادی کشور وارد می‌آورد.

کلمات کلیدی:

پولشویی، نظام بانکی، مبارزه با پولشویی، پیشگیری

سیاست جنایی تقنینی در قبال بحران جرم‌انگاری و تورم کیفری در نظام حقوق کیفری ایران

رضا فانی

استادیار گروه حقوق دانشگاه شهید مدنی آذربایجان.

شکوفه پورحسن

قاضی دادگستری و عضو هیئت علمی مؤسسه آموزش عالی رشیدیه.

چکیده

ظهور عدالت ترمیمی، نتیجه یکی از تحولات به وجود آمده در نگرش به عدالت کیفری و تفکر ناظر به جرم در دو دهه گذشته می‌باشد. عدالت ترمیمی بر آن است که کلیه طرفین درگیر در جرم را در این فرآیند مشارکت دهد و با ابزارهایی مانند میانجیگری، هدفش این است که جرم‌زدایی و قضازدایی صورت گیرد و اصل بر این است تا جایی که امکان دارد متهم را تعقیب نکند. همچنین درصدد فراهم کردن تشفی خاطر بزه‌دیده، از طریق «میانجیگری» است. قانون آیین دادرسی کیفری، در ماده ۸۲ موضوع میانجیگری را در جرایم تعزیری درجه ۶، ۷، ۸ مطرح کرده است. این جرایم غالباً قابل گذشت بوده و یا جرایمی هستند که گذشت شاکی یا مدعی خصوصی فقط در تخفیف مجازات مؤثر است. این امر موجب کاهش تراکم پرونده‌ها و کاهش هزینه‌های بزه‌دیده و در مورد متهم، باعث فراهم شدن زمینه برای تسریع بازاجتماعی شدن او می‌شود.

کلمات کلیدی: عدالت ترمیمی، حقوق کیفری، قانون، میانجیگری.

وضعیت حقوقی معاملات منعقدشده توسط سامانه‌های هوشمند در کالاهای سلامت‌محور

مریم میراحمدی

عضو هیئت علمی استادیار دانشگاه

Ma196842@yahoo.com

فاطمه شفیعی چایدره

کارشناسی ارشد حقوق خصوصی

m.s.s.n9790@gmail.com

چکیده

امروزه مردم جهت برقراری ارتباط و انعقاد معاملات بسیار بیشتر از گذشته از وسایل الکترونیکی و همچنین وسایل ارتباط جمعی استفاده می‌کنند. ما در این پژوهش درصدد هستیم که وضعیت معاملات منعقد به وسیله سامانه‌های هوشمند در کالاهای سلامت‌محور را در حقوق ایران تبیین نماییم هدف اصلی از انجام این پژوهش شناخت مبانی و قواعد حاکم بر قراردادهای منعقد شده توسط این سامانه‌ها می‌باشد. از آنجایی که حدود تعهدات و حقوق طرفین در این گونه از قراردادهای به روشنی مشخص نیست بهره‌گیری از دانش و اطلاعات حقوقی در این حوزه می‌تواند برای تجار و مصرف‌کنندگان که اقدام به انعقاد قراردادهای الکترونیکی می‌کنند راهگشا باشد. سامانه‌های هوشمند در کالاهای سلامت‌محور که به طور مستقل اقدام به انعقاد قرارداد می‌کنند باتوجه به عملکرد و هوش مصنوعی که در آن‌ها استفاده شده است به انواع مختلفی تقسیم‌بندی می‌شوند. در مجموع می‌توان گفت روش‌های انعقاد و بهره‌برداری از قرارداد با بهره‌گیری از دو شیوه شبکه‌های الکترونیکی باز و شبکه‌های الکترونیکی بسته می‌باشد. موضوع اصلی معاملات منعقدشده در این حوزه علاوه بر کالاها ممکن است خدمات و یا حتی اموال فکری باشد. بررسی ویژگی‌های این معاملات موجب شناخت بهتر ابعاد حقوقی آن‌ها می‌شود. در صورتی که در مورد زمان و مکان انعقاد این گونه معاملات قاعده‌ای وجود نداشته باشد، قوانین کلی تعیین تکلیف می‌کنند. در این زمینه بر اساس تئوری‌های قبول، قاعده وصول و ارسال در سیستم‌های حقوقی نفوذ بیشتری دارند.

کلمات کلیدی: معاملات الکترونیکی، هوش مصنوعی، سامانه‌های هوشمند، قرارداد.

برند و علامت تجاری، تحلیل تفاوت‌ها و اهمیت در بازار

علیرضا رحیمی قدیم

نویسنده مسئول، کارشناسی ارشد حقوق مالکیت فکری دانشگاه شهید بهشتی

A.Rahimighadim@mail.sbu.ac.ir

سید سجاد میرشجاعی

کارشناسی ارشد فقه و مبانی حقوق اسلامی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال

Sajad.mirshojaei@gmail.com

چکیده

برند و علامت تجاری دو مفهوم کلیدی در حوزه بازاریابی و مدیریت هستند که اغلب با هم اشتباه گرفته می‌شوند، در حالی که تفاوت‌های مهمی با یکدیگر دارند. هدف از این مطالعه تطبیقی، بررسی جامع تفاوت‌های مفهومی، کارکردی و حقوقی بین برند و علامت تجاری است. علامت تجاری برای شناساندن کالا یا خدمات یک شرکت و متمایز ساختن آن از رقبا محسوب می‌شود. اما برند، مجموعه‌ای از تداعی‌ها، احساسات و ارزش‌هایی است که مشتری با دیدن یا شنیدن نام یک محصول یا خدمت، در ذهن خود مرور می‌کند. بر اساس یافته‌های این پژوهش، برند ارزش ویژه‌ای به محصول می‌بخشد و موجب افزایش قدرت رقابتی شرکت‌ها در بازار می‌شود. اما کارکرد اصلی علامت تجاری، صرفاً معرفی و شناسایی محصول است. همچنین برندها نقش مهمی در ایجاد وفاداری مشتریان دارند. زیرا مشتریان تمایل دارند به برندهایی که با آنها ارتباط عاطفی برقرار کرده‌اند، وفادار بمانند. اما علامت تجاری صرفاً یک نشان بصری بوده و خودبه‌خود موجب وفاداری نمی‌شود. هدف پژوهش حاضر، بررسی تطبیقی تفاوت‌های بنیادین مفهوم برند و علائم تجاری است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که برند بر مبنای ادراکات و تجربیات مشتریان شکل می‌گیرد در حالی که علائم تجاری صرفاً نشانه‌های بصری هستند. برندها حاوی وعده‌ای به مشتری هستند اما علائم تجاری صرفاً نشان‌دهنده منشأ تولیدکننده هستند. مدیریت برند از اهمیت راهبردی برخوردار است در حالی که علائم تجاری مدیریت ساده‌تری دارند. این پژوهش با رویکردی توصیفی تحلیلی و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای، با مقایسه اصطلاحات برند و علامت تجاری نتیجه می‌گیرد که علامت‌های تجاری، برند محسوب می‌شوند، اما همه برندها علامت تجاری نیستند.

کلمات کلیدی: برند، علامت تجاری، بازار، مصرف‌کننده، نشان.

مسئولیت مدنی مالک و راننده اتومبیل در حوادث رانندگی

عفت مهرافروز

وکیل پایه یک دادگستری.

www.emehrafrouz1393@gmail.com

چکیده

توسعه تکنولوژی و افزایش روزافزون وسایل نقلیه در زندگی بشر و همچنین رشد جمعیت و احساس نیاز آن به وسایل نقلیه و استفاده از آن تاثیر بسزایی در حوادث و تصادفات رانندگی داشته است که رشد روز افزون آن نگران کننده و تهدیدی علیه حیات اجتماعی محسوب می‌گردد بدین جهت بشر در راستای کاهش حوادث و خطرات ناشی از آن، با وضع مقررات، در صدد کنترل خطاهای انسانی برآمده است با توجه به اینکه قواعد عمومی مسئولیت مدنی، پاسخگوی حمایت موثر و تامین مطلوب جبران خسارت قربانیان حوادث ناشی از وسایل نقلیه موتوری زمینی نیست، لزوم وجود قواعد خاص و قاطعی که حقوق زیان دیده را به سهولت جبران کند بیش از پیش احساس می‌شود که قانون بیمه اجباری مسئولیت دارندگان وسایل نقلیه موتوری زمینی مصوب سال ۱۳۴۷، نظام ویژه‌ای برای مسئولیت ناشی از این گونه وسایل و بیمه آنها به وجود آورده است و خسارات ناشی از این حوادث علی‌الاصول بر مالک وسایل نقلیه تحمیل می‌شود مگر اینکه دارنده وقوع یک عامل خارجی را که سبب شده رابطه علیت بین حادثه زیانبار و وسیله نقلیه قطع شود اثبات کند آنچه در این مقاله بررسی می‌شود مسئولیت دارندگان وسیله نقلیه، به جبران خسارات ناشی از حوادث رانندگی است.

کلمات کلیدی: مسئولیت مدنی، راننده، تصادفات رانندگی، دارنده وسیله نقلیه، تقصیر، قوه قاهره، رویه قضایی.

بررسی عوامل اختلال خودآزاری از دیدگاه فقه، جرم‌شناسی و قوانین کیفری ایران

الهه صبحی

استادیار، هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مهاباد.

sobhi.elah@gmail.com

چکیده

مطالعه حاضر با هدف بررسی عوامل شخصیتی از دیدگاه جرم‌شناسی و حقوق کیفری ایران انجام شده است. روش تحقیق در این پژوهش، توصیفی-تحلیلی و ابزار کتابخانه‌ای بوده که اطلاعات مورد نیاز از کتب، مقالات و سایت‌های متعبر حقوقی و روانشناسی گردآوری شده است. طبق نتایج پژوهشی، دلیل اقدام به خودآزاری چند عامل مهم است که شامل عوامل زیستی، روانی و اجتماعی می‌باشد. همچنین براساس دستاوردهای این تحقیق، افرادی که اقدام به خودآزاری می‌کنند، با توجه به میزان سن، جنسیت، دوره شخصیتی نیازمند کمک‌های ویژه هستند. در این تحقیق مشخص شد خودآزاری مصادیق گوناگونی مانند خودزنی، اختلال مرز شخصیتی، خودکشی و سایر اعمالی خودآگاه و ناخودآگاه دارد که باعث آسیب جسمی و روانی به فرد می‌شود. در قانون مجازات اسلامی، موضوع خودآزاری در ابعاد و انواع مختلف آن جرم‌انگاری نشده است. بدیهی است در مطالعات مختلف نرخ خودآزاری در نوجوانان بزهکار در سطح بالایی گزارش شده است. براساس برخی مطالعات نیز اختلالات روانی روی نوجوانان با سابقه خودآزاری، اختلال افسردگی اساسی بیشترین فراوانی را از بین انواع طبقات تشخیصی دارا می‌باشد. یکی دیگر از عللی که نوجوانان با سابقه بزهکاری و نوجوانان با اختلالات خلقی را مستعد خودآزاری می‌کند، وجود سابقه سوء رفتار و آزار در دوره کودکی است که یکی از عوامل خطر مهم در علت‌شناسی خودآزاری شناسایی شده است. علاوه بر این، در نوجوانان بزهکار محبوس و زندانی به دلیل موقعیت خاص امکان همه‌گیر شدن این رفتار وجود دارد.

کلمات کلیدی: خودآزاری، خودزنی، اختلال مرز شخصیتی، خودکشی، قانون مجازات اسلامی.

نقد و بررسی احکام ازدواج، طلاق و حضانت از منظر عدالت

حسن حسینی‌یار

دکتری فقه و مبانی حقوق اسلامی از دانشگاه فردوسی

hhoseiniyar@gmail.com

چکیده

تحقق عدالت یکی از اهداف اساسی شارع مقدس و از جمله مقاصد بنیادین شریعت است و به همین دلیل در آیات و روایات، به اشکال گوناگون بر اهمیت و لزوم رعایت آن تأکید شده است و از آن به عنوان اساس احکام، میزان خداوند و تعبیرات مشابه، یاد شده است. به دلیل تغییر شرایط زمانی و مکانی، همواره امکان تغییر مصالح و مفاسد، وجود دارد. تغییر و تبدل در مصالح و مفاسد، به دنبال خود باعث تبدل در ماهیت موضوع می‌شود. در صورت تغییر و تبدل ماهوی یک موضوع، ممکن است در برخی موارد، ابقای حکم پیشین برای آن موضوع، مستلزم ظلم و اجحاف باشد. یکی از نهادها و کانون‌های مهم در اسلام، نهاد خانواده است، از آنجا که ماندگاری هر جامعه و نهادی در اسلام منوط به رعایت عدالت دانسته شده است، رعایت عدالت در احکام خانواده برای حفظ این نهاد، ضروری است و حصول اطمینان از ماندن احکام، خصوصاً احکام خانواده، بر مسیر عدل و انصاف، از یک سو، نیازمند وجود ملاک‌ها و راه‌کارهای معتبر برای سنجش هماهنگی یک حکم با مقیاس عدالت و از سوی دیگر نیازمند رصد مداوم تغییر شرایط زمانی و مکانی و کشف تبدل موضوعات. این نوشتار در مقام پاسخ به نیازهای فوق بر آن است تا با تبیین مبانی فقهی تبدل موضوعات، ضرورت تبدل در احکام را یادآور شود و با تبیین مبانی عدالت در فقه و تنقیح این مبانی، به ارائه‌ی راه کارها و ملاک‌هایی برای سنجش میزان هماهنگی احکام با عدالت، بپردازد و به دلیل اهمیت نهاد خانواده در اسلام، باتوجه به معیارهای به‌دست آمده، برخی از احکام خانواده را با مقیاس عدالت، مورد سنجش قرار دهد.

کلمات کلیدی: ازدواج، طلاق، حضانت، عدالت.

2nd National
Conference on Fundamental Studies in Law, Jurisprudence, Theories, Approaches & Challenges

دومین
کنفرانس ملی مطالعات بنیادین حقوقی-فقهی (نظریه‌ها، رویکردها و چالش‌ها)

جرم‌انگاری افراطی حوزه خصوصی و عمومی و پیامدهای تورم کیفری در زمینه محدود کردن حقوق اساسی در ایران

مینا مانده علی

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشگاه تهران مرکز

Mandehaliminal@gmail.com

چکیده

اگر تورم کیفری را، تنوع و افزایش رفتارهایی بدانیم که از طریق جرم‌انگاری‌های بی‌رویه، به‌عنوان عمل مجرمانه در قلمرو حقوق کیفری وارد شده‌اند، ظهور تورم کیفری بستگی به عوامل مختلفی دارد و بروز آن به نتایج سوئی در داخل نظام سیاست جنایی منتهی می‌شود. اگرچه وجود قانون کیفری برای جامعه یک ضرورت است، لیکن نمی‌توان توالی فاسد ناشی از تصویب و اجرای آن را نادیده انگاشت، زیرا هر قانون کیفری، با وجود تمامی مزایا، محدود کننده آزادی افراد و افزایش دهنده قدرتی بوده که نتیجه آن آسیب‌پذیری توده مردم در برابر حاکمیت است. یکی از حوزه‌هایی که در سال‌های اخیر از آماج تورم کیفری در امان نبوده است، حوزه شخصی یا خصوصی افراد در جامعه است که عدم تفکیک مناسب و پر از ابهام قانون‌گذار از این فضا با فضای عمومی، و به تبع آن صلاحیت قانون‌گذاری و دست‌درازی کردن در آن می‌باشد. قوانین و ارگان‌های مختلفی که هر کدام بنا به ماهیت تاسیسی و نیز صلاحیت‌های قانونی و انقلابی، که خود را ملزم به حفظ سلامت اسلامی و دوری از گناه و فساد اجتماعی می‌دانند، اقدام به وضع قوانین و مقرراتی کرده‌اند که چنان درهم‌تنیده و پیچیده شده است، که گاهی ده‌ها دستگاه هم‌عرض را در مسایل مختلف بدون داشتن مقام مسئولی در زمان رخداد بحران، در برمی‌گیرد. لذا بررسی پیامدها این اضافه‌بار قانونی بر افراد جامعه، محدودیت‌های شدیدی که بر آزادی‌ها و نیز محدوده‌های خصوصی آنها وارد می‌کند، در این تحقیق مورد بررسی قرار می‌گیرد.

کلمات کلیدی: تورم کیفری، جرم‌انگاری افراطی، حوزه خصوصی و عمومی، محدودیت‌های آزادی، ابهام قانونی.

بررسی و تبیین تعقیب جزایی مسببان حادثه پرواز ۷۵۲ ایران-اوکراین از منظر حقوق جزای بین الملل

مهدی امانی

کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، کارآموز وکالت مرکز وکلای خراسان رضوی.

mahdiamani728@gmail.com

چکیده

در دی ماه سال ۱۳۹۸ در حوالی ساعت ۶ صبح پرواز شماره ۷۵۲ هواپیمایی اوکراین اینترنشنال مورد اصابت شلیک مستقیم موشک زمین به هوای پدافند هوایی ایران قرار گرفت و تمامی ۱۷۶ سرنشین آن جانباختند، از این رو دولت ایران علت حادثه را خطای انسانی معرفی کرد، سازمان‌های بین‌المللی واکنش‌های مختلفی در این زمینه نشان دادند و تحقیقات گسترده‌ای راجع به علت آن انجام گردید. اقدامات علمی نیز در این موضوع اعم از بررسی علت حادثه و ابعاد حقوقی ماجرا مورد تفحص قرار گرفته است. با توجه به اهمیت موضوع بر آن شدیم که موضوع حادثه را از لحاظ مسائل حقوقی مورد بررسی قرار داده از این رو در این پژوهش که به روش تحلیلی و توصیفی نگاشته شده است به این پرسش پرداخته‌ایم که طبق کنوانسیون شیکاگو در حوادث هوایی چه کشورهایی حق دخل و تصرف در تحقیقات را دارند و همچنین در تعقیب جزایی مسببان این حادثه چه دادگاهی صلاحیت رسیدگی را دارد و آیا جز محاکم ملی ایران مرجع دیگری نیز صالح به رسیدگی است. همچنین اگر دولت ایران نتواند یا نخواهد متهمان را تعقیب کند بر اساس قوانین بین‌الملل این حق برای هر کشور ذینفع دیگر فراهم خواهد بود که برای بی‌کیفر نماندن افراد مقصر در این سانحه شکایت خود را از محاکم بین‌المللی دنبال کرده و تا بدین نحو احقاق حق صورت گیرد. همچنین با توجه به اینکه افراد مسبب این حادثه جملگی نظامی بوده‌اند از این رو دادگاه نظامی ایران صلاحیت رسیدگی به جرائم آنها را دارد با این حال شایسته است که دولت ایران با توجه به مبانی و قوانین کیفری اظهار نظر دقیقی در خصوص عدم صلاحیت دادگاه‌های سایر کشورها انجام دهد تا سایر کشورها بر خلاف قانون اقدام به رسیدگی نکنند.

کلمات کلیدی: کنوانسیون شیکاگو، تعقیب جزایی مسببان، صلاحیت دادگاه‌ها، پرواز ۷۵۲.

انطباق عنوان مجرمانه «محاربه» با جرم «اسیدپاشی»

مهران خوش سلوک

دکتری حقوق، مدرس دانشگاه، وکیل پایه یک دادگستری

dr.khoshsolook@gmail.com

چکیده

اسیدپاشی، عنوان مجرمانه‌ای است که قانون‌گذار از سال ۱۳۳۷ طی ماده واحده‌ای، «قانون مربوط به مجازات پاشیدن اسید» را تصویب و مجازات آن را تعیین نمود. در نظام حقوق کیفری اخیر نیز مجازات اسیدپاشی تشریع گردید، لیکن آثاری که ارتکاب این جرم در سطح وسیع و گسترده در جامعه ایجاد می‌نماید با مجازات تعیینی همخوانی نداشته تا این که تلاش حقوقدانان در سال ۱۳۹۸ به ثمر نشست و منجر به تصویب قانون «تشدید مجازات اسیدپاشی و حمایت از بزه‌دیدگان ناشی از آن» شد. هرچند که قانون اخیر التصویب، مجازات شدیدتری برای مرتکبین به اسیدپاشی تعیین کرده است، اما فرد اسیدپاش با ارتکاب این عمل، موجب ایجاد هراس عمومی در سطح جامعه شده و علیه جامعه، سلاح کشیده است. در این خصوص تفاوتی بین نوع سلاح وجود نداشته و آثار گسترده آن باید مطمع نظر قرار گیرد. اغلب قربانیان این جرم، زنان و دختران جوان بوده که پس از جنایت وارده دچار مرگ روحی و انزوای شدید می‌شوند که حبس اسیدپاش هیچگاه نمی‌تواند این درد را التیام بخشد. لذا از یک سو می‌توان فرد اسیدپاش را مفسد فی الارض دانست و از سوی دیگر می‌توان عنوان مجرمانه «محاربه» را بر آن مجری دانست که مجازات شدیدتری در پی داشته و سلب حیات، مجازات شایسته‌تری برای این جرم خواهد بود. هرچند انطباق «محاربه» با «اسیدپاشی»، مخالفانی را نیز در میان حقوقدانان دارد؛ لیکن با احترام به نظر این دسته از حقوقدانان، باید اذعان نمود که در صورت تشدید مجازات این عمل مجرمانه و اعدام مرتکب، می‌توان امیدوار شد که آمار این جرم وحشیانه تا حد مطلوب در جامعه کاهش یابد.

کلمات کلیدی: اسیدپاشی، محاربه، افساد فی الارض، سلب حیات، قصاص.

مسئولیت‌های حقوقی و کیفری مرتبط با خودرو سازان داخلی

سید مرتضی میری

لیسانس حقوق و فقه، بهشت پارس

Sayed.morteza.miri1088@gmail.com

چکیده

برخورداری از کالا و خدمات سالم، با کیفیت مناسب و عاری از عیوب و خطرات، از ابتدایی‌ترین حقوق مصرف‌کننده است. مصرف‌کننده در دنیای پیچیده تولید، در بسیاری موارد از ترکیبات، کالا را نمی‌شناسد و نه بر موارد زیان آن وقوف کامل دارد. چه بسا در روند تولید، کالاهایی ساخته شود که معیوب باشد و مصرف‌کننده با استفاده از آن دچار زیان و خسارت شود. لذا چگونگی تشخیص عیب و مسئولیت ناشی از آن، خصوصاً مواردی که خارج از رابطه قراردادی طرفین، منجر به ایجاد خسارت می‌گردد نیازمند بررسی و شناخت عمیق اصطلاحاتی همچون عیب می‌باشد، همچنین نبود تعریف جامع و مشخصی از این مفهوم در قانون مادر (قانون مدنی)، در تشخیص و تعیین میزان زیان ناشی از کالای معیوب، ابهاماتی ایجاد می‌نماید. بطور کلی مسئولیت مدنی تولیدکنندگان و فروشندگان کالاهای معیوب تحت دو عنوان مسئولیت مدنی و مسئولیت کیفری مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد.

کلمات کلیدی: حقوق مصرف‌کننده، خودروسازان، عیب، تشخیص میزان زیان.

نقد و بررسی ماده ۱۲۱ قانون مجازات اسلامی

جواد سرخوش

دانشیار گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی، دانشکده الهیات، دانشگاه الزهرا(س)، تهران، ایران.
j.sarkhosh@alzahar.ac.ir

کبری محمدی

دانشجو رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی، دانشکده الهیات، دانشگاه الزهرا(س)، تهران، ایران.
Kobra.mohammadi708@gmail.com

چکیده

قاعده درأ در نظام کیفری اسلام در مواجهه با جرایم حدی نقش محکومیت زدایی و کیفر زدایی را در خصوص متهم ایفا می نماید، مبنای این قاعده روایت وارده از پیامبر عظیم شأن می باشد که ایشان تصریح فرموده اند: به صرف شبهه از متهم جرم زدایی شود و حد در خصوص وی اجرا نشود، ولی علی رغم این قاعده قانونگذار در ماده ۱۲۱ قانون مجازات اسلامی جرایم محاربه، افساد فی العرض، سرقت و قذف را از شمول قاعده درأ خارج نموده و در خصوص این جرایم استثناء قائل شده است، با توجه به این امر که نه تنها این اقدام قانونگذار مبنای فقهی ندارد و در مخالفت با آن نیز می باشد، از جهتی با به وجود آمدن شبهه در جرایم به عنصر معنوی جرم خدشه وارد می شود؛ بنابراین این سؤال مطرح می شود که، چطور می توان بدون تحقق عنصر معنوی در جرم، جرم را محقق شده پنداشت و به متهم اسناد داد و او را مجازات نمود؟ یافته ها نشان می دهد که قاعده درأ باید در تمام جرایم حدی جاری شود، چرا که صرف شبهه عنصر معنوی جرم را از بین می برد و مورد ندارد که محاکم بدون عنصر معنوی اعمال مجازات نمایند، چرا که این امر مخالف دیدگاه فقه و نظریه دکتربین حقوقی می باشد که عنصر معنوی در جرم را از عناصر سازنده جرم می دانند و در صورت فقدان این عنصر عمل را قابل مجازات نمی دانند؛ پژوهش پیشرو با روش توصیفی- تحلیلی سعی در بیان این مطلب دارد که، اقدام قانونگذار در ماده ۱۲۱ به صورت صحیح واقع نشده، لذا این ماده نیاز به بازنگری دارد.

واژگان کلیدی: قاعده درأ، ماده ۱۲۱، شبهه، عنصر معنوی.

تأثیر پذیری دادرسی کیفری اطفال از نظریه های جرم شناسی

رضا فانی

استادیار گروه حقوق دانشگاه شهید مدنی آذربایجان.

drfaani58@gmail.com

شکوفه پورحسن

قاضی دادگستری و عضو هیئت علمی مؤسسه آموزش عالی رشديه

چکیده

آمارها نشان می دهد که میزان بزرگاری اطفال قابل توجه بوده و از آن جا که درصدی از جمعیت کشورها را کودکان و نوجوانان تشکیل می دهند، لازم است تدابیری اندیشیده شود تا از بزهکاری آنها پیشگیری شود ولی از آنجا که ارتکاب خلاف و بزه توسط کودکان و نوجوانان امری اجتناب ناپذیر است پس باید تدابیری اندیشیده شود تا این قشر از عدالت کیفری بهره مند و در فرآیند دادرسی و مسئول قرار گرفتن آنها، در حقشان رعایت عدالت و انصاف بشود. از دو دهه پیش به این سو، به موازات تاکید بر حقوق بشری کردن نظام کیفری، حقوق کیفری اطفال مورد توجه مراجع بین المللی بویژه سازمان ملل واقع شد بطوریکه اسناد الزام آور و ارشادی چندی به صورت قطعنامه، کنوانسیون، اعلامیه، ... به تصویب رسیده است. هدف اینها، تاثیر گذاری بر عدالت کیفری اطفال کشورهاست، به طوری که حقوق اطفال بزهکار و بزه دیده در همه مراحل دادرسی بهتر رعایت شود و واکنشهای متناسب به شخصیت صغار پیش بینی و اعمال شود. در دو دهه گذشته شاهد تحولات زیاد و موثری در زمینه حقوق کودک در سطح بین المللی بوده ایم هرچند برخی کشورها معتقد به حمایت های بیشتری در این زمینه هستند. در مقاله حاضر سعی شده است هرچند بصورت اجمالی نظرات اندیشمندان حقوقی و اقدامات موثر در زمینه هر چه بهتر عملی کردن دادرسی عادلانه برای احقاق حق این قشر از جامعه، در سده های گذشته تا زمان حاضر بررسی گردد.

کلمات کلیدی: بزهکاری، انحراف، فرایند دادرسی، اطفال، دادرسی عادلانه.

مروری بر توصیف رفتار نوعا کشنده نسبی در جنایات عمدی

جواد سرخوش

دانشیار گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی، دانشکده الهیات، دانشگاه الزهرا(س)، تهران، ایران.

j.sarkhosh@alzahra.ac.ir

فائزه دری‌صفت

دانشجوی کارشناسی ارشد فقه و مبانی حقوق اسلامی، دانشکده الهیات، دانشگاه الزهرا(س)، تهران، ایران.

F.Dorisefat@student.alzahra.ac.ir

چکیده

یکی از عناصر اصلی تشکیل‌دهنده جنایت بر نفس، عنصر معنوی یا روانی است. در جرایم عمدی، برای شکل‌گیری نیت مجرمانه، لازم است که علم و سوءنیت مرتکب، به کلیت عنصر مادی جرم تعلق گیرد. ماده ۱۴۴ قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲ نیز در همین راستا علم مرتکب به موضوع جرم و قصد او در ارتکاب رفتار مجرمانه را در تحقق جرایم عمدی شرط دانسته است. در واقع، تفکیک و تمیز جرم عمدی از غیرعمدی در عنصر معنوی آنها می‌باشد؛ چراکه رکن روانی در جرایم عمدی، دارای اجزای مختلفی از قبیل علم، سوء نیت عام، سوءنیت خاص و انگیزه است. در این بین، نکاتی را در رابطه با بند «پ» ماده ۲۹۰ قانون مجازات اسلامی که رفتار نوعا کشنده نسبی و مصادیق آن را تشریح می‌نماید، با رویکرد توصیفی، گردآوری کرده و بیان خواهیم نمود. رفتار نوعا کشنده مطلق که در بند «ب» ذکر شده است و تفاوت آن با موضوع مورد بحث، از موارد مورد توجه فقها نیز می‌باشد. در این نوشتار، شرح وضعیت‌های خاصی که بند «پ» بر آن دلالت دارد و جنبه بار اثباتی آگاهی و توجه، مطمح نظر قرار گرفته است.

کلمات کلیدی: رفتار نوعا کشنده نسبی، جنایات عمدی، عنصر معنوی، قتل، رکن روانی.

بررسی ضمان اشخاص در زیان‌های وارده در اغتشاشات

سید امین حسینی

دانشجوی مقطع ارشد حقوق خصوصی

s.amin.hosseini.1995@gmail.com

چکیده

مسئولیت مدنی افراد در قبال خسارات ناشی از اغتشاشات و ناامنی از لحاظ حقوقی در بین کشورها و جوامع مدنی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. در این بین خسارات ممکن است در نتیجه عمل مستقیم یا غیرمستقیم افراد باشد، دیگران را به سوء استفاده از حقوق دیگران تشویق و ترغیب نمایند یا به طور کلی باعث ایجاد خطر و ناامنی شوند. در اثر این اعمال غالباً خساراتی به اموال و جان مردم وارد می‌آید که افراد مسبب خسارت باید طبق قانون مسئول جبران آنها شناخته شوند و درصدد جبران آن باشند. این مسئولیت ممکن است به صورت مستقیم یا غیر مستقیم اعمال شود. از نظر برخی مبنای مسئولیت مدنی در تظاهرات اعم از قانونی یا غیر قانونی را ایجاد خطر دانسته‌اند و مسئولیت محض را به عاملان محول کرده‌اند اما در نظام حقوقی داخلی می‌توان با در نظر گرفتن قواعد کلی مسئولیت مدنی، اصول حقوقی و برخی قواعد فقهی مسئولیت معترضان خیابانی را توصیف و تبیین کرد و در صورت ورود خسارات توسط آنان مسئولیت آنان را مشخص نمود. طبق قانون مدنی ایران هر شخصی که مستقیماً یا به صورت غیرمستقیم به دیگران خسارت وارد نماید مسئولیت مدنی جبران آن خسارت را به عهده دارد. اگر شخصی در نتیجه اعتراضات خیابانی مستقیماً به دیگران خسارت وارد نماید مسئولیت مدنی او برای جبران خسارت محرز می‌شود، از طرفی اگر شخص به صورت غیر مستقیم نیز باعث ایجاد ضرر و زیان به دیگران شود و به صورت مستقیم دخالتی در این خسارت نداشته باشد ممکن است به عنوان شریک جرم در خسارت وارده شناخته شده و مسئولیت مدنی جبران خسارت بر او بار شود.

کلمات کلیدی: مسئولیت مدنی، اشخاص، خسارت، ناامنی، اعتراضات قانونی و غیر قانونی.

بررسی فقهی حقوقی حریم خصوصی در حفظ سلامت روان افراد جامعه

احمد پور ابراهیم

استادیار گروه حقوق واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران.

امیر گره گشا

دانشجوی دکتری فقه و حقوق دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات تهران.

زهرا شیخ احمدی

دانشجوی دکتری حقوق خصوصی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت.

چکیده

خلاءهای قانونی در حمایت صحیح از حریم خصوصی افراد جامعه، باعث ایجاد آسیب‌های روانی در جامعه گردیده، به دنبال آن، آثار مخرب مالی و روانی زیادی را به همراه خواهد داشت. بنابراین حمایت از شخصیت افراد و حقوق شهروندان و کاهش خسارت مالی و جانی، نیازمند حمایت از حریم خصوصی است. اما باید به این نکته توجه نمود که حریم خصوصی اشخاص در خلوت و در اجتماع و در عموم جامعه متفاوت می‌باشد و برای حفظ سلامت روان جامعه گاهی ضروری می‌باشد حریم خصوصی افراد یا محدود یا حذف شود تا از آسیب اجتماعی دیگر افراد جامعه جلوگیری شود. بنابراین محدوده حریم خصوصی افراد باید در دو جنبه فردی و اجتماعی مشخص شود و تاثیر هر یک از آنها در قانون تعیین گردد، همانطوری که مشخص می‌باشد، تنها در قوانینی نظیر قانون اساسی، مجازات اسلامی و مسئولیت مدنی برای برخی از تجاوزات و نقض حقوق خصوصی افراد، قوانینی وضع شده است؛ لذا نیاز به تدوین قانونی مستقل و بازدارنده جهت حمایت از حریم خصوصی و تضمین سلامت روانی جامعه، ضرورت کمک از تیم روان‌شناسان در تدوین قانون حمایت از حریم خصوصی اشخاص در جامعه استفاده شود و همچنین دستورالعملی درخصوص ترویج فرهنگ رعایت حریم خصوصی در صدا و سیما و کتب آموزشی در مدارس اجرا شود. در این مقاله سعی شده است با توجه به محدوده‌ی حریم خصوصی، با بررسی توصیفی و تحلیلی و با ارایه راهکارهای حقوقی، جایگاه حریم خصوصی در تأمین سلامت روانی جامعه تبیین گردیده، چگونگی حمایت از افراد جامعه و حفظ سلامت روانی آنان مورد مذاقه قرار گیرد.

کلمات کلیدی: حریم خصوصی، سلامت روان، جامعه، حقوق شهروندی، مسئولیت مدنی.

بررسی مبانی جرم‌انگاری عدم رعایت حجاب شرعی

زینب سارانی، محمدجواد خانی

چکیده

مسئله حجاب یکی از چالشی‌ترین مسائل سیاسی و فرهنگی جامعه ایران در طول سال‌های اخیر بوده است. تا آنجا که اختلافات زیادی بین اقشار مختلف جامعه و بین اندیشمندان مختلف درباره ماهیت و نحوه اجرای آن در جامعه مشاهده می‌شود. در همین راستا قانون‌گذار برای ترویج این امر عدم رعایت آن را به صورت کیفری جرم‌انگاری کرده است. ما در این مقاله به بررسی مبانی مختلف جرم‌انگاری عدم رعایت حجاب شرعی و اشکالات و کمبودهای آن پرداخته ایم. با جستجوهای انجام شده مشخص می‌شود تقریباً هیچ‌کدام از مبانی مطرح شده خالی از اشکال نمی‌باشد و دارای نواقص یا تناقض‌هایی است. بدیهیست این مقاله به دنبال رد کامل مسئله جرم‌انگاری حجاب نیست بلکه اشکالات ادله و مبانی مختلف آن را بیان می‌کند؛ همچنین برخی از این مبناها که دارای اشکال خاصی نیست به تفصیل بیان شده و در متن مربوط به خود معارضه‌ای از طرف ما با آن صورت نگرفته است.

واژگان کلیدی: حجاب، جرم‌انگاری، مبانی جرم‌انگاری، پوشش، زن.

2nd National
Conference on Fundamental Studies in Law, Jurisprudence, Theories, Approaches & Challenges

دومین
کنفرانس ملی مطالعات بنیادین حقوقی-فقهی (نظریه‌ها، رویکردها و چالش‌ها)

واکاوی چگونگی اشتراط مالیت در مورد معامله با تأکید بر نظریه واقعی بودن آن در فقه امامیه و حقوق ایران

سیده مرضیه حسینی وردنجانی

عضو کانون وکلای دادگستری استان سمنان و دانش‌آموخته کارشناسی ارشد دانشگاه مفید قم
mrzhosseini70@gmail.com

سید محمدحسین حسینی وردنجانی

دانشجوی دکتری کلام امامیه دانشگاه پردیس فارابی دانشگاه تهران.
Vardanjany7200@gmail.com

سید محمدتقی حسینی وردنجانی

دانشجوی دکتری حقوق خصوصی دانشگاه علامه طباطبائی تهران.
Mohammadtaghi.0135@gmail.com

چکیده

لزوم مالیت مورد معامله یکی از شرایط عمومی صحت معاملات در فقه اسلامی و حقوق ایران است. در متون حقوقی نه تنها اختلاف نظرهای زیادی در مورد مفهوم مالیت وجود دارد؛ بلکه طرح و بررسی برخی از مباحث پیرامون شرط مذکور مغفول مانده است. از جمله این مباحث می‌توان به چگونگی اشتراط مالیت در مورد معامله و اثر جهل به آن در زمان انعقاد معامله اشاره نمود. اینکه مقصود از اشتراط مالیت در عوضین، مالیت واقعی است یا مالیت علمی؟ یا اینکه باید قائل به علمی - واقعی بودن اشتراط مالیت در مورد معامله بود؟ تتبع در کتب فقهی نشان می‌دهد، واقعی بودن اشتراط مالیت در مورد معامله با هدف عقلانی رفع احتیاجات بشری به اصل اشتراط مالیت به عنوان یک شرط مستقل در کنار سایر شرایط عمومی مورد معامله برمی‌گردد، مضمون ماده ۴۳۴ قانون مدنی نیز بر این مطلب مهر تأیید می‌زند، اما علمی نبودن اشتراط آن، به آن وضوحی که در بحث بیع «ما یفسده الاختبار» بیان شده، نیست؛ بلکه تا دو فرع دیگر فقهی - حقوقی بیع «مشکوک المایه» و بیع «چیزی با علم به عدم مالیت آن در زمان انعقاد معامله» مورد بحث و بررسی قرار نگیرند، نمی‌توان حکم به صرفاً واقعی بودن اشتراط مالیت در مورد معامله داد.

واژگان کلیدی: مالیت مورد معامله، مالیت واقعی، مالیت علمی، بیع مشکوک المایه، بیع مایفسده الاختبار.

بررسی حق سرقفلی در فروشگاه‌های الکترونیکی

جلال ایرانمنش

استادیار، گروه حقوق، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران
j.iranmaneh@gmail.com

سیدابوالفضل احمدی موسوی

دانشجوی کارشنای ارشد، گروه حقوق، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران
a.mousavi.s.abolfazl@gmail.com

چکیده

امروزه با توجه به نیاز بشر به مراودات تجاری در فضای مجازی و مخصوصاً تجارت در فروشگاه‌های مجازی، حق و حقوقی را برای طرفین ایجاد نموده است، از جمله مهمترین حقوق متصور حق سرقفلی و حق کسب و پیشه یا تجارت است که هم اکنون این حقوق در عالم واقع و نسبت به اموال غیر منقول تجاری کاملاً مسموع و مورد حمایت قانون و قانونگذار نیز می‌باشد. اما حقوق موصوف در فروشگاه‌های مجازی که محل وقوع آنها نیز فضای مجازی است با ابهامات فراوانی مواجه است که در این تحقیق قصد کاوش و بررسی این حقوق را پیش رو خواهیم داشت، تا با بررسی هرچه دقیق‌تر قوانین مربوطه، از جمله قانون روابط موجر و مستاجر و هر آنچه ممکن باشد برای این موضوع حقوقی و اساسی را به منظور حفظ حقوق موجر و مستاجر به قوانین و رویه‌های قضایی موجود نزدیک و در نهایت اجرایی نماییم. اگرچه تاکنون حق سرقفلی صرفاً در فروشگاه‌ها و اماکن تجاری در فضای جغرافیایی موجود، قابل استناد و مطالبه بوده اما این حق و حتی حقوق دیگر تجاری در فضای مجازی و نسبت به فروشگاه‌های مجازی نیز قابل اعمال بوده و همچنین عین مستاجر همانطور که در عالم واقع وجود دارد؛ در فضای مجازی نیز می‌تواند موجود بوده و مستند باشد. لذا از طرفی در خصوص اینکه مال در عالم واقع به صورت فیزیکی و ملموس بوده؛ می‌توان در فضای مجازی اموال مجازی را نیز مالکیت متصور بود و همچنین همانطور که در عالم واقع، اموال را می‌توان ضمن قرارداد اجاره، مورد اجاره قرار داد و منافع آن را مالک شد؛ در فضای مجازی نیز می‌توان اموال مجازی را تحت قراردادهای اجاره با شرایط معین مورد اجاره قرار داد و حتی ویژگی‌های مال مورد اجاره در عالم واقع را به آن مترتب ساخت.

کلمات کلیدی: حق سرقفلی، فروشگاه مجازی، تجارت.

مسئولیت بین‌المللی دولت در خصوص خسارات زیست محیطی ناشی از تغییرات اقلیمی

زینب حاتمیان

کارآموز وکالت

zeynabhatamiyan7@gmail.com

چکیده

آسیب‌ها و خسارات وارد شده به محیط زیست در دهه‌های گذشته جبران ناپذیر و نابخشودنی بوده‌اند. امروزه یکی از اصلی‌ترین وظایف و مسئولیت‌های افراد و دولت‌ها، محافظت و پاسداشت از محیط زیست در سطح ملی و بین‌المللی است که در راستای اهداف توسعه پایدار جامع نیز می‌باشد. در این مقاله به بررسی مسئولیت بین‌المللی دولت‌ها در قبال تغییرات اقلیمی پرداخته شده است. تغییرات اقلیمی از مهمترین نگرانی‌های صاحب‌نظران است. این پژوهش به روش تحلیلی و توصیفی انجام شده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد که دولت‌ها به مانند سایر اشخاص حقوقی، دو گونه‌ی مسئولیت کیفری و مدنی در قبال آسیب‌های عمدی یا غیرعمدی و عمده به محیط زیست دارند که در کنوانسیون‌های مختلف مورد توجه قرار گرفته است. برای مسئولیت مدنی دولت‌ها در قبال آسیب‌های زیست محیطی ناشی از تغییرات اقلیمی، مبانی مختلفی مطرح شده است. هیچ کدام از مبانی اشاره شده نمی‌تواند به تنهایی و بدون ایراد، چرایی مسئولیت مدنی دولت را در قبال آلودگی‌های زیست محیطی پاسخگو باشد. نظریه‌ی تقصیر از بین نظریات مطرح شده جبران خسارت‌های زیست محیطی را با دشواری‌های زیادی روبه‌رو می‌کند. نظریات مشمول مسئولیت بدون نیاز به اثبات تقصیر دولت، ساده‌ترین راه حل برای جبران خسارت‌های زیست محیطی محسوب می‌شوند؛ لیکن همیشه ساده‌ترین راه حل‌ها مناسب‌ترین آنها نیست، چراکه اگر قرار باشد دولت به عنوان مجموعه‌ای از مستخدمان، مسئولیت اعمال آنان را بر دوش کشد، نه تنها مستخدمان دقت کافی را در اقدامات خود به کار نمی‌گیرند، هزینه‌های دولت نیز بی‌رویه افزایش پیدا می‌کند. بنابراین راه حل میانه‌ای لازم است تا علاوه بر اینکه بیشترین نفع را برای حفظ محیط زیست و شهروندان داشته باشد، کمترین ضرر را نیز به دنبال داشته باشد. در این پژوهش این مبانی ارزیابی شده است. باید اذعان داشت به اینکه، در مواقعی که محیط زیست دچار آسیب شده و به هر دلیلی این آسیب توسط عامل زیان قابل جبران نیست، دولت در راستای نظریه‌ی استحقاق به وظیفه‌ی خود که همانا جبران ضرر است، عمل کند.

کلمات کلیدی: مسئولیت دولت، محیط زیست، تغییرات اقلیمی، حقوق مسئولیت بین‌المللی.

کاربرد اصول عملیه عام در قاعده فراش و مصادیق آن

فاطمه سعیدی باباقاضی

دانشجوی کارشناسی ارشد فقه و مبانی حقوق اسلامی، دانشکده الهیات، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران.
safatemeh464@gmail.com

فریبا حاجیعلی

دانشیار گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی، دانشکده الهیات، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران.
f.hajiali@alzahra.ac.ir

چکیده

قاعده فراش از حدیث نبوی «الولد للفراش و للعاهر الحجر» گرفته شده است. فراش مربوط به انتساب ولد می باشد. طبق این قاعده ولدی که متولد می شود، نسبش به مردی ملحق می شود که در فراش او به دنیا آمده است. در مورد این قاعده مقالات زیادی نوشته شده است ولی هیچ کدام از این پژوهش ها به بررسی مجاری اصول عملیه عام در این قاعده نپرداخته اند. لذا این زاویه ای است که مورد غفلت قرار گرفته است. پژوهش حاضر با استفاده از روش گرد آوری مطالب به صورت کتاب خانه ای و روش تجزیه و تحلیل به صورت تحلیلی-توصیفی به بررسی قاعده فراش از این زاویه پرداخته است. قانون مدنی^۱ نیز صراحتاً در مواد ۱۱۵۹، ۱۱۵۸ و ۱۱۶۰ به قاعده فراش اشاره کرده و در ماده ۱۳۲۲ آن را جزء امارات قانونی محسوب می کند. طبق بررسی های انجام شده اصاله الاستصحاب، اصاله البرائه و اصاله الاحتیاط را می توان در این قاعده جاری کرد و تنها اصلی که در این قاعده کار برد ندارد اصاله التخییر است. همچنین با پیشرفت علم پزشکی که کشف از واقع دارد، نمی توان به قاعده فراش رجوع کرد. بلکه قاعده فراش فقط در جایی جریان دارد که هیچ علم و طرق علمی موجود نباشد و در این صورت یک اماره محسوب می شود.

کلید واژه: فراش، نسب، الحاق ولد، اصول عملیه.

«تغییر جنسیت ترنس سکشوال با رویکردی بر مبانی فقهی با توجه به بحران انقلاب جنسی»

سارامالکی زاده

دانشجوی کارشناسی ارشد فقه و مبانی حقوق دانشگاه تهران

Sara.malekizadeh1378@gmail.com

چکیده

«ترنس سکشوالیسم» یابه عبارت دیگر «دگر جنس خواهی»، مسأله‌ای است که تغییر جنسیت در آن، با توجه به دستاوردها و پیامدهای فقهی، راهکار مشروع، و منطقی می‌طلبد. بعضی از علمای امامیه، فتوا به جواز تغییر جنسیت بعضی از انواع آن داده‌اند. برخی دیگر، مطلقاً تغییر جنسیت تحریم نموده‌اند. البته اهل سنت نوعاً با پدیده نوظهور عمل جراحی به منظور تغییر جنسیت مخالفند. تحلیل مبانی قرآنی و روایی آراء موافق و مخالف، بویژه آیه ۱۱۹ سوره نساء راهکار این پژوهش خواهد بود و توجه به وضعیت بحران جنسی اخیر در رابطه با افزایش تمایلات هم جنس بازی، رویکرد آن است. از نتایج تحقیق آن است که تغییر جنسیت اگرچه در وضعیت عادی و غیرضروری، جایز نمی‌باشد، اما در صورت وجود شرائط ذیل، اجمالاً قابلیت دفاع مشروع و قانونی را خواهد داشت. این شرائط عبارتند از: الف. تشخیص تخصصی پزشکی مبنی بر وجود اختلالات جنسیتی غیر قابل درمان از طریق فنون روان‌شناسی و هورمون درمانی؛ ب. ضرر نرسیدن به همسر و فرزندان شخص و یا خود شخص همچون عقیم شدن؛ ج. همراه نبودن عملیات جراحی با گناه، یعنی نگاه و لمس حرام. البته مصادر فتوا و امور پزشکی بایستی مراقب سوء استفاده هم جنس بازان از این مسأله باشند؛ چرا که آنان به دنبال یافتن وجه قانونی اند و نیز وقتی در یک مقاله، جواز یک امر شبهه ناک به حالت اضطرار منوط می‌گردد، متأسفانه برخی، برداشت کلی نموده و در پی جایز دانستن تغییر جنسیت در تمام موارد و مصادیق می‌باشند، درحالی که این کار خلاف احتیاط و رضایت شارع بوده و عملاً، نوعی اباحی گری است.

کلمات کلیدی: ترنس سکشوالیسم (دگر جنس خواهی)، تغییر جنسیت، دوجنسیتی، قواعد قرآنی و روایی خنثی.

تحریم و تجریم فرزندکشی و واکاوی آن در جرم‌شناسی

زهرا محمدیان امیری

نویسنده اول کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی
Zahramohammadian790@gmail.com

علی زمانی زاده

ویسنده دوم کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی
zamanizadehali062@gmail.com

چکیده:

واژه فرزندکشی غالباً در اذهان عمومی قتل کودک به وسیله پدر و از دیدگاه جامعه‌شناسی غالباً همراه با خشونت و پرخاشگری بوده و همواره احساسات عمومی را جریحه‌دار و آزرده می‌نماید. از منحوس‌ترین قتل‌های خانوادگی، می‌توان به فرزندکشی اشاره نمود که در آن پدر، جد پدری یا مادر به علت عوامل و انگیزه‌های متفاوت دست به ارتکاب این جرم زده و در مقابل، جامعه واکنش‌های متعددی نسبت به آن نشان می‌دهند. از آنجاکه رابطه ابوت از بدو تولد یا حتی قبل از آن تا زمان مرگ بین ابویت و فرزند برقرار است؛ لذا این جرم شامل خواهد بود از قتل جنین، نوزاد، کودک و بزرگسال که البته غالباً بروز آن بیشتر در بزرگسالان به خصوص دختران بوده است و به دلیل حساسیت و برانگیختن عواطف انسانی، اهمیت پرداختن به موضوع را دوچندان می‌کند. در چند سال اخیر، قتل رومینا اشرفی در بین سایر قتل‌ها، از بازتاب بیشتری برخوردار بوده که در این پژوهش، به عوامل وقوع، چرایی و درنهایت نتایج آن به همراه پیشنهاد‌های کاربردی پرداخته شده است؛ لذا با این توصیف، هدف کلی این جستار، بررسی جرم فرزندکشی از دیدگاه فقهی، حقوقی، واکاوی از نگاه جرم‌شناسی و مروری بر آراء صادره (رویه قضایی) می‌باشد.

واژگان کلیدی: فرزندکشی، پدر، قتل، قصاص، جرم‌شناسی.

2nd National
Conference on Fundamental Studies in Law, Jurisprudence, Theories, Approaches & Challenges

دومین
کنفرانس ملی مطالعات بنیادین حقوقی-فقهی (نظریه‌ها، رویکردها و چالش‌ها)

نقش بلایای طبیعی در مسئولیت مدنی ناشی از حوادث هسته‌ای

عباس عنوانی

دکتری حقوق خصوصی، گروه حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد مشهد، ایران

onvaniabbas@gmail.com

چکیده

باتوجه به پراکندگی جغرافیایی تأسیسات هسته‌ای ممکن است بلایای طبیعی بزرگ با ماهیت استثنایی همچون زلزله و سیل در این تأسیسات منجر به حادثه هسته‌ای شده که آن حادثه خسارات جبران ناپذیری را از لحاظ جغرافیایی ایجاد نموده که آثار مخرب آن قطعاً محدود به مکان یا زمانی خاص نخواهد بود. مطابق اصول حاکم بر نظام خاص مسئولیت مدنی هسته‌ای در کنوانسیون‌های بین‌المللی مسئولیت مدنی هسته‌ای، بهره‌بردار تأسیسات هسته‌ای به دلیل گستردگی و شدت خسارت ناشی از این حوادث و جبران خسارات در حداقل زمان ممکن، دارای مسئولیت مطلق و انحصاری است. با این وجود اسناد بین‌المللی مربوط همچون کنوانسیون ۱۹۶۰ پاریس و ۱۹۶۳ وین موضع یکسانی را درباره مسئول حوادث هسته‌ای ناشی از بلایای طبیعی اتخاذ ننموده‌اند. سوالی که با بررسی این اسناد مطرح است آن است که در صورت وقوع چنین حوادثی مسئول کیست؟ نتیجه مقاله حاکی از آن است که علی‌رغم پذیرش مسئولیت انحصاری بهره‌بردار جهت جبران خسارت هسته‌ای و شناسایی استثنائات مسئولیت او در کنوانسیون‌های مذکور، اما این موضوع مانع از پذیرش مسئولیت نهایی برای بهره‌بردار تأسیسات هسته‌ای و نتیجتاً شناسایی مسئولیت دولت در قبال نقض تعهدات بین‌المللی راجع به استقرار ایمنی و مکان‌یابی صحیح تأسیسات هسته‌ای و جبران خسارت‌های هسته‌ای عظیم مطابق اصل مداخله دولت نخواهد بود.

کلیدواژه‌ها: تأسیسات هسته‌ای، حوادث هسته‌ای، بلایای طبیعی، مسئولیت مدنی، مسئولیت انحصاری بهره‌بردار، اصل مداخله دولت.

نهادهای مرتبط با سیاست کیفری افتراقی اطفال و نوجوانان بزهکار و بزه دیده در نظام های عدالت کیفری ایران و هلند

سیده عاطفه موسوی

چکیده

اخذ سیاست کیفری افتراقی در ارتباط با اطفال و نوجوانان بزهکار و بزه دیده، دارای مزایای مختلفی است و می‌تواند پاسخگوی نیازهای این دسته از افراد باشد. به منظور اعمال صحیح سیاست کیفری افتراقی گفته شده، شناسایی نهادهای مرتبط با آن، الزامی است که بیش از پیش، بایستی مطمئن نظر واقع گردد. در این پژوهش با اتخاذ رویکرد تطبیقی و بهره گیری از شیوه توصیفی - تحلیلی، این دسته از نهادها در نظام های عدالت کیفری ایران و هلند، مورد مطالعه و تحلیل واقع گردیده اند. یافته های پژوهش نشان می دهد که در نظام عدالت کیفری ایران با وجود شفافیت در سیاست افتراقی اتخاذی در سطح نهاد دادر، سیاست جنایی اجرایی پلیس در حوزه مورد بحث، واجد ابهام بوده و نقش چندانی در این حوزه برای نهاد مزبور پیش بینی نشده است. در نظام عدالت کیفری هلند، علاوه بر پلیس و دادر، شاهد نقش آفرینی قضات محکمه و نهادهای غیردولتی نیز هستیم. به منظور تقویت سیاست کیفری اتخاذی در خصوص اطفال و نوجوانان بزهکار و بزه دیده در نظام عدالت کیفری ایران، علاوه بر تطبیق با کنوانسیون حقوق کودک، تأکید بر مقولاتی همچون پیشگیری، مشارکت والدین، اجرای برنامه های میانجی گرانه توسط نهادهای آموزشی و افزایش نقش آفرینی پلیس (با اجتناب از برچسب زنی)، بیش از پیش ضروری به نظر می رسد.

واژگان کلیدی: پلیس، دادر، سیاست کیفری افتراقی، طفل، مجازات جایگزین، نوجوان.

تفاوت شرط فسخ و فاسخ در قراردادهای و حدود ورود محاکم

داود حسنلو

کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه آزاد واحد گرمسار.

davood.hassanloo1984@gmail.com

چکیده

در راستای محقق شدن هر عقدی توافق اراده افراد شرکت‌کننده در آن لازم است و از زمان انعقاد قرارداد روابط حقوقی طرفین آغاز و هر یک دارای حقوق و تکالیفی گردیده و طرفین به آن پایبند شده و حق تخلف از آن را ندارند. با این حال ممکن است عقد به موجب عواملی از بین برود و رابطه‌های ناشی از آن نیز به اتمام رسد که از آن به عنوان انحلال عقد یاد می‌شود. اسباب انحلال قرارداد به اعتبار سهمی که اراده طرفین در آن دارد، به دو گروه انحلال ارادی و غیر ارادی یا قهری تقسیم می‌شود. انحلال ارادی برگرفته از تراضی اراده دو طرف قرارداد است که از آن با نام اقاله یا تفاسخ یاد می‌شود یا از طریق اراده یکی از طرفین عقد یا شخص ثالث انجام می‌شود که به آن فسخ گفته می‌شود. مقصود از انفساخ قهری قرارداد نیز این‌گونه است که عقد به خودی خود و بدون دخالت اراده طرفین منحل می‌شود. درخصوص ماهیت و آثار این‌گونه شروط نیز اختلاف نظرانی وجود دارد و رویه قضایی نیز در این رابطه روشن و واضح نمی‌باشد که البته یافته‌ها گویای این است که تردید نسبت به شرط فاسخ بیشتر است چرا که با وجود یک تاسیس حقوقی به نام شرط فاسخ، از ذکر آن در قانون مدنی خودداری شده است که دلیل آن وجود اختلاف نظرات در این حیطة است که در مجموع به نظر چنین شرطی از لحاظ فقهی صحیح و از منظر قانونی مشمول ماده ۱۰ قانون مدنی است. با توجه به اهمیت مباحث در این مقاله به بررسی تفاوت شرط فسخ و فاسخ در قراردادهای و حدود ورود محاکم با روش توصیفی تحلیلی و منابع کتابخانه‌ای پرداخته شده است.

واژگان کلیدی: شرط فسخ؛ شرط فاسخ؛ انحلال قهری؛ انحلال ارادی؛ نقض قرارداد.

امکان سنجی فقهی، حقوقی اسقاط حق توارث زوجین با مطالعه تطبیقی حقوق ایالات متحده آمریکا

فخرآفاق حمیدی

استادیار گروه حقوق موسسه آموزشی عالی خراسان، مشهد، ایران.

f.hamidi@khorasan.ac.ir

چکیده:

یکی از حقوق مشترک مالی حاصل از عقد نکاح داریم، حق توارث بین زوجین است. در نگاه نخست چنین به نظر می‌رسد، حق و غالب حقوق مالی، قابل اسقاط هستند. البته این اصل استثنای پذیرنده بوده و برخی از حقوق بر اساس فلسفه تشریع، مصالح ثبات و استحکام خانواده، مورد توجه خاص شارع و مقنن قرار گرفته و به رغم اطلاق حق بر آنها قابلیت اسقاط ندارد. در این پژوهش با بررسی نظریات مختلف پیرامون مساله حق و تمیز آن از حکم در فقه اسلامی که مبنای قانون گذاری ایران است، در صدد پاسخ به این سوال هستیم که آیا "حق توارث" در معنای واقعی حق به کار رفته و قابلیت اسقاط دارد یا در زمره احکام و غیر قابل اسقاط است؟ با توجه به مستندات فقهی و حقوقی این نتیجه حاصل شد که قواعد راجع به توارث صریحاً توسط شارع به حدود الهی تعبیر شده‌اند و عدول از این حدود جایز نبوده و اسقاط آن ضمن هیچ شرط یا قراردادی پذیرفتنی نیست. در نظام حقوقی ایالات متحده نیز یا فرد اقدام به تنظیم وصیت نامه می‌نماید و یا در فرض نبود وصیت نامه، دادگاه نسبت به تعیین ارث وراث طبق قانون اقدام می‌نماید و زوجین می‌توانند به اراده خود از مطالبه سهم الارث (به موجب وصیت یا حکم دادگاه) چشم پوشی نمایند، حق مذکور را ببخشند یا به نفع دیگری آن را دریافت نمایند. بدیهی است توافق در خصوص بخشش یا عدم مطالبه سهم الارث همان نتیجه اسقاط را دارد و این امر در هر دو نظام حقوقی قابل پذیرش می‌باشد. هر چند که بین حقوق ایران و کشورهای غیر مسلمان چون آمریکا تفاوت‌های عمده‌ای وجود دارد ولی استفاده از نتایج حاصله از مطالعات تطبیقی به شرط عدم مغایرت با ارزشها امری مطلوب به نظر می‌آید. از این حیث پیشنهاداتی برای اصلاح یا بهبود قوانین ارث زوجین ارائه شده است.

واژگان کلیدی: توارث، حق، حکم، اسقاط، حق مشترک زوجین.

بررسی حقوقی مسئولیت دولت اشغالگر عراق (۲۰۰۳)

حسن حسینی

دانشجوی کارشناسی ارشد موسسه آموزش عالی خراسان

چکیده

حمله نظامی آمریکا به عراق باعث تحول نگرش جامعه بین‌المللی، به اعتبار و توان سازمان ملل متحد در مدیریت بحران‌های بین‌المللی گردیده و قواعد حقوق بین‌الملل را تا حدی کم‌رنگ نموده است. ارزیابی پیامدهای حمله به عراق و استمرار اشغال آن همچنان به‌عنوان مهم‌ترین معضل بین‌المللی مورد تحلیل حقوق‌دانان و پژوهشگران روابط بین‌الملل قرار دارد. از منظر حقوق بین‌الملل حمله به عراق که بدون مجوز شورای امنیت صورت گرفته تجاوز و جنایت جنگی محسوب می‌شود و توسل به زور ایالات متحده آمریکا مبین تخطی این دولت از قوانین پذیرفته شده بین‌المللی می‌باشد و جای امیدواری است که تقریباً در مورد تخلف آمریکا از قواعد بنیادین حقوق بین‌الملل اجماع نظر وجود دارد و بر هیچ‌کدام از دولت‌ها و حقوق‌دانان مسئولیت‌های ناشی از این تهاجم و نقض آن‌ها توسط کشور آمریکا که در این مقاله به بررسی مسئولیت در برابر تخریب و انهدام اموال غیرنظامی، برخورد با غیرنظامیان و اسیران جنگی، میراث فرهنگی و تاریخی، محیط زیست و پرداخت غرامت پرداخته شده است، پوشیده نیست و نه تنها نیروهای آمریکایی بلکه دولت آمریکا نیز دارای مسئولیت کیفری بوده و باید پاسخگو باشد.

کلمات کلیدی: مسئولیت، دول اشغالگر عراق، توسل به زور، جنایت جنگی.

«تغییر جنسیت ترنس سکشوال با رویکردی بر مبانی فقهی با توجه به بحران انقلاب جنسی»

سارامالکی زاده

دانشجوی کارشناسی ارشد فقه و مبانی حقوق دانشگاه تهران

Sara.malekizadeh1378@gmail.com

چکیده

«ترنس سکشوالیسم» یابه عبارت دیگر «دگر جنس خواهی»، مسأله‌ای است که تغییر جنسیت در آن، با توجه به دستاوردها و پیامدهای فقهی، راهکار مشروع، و منطقی می‌طلبد. بعضی از علمای امامیه، فتوا به جواز تغییر جنسیت بعضی از انواع آن داده‌اند. برخی دیگر، مطلقاً تغییر جنسیت تحریم نموده‌اند. البته اهل سنت نوعاً با پدیده نوظهور عمل جراحی به منظور تغییر جنسیت مخالفند. تحلیل مبانی قرآنی و روایی آراء موافق و مخالف، بویژه آیه ۱۱۹ سوره نساء راهکار این پژوهش خواهد بود و توجه به وضعیت بحران جنسی اخیر در رابطه با افزایش تمایلات هم جنس بازی، رویکرد آن است. از نتایج تحقیق آن است که تغییر جنسیت اگرچه در وضعیت عادی و غیرضروری، جایز نمی‌باشد، اما در صورت وجود شرائط ذیل، اجمالاً قابلیت دفاع مشروع و قانونی را خواهد داشت. این شرائط عبارتند از: الف. تشخیص تخصصی پزشکی مبنی بر وجود اختلالات جنسیتی غیر قابل درمان از طریق فنون روان‌شناسی و هورمون درمانی؛ ب. ضرر نرسیدن به همسر و فرزندان شخص و یا خود شخص همچون عقیم شدن؛ ج. همراه نبودن عملیات جراحی با گناه، یعنی نگاه و لمس حرام. البته مصادر فتوا و امور پزشکی بایستی مراقب سوء استفاده هم جنس بازان از این مسأله باشند؛ چرا که آنان به دنبال یافتن وجه قانونی اند و نیز وقتی در یک مقاله، جواز یک امر شبهه ناک به حالت اضطرار منوط می‌گردد، متأسفانه برخی، برداشت کلی نموده و در پی جایز دانستن تغییر جنسیت در تمام موارد و مصادیق می‌باشند، درحالی که این کار خلاف احتیاط و رضایت شارع بوده و عملاً، نوعی اباحی گری است.

کلمات کلیدی: ترنس سکشوالیسم (دگر جنس خواهی)، "تغییر جنسیت"، "دوجنسی"، "قواعد قرآنی و روایی خنثی".

بررسی تطبیقی نهاد آمبودزمان در حقوق ایران و اتریش

عبدالله باقری ورزانه

استادیار گروه حقوق، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران

abdollahbagherivarzaneh@gmail.com

چکیده

یکی از مباحث مهمی که در حقوق مطرح است و از جهات بسیار می‌توان آن را مورد بررسی قرار داد، بحث حکمرانی خوب است. یکی از مسائلی که در این حیطه مطرح می‌شود شرایطی است که حکومت از حکمرانی خوب و ارکان آن فاصله گرفته و با اقداماتش منجر به تضییع حقوق و آزادی‌های شهروندان می‌شود. نهاد آمبودزمان یکی از سازوکارهایی است که می‌توان باتکیه بر آن تا حدودی از آزادی‌های شهروندان در مقابل اداره نامطلوب صیانت نمود. نوشتار حاضر در پژوهشی توصیفی - تحلیلی، به بررسی نهاد آمبودزمان در حقوق ایران و اتریش پرداخته است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد هر دو نظام حقوقی در حوزه‌هایی با یکدیگر مشترکاتی دارند؛ لیکن چنانچه بتوان در تحولات آتی در قوانین نظام حقوقی ایران، همچون آمبودزمان اتریش، نهاد آمبودزمانی را بیش‌ازپیش دغدغه‌مند آزادی‌های عمومی، حقوق بشر و حقوق شهروندی نمود از یک‌سو، و از سوی دیگر بیش‌ازپیش برای استقلال آن سازمان گام‌های جدی برداشت، در این صورت می‌توان شاهد کارآمدی فزون‌تر آمبودزمان در نظام حقوقی ایران بود که قطعاً از این رهگذر کارآمدی نظام نیز ارتقا می‌یابد.

کلمات کلیدی: آمبودزمان، حقوق ایران، حقوق اتریش، آزادی‌های عمومی، سازمان بازرسی کل کشور.

2nd National
Conference on Fundamental Studies in Law, jurisprudence; Theories, Approaches & Challenges

دومین
کنفرانس ملی مطالعات بنیادین حقوقی-فقهی (نظریه‌ها، رویکردها و چالش‌ها)

مطالعه تطبیقی فسخ قرارداد کار با توافق طرفین (تفاسخ یا اقاله) در حقوق کار ایران و ترکیه

ناصر عبدالله نژاد

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق عمومی دانشگاه قم (دوره الکترونیکی)

naser58@gmail.com

چکیده:

غالباً قوانین مرتبط با رابطه کار تلاش می‌کنند از حیث اقتصادی-اجتماعی برای تأمین و تضمین حقوق کارگر و کارفرما، تعیین حدود و ثغور امتیازات، وظایف و تکالیف نیروی کار الزاماتی را در نظر بگیرند. موضوع پژوهش پیش روی، به مقایسه تطبیقی شرایط و مواد مربوط به فسخ قرارداد کار با توافق و اراده طرفین یعنی کارگر و کارفرما می‌پردازد. پس از بررسی قانون کار ایران و قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور و قوانین ترکیه از جمله قانون کار این سؤال مطرح شد که شرایط اقاله یا فسخ قرارداد در قوانین دو کشور به چه نحوی است و قوانین مذکور تا چه میزان بدان پرداخته‌اند؟ نتایج تحقیق حاکی از آن است که شرایط فسخ قرارداد کار در نظام حقوقی ایران و ترکیه با یکدیگر متفاوت است. تفاوتی که نشئت گرفته از نوع نظام قانون‌گذاری در هریک از کشورهای مورد مطالعه دارد که در ایران علی‌رغم اصلاحات انجام گرفته، قوانین و مقررات کار در خصوص فسخ قرارداد با اراده و توافق طرفین آن، همچنان مبهم و دارای اشکالات فراوانی است و در این زمینه نیاز به بازبینی و تطبیق قوانین با نیازهای روز هستیم؛ ولی بر خلاف قانون کار ایران، قانونگذار ترکیه در متن قانون کار کشور، به روشنی وظایف و تکالیف و حقوق قانونی از جمله فسخ قرارداد با توافق طرفین را برشمرده است و از این منظر با گنجانیدن مواد قانونی مناسب در قانون کار، تعهدات و زوایای قانونی فسخ و اقاله قرارداد را برای نفعان امر را بیان داشته است.

واژگان کلیدی: رابطه کار، فسخ، قرارداد کار، توافق طرفین، اقاله.

واکاوی عدم نفوذ حقوقی در ایقاعات و آثار آن بر مالکیت

یاشار طاهری

مدرس موسسه آموزش عالی آپادانا، شیراز.

yashartahery@gmail.com

سیدمهدی موسوی

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق خصوصی، موسسه آموزش عالی آپادانا، شیراز

smahdimosavi99@gmail.com

چکیده

ایقاع، یک عمل حقوقی است که صرفاً با یک اراده قابل تحقق است. در قانون مدنی تعریفی از ایقاع نشده است و همچنین قواعد عمومی در رابطه با ایقاعات وجود ندارد. با این وجود قانونگذار، ایقاعات معینی مانند ابراء را پذیرفته است. برخلاف قانون، ایقاع در دکتین و موازین حقوقی ایران بسیار مورد بحث قرار گرفته است و عدم نفوذ ایقاع به خصوص در مباحث حقوق مالی و عینی از موضوعات اختلافی است. زیرا هر چند ماهیت، ارکان و عناصر ایقاع مورد پذیرش قرار گرفته است ولی عدم نفوذ آن به خصوص در موضوعاتی مانند اکراه، فضولی، عدم اهلیت لازم و نیز برخی از شرایط صحت اعمال حقوقی محل اختلاف است و دیدگاه‌های متعددی در این زمینه مطرح شده که در برخی دیدگاه‌ها اصل را بر عدم نفوذ ایقاع قرار می‌دهند و رضایت و اراده بعد از آن مورد پذیرش قرار نگرفته است و در مقابل برخی دیگر با تمسک بر موازین حقوقی قراردادهای جاری دانستن آن در مورد ایقاعات، عدم نفوذ ایقاع را در صورت اعلام اراده و رضایت صحیح می‌دانند. برخی بر این نظر هستند که اشتباه، فضولی و اکراه در ایقاع مورد پذیرش قرار نگرفته است، زیرا به ماهیت اراده خلل وارد می‌کند و همچنین قصد را زایل می‌کند، بنابراین نظر بر بطلان ایقاع است. در زمینه واکاوی عدم نفوذ بر ایقاع و تاثیر آن بر مالکیت، بسیاری از محققان آن را جزئی از تعهدات نمی‌دانند و صرفاً یک اراده حاکم می‌باشد. بنابراین این اراده باید کامل، صحیح و منطبق با موازین حقوقی مصرح در قانون مدنی ابراز گردد، در غیر اینصورت، مالکیت به شکل کامل استقرار نمی‌یابد و با مالکیت متزلزل روبرو هستیم. بنابراین عدم نفوذ ایقاع بر مالکیت تاثیرگذار است و مانع تحقق آن می‌گردد.

کلمات کلیدی: ایقاع، مالکیت، اکراه، عمل حقوقی، اراده.

2nd National
Conference on Fundamental Studies in Law, jurisprudence; Theories, Approaches & Challenges

دومین
کنفرانس ملی مطالعات بنیادین حقوقی-فقهی (نظریه‌ها، رویکردها و چالش‌ها)

نظارت بر کار کودک در جمهوری اسلامی ایران در پرتو کنوانسیون حقوق کودک

محمدامین حسن زاده

گروه حقوق، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران

Aminlawyer1995@gmail.com

چکیده

کار کودک به عنوان یکی از ابعاد حقوق کار مسئله ای است پر اهمیت که تقریباً همه کشور های جهان را درگیر کرده است. کودکان کار واقعیت موجود در جوامع هستند که مفاد کنوانسیون های متعددی از جمله کنوانسیون حقوق کودک، را می توان بیانگر توجه سازمان های بین المللی به کودکان کار دانست و ممنوعیت کار کودکان جزو مهم ترین وظایف دولت ها در حمایت از کودکان است. بدین ترتیب پرداختن به این پرسش که در قوانین ایران چگونه بر ممنوعیت بکارگیری کودکان نظارت می شود محور اصلی این پژوهش به شمار می آید. فرضیه مقاله بر این استوار است که قانون کار و قانون حمایت از اطفال و نوجوانان وظایف نظارتی را برای دولت و از جمله وزارت کار در نظر گرفته است. روش تحقیق در پژوهش پیش رو تحلیلی، نظری و تطبیقی است. بررسی کنوانسیون حقوق کودک و قوانین داخلی نشان می دهد، این قوانین در تلاش اند اقداماتی در جهت عدم بکارگیری کودکان انجام دهند. اما صرف وجود قوانین و نبود نظارت باعث تحقق این هدف نخواهد شد. لذا با نگاهی به قانون کار در جمهوری اسلامی ایران به نظر می رسد تشدید ضمانت اجرا و الزام دستگاه های دولتی به نظارت دقیق موثر بر اماکن کار می تواند موثر باشد.

واژگان کلیدی: کار، کودک کار، کنوانسیون حقوق کودک، نظارت.

واکاوی مفهوم مالکیت از منظر جرایم علیه اموال با رویکرد اقتصادی

رضا رضایی

استادیار گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی، موسسه غیردولتی و غیرانتفاعی روزبهان، ساری، ایران.

Rezaee.criminallaw@gmail.com

محمد منفردی راز

دانشجو کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، موسسه غیردولتی و غیرانتفاعی روزبهان، ساری، ایران

m9390645733@gmail.com

چکیده

مفهوم مالکیت یکی از مفاهیم اساسی در روابط حقوقی بین مردم بوده که حمایت از آن از اهداف مهم دولت‌ها به شمار می‌رود. بنابراین، همانطور که مردم از آزادی جسمانی برخوردارند، حقوق و منافع مالی آنها نیز باید توسط قانونگذاران، از حملات مجرمان محافظت شود. در نظام حقوقی و به طور خاص حقوق کیفری، تعیین مالکیت نقش سازنده و تعیین‌کننده داشته به طوری که تعیین مالکیت در تغییر جهت و سرنوشت دادرسی کیفری به دلیل احراز یا عدم احراز مالکیت مرتکب یا بزه دیده، نقش و تأثیر مالکیت را به عنوان نهاد حقوقی محکم دادرسی کیفری بیش از پیش مبرهن ساخته و ارائه پژوهش و تبیین و ارزیابی تحلیلی آن را ضروری می‌سازد. اما با نگاهی بر قوانین در می‌یابیم که در قانون از «جرایم علیه اموال و مالکیت» تعریف صریحی بیان نشده است که برخی حقوق دانان جرایم علیه اموال و مالکیت را جرایمی می‌دانند که موجب نقض حرمت مالکیت شخصی و نقض در مال یا دارایی متعلق به غیر می‌گردد. بنابراین همانگونه که افراد از آزادی‌های فیزیکی برخوردارند، حقوق و منافع مالی آن‌ها نیز باید مورد حمایت قانونگذاران قرار گرفته و از تعرض مجرمین مصون بماند به همین منظور نگارنده در این پژوهش، مفهوم مالکیت از منظر جرایم علیه اموال با رویکرد اقتصادی را بررسی نموده که یافته‌های پژوهش حاکی از نقش مهم اموال در تحقق مشکل دعوی کیفری و همچنین در شکل‌گیری آن داشته و پیامدهای این وضعیت بسته به انتشار یا توزیع اموال مجرمانه متفاوت خواهد بود. لذا تأثیر مالکیت در دادرسی کیفری مربوط به اموال مفروز امری نسبی است و در مال مشاع به استثنای تخریب و سرقت مستوجب حد است که موجب انتقای تحقق عمل مجرمانه و طرح دعوی کیفری است.

واژگان کلیدی: مالکیت، جرم، جرایم علیه اموال، رویکرد اقتصادی.

بررسی شرایط صدور، انتقال و پرداخت چک صیادی

علی فتوحی راد

استادیار گروه حقوق موسسه آموزش عالی خراسان.

ali.fotuhirad.khoradan.ac.ir

چکیده

صدور چک به عنوان یک عمل حقوقی نیازمند لزوم درج مبلغ، تاریخ و نام ذینفع در ورقه چک است و در مورد چک صیادی نیازمند ثبت آن در سامانه صیاد بانک مرکزی همراه با قبول و تایید ذینفع در سامانه مذکور است. در مرحله انتقال و واگذاری چک نیز به عنوان یک عمل حقوقی نیز مستلزم تسلیم ارادی دارنده و اخذ فیزیکی و تایید انتقال گیرنده در سامانه یادشده ضرورت دارد. وصول مبلغ چک توسط دارنده نیز دارای شرایط و ضوابطی است که باید از طریق سامانه چکاوک انجام که جملگی در راستای شفاف‌سازی روند ایجاد و انتقال چک و جلوگیری از تبعات ناشی از جعل و تغییرات بعدی آن است. در این راستا به رغم اینکه چک به موجب ویژگی‌ها و اصول حاکم بر آن و برابر مقررات پیشین موضوعیت داشته و تمام حقوق و مزایا از خود سند نشأت می‌گیرد، اما بر خلاف قانون تجارت و قانون صدور چک پیش از اصلاحات اخیر، هر نوع تغییر در مندرجات چک یا منع انتقال یا درج شروط به جهت اینکه در سامانه صیاد بانک مرکزی قابلیت ثبت، تغییر و اصلاح وجود ندارد، عملاً امکان‌پذیر نیست. بر این اساس گویی چک به عنوان سند تجاری که صدور و انتقال آن بیانگر عقد صدور چک است، این قابلیت خود را از دست داده است. عدم ثبت صدور و انتقال چک در سامانه از یک سو و عدم امضای ظهر چک در فرض انتقال آن به دیگری از موضوعاتی است که به جهت عدم شفافیت مقررات اصلاحی قانون صدور چک، حقوق دارنده این سند را با چالش مواجه نموده است. این تحقیق با روش توصیفی و تحلیلی به چالشهای صدور، انتقال و وصول چک صیادی پرداخته است.

کلید واژگان: چک صیادی، صدور چک، ظهنویسی، دارنده، وصول چک، گواهی عدم پرداخت.

واکاوی طرح انتزاع سازمان ثبت اسناد و املاک کشور از قوه قضائیه با محوریت برنامه هفتم توسعه

مصطفی محسنی ثانی

استادیار گروه حقوق دانشگاه بین المللی امام رضا علیه السلام، مشهد، ایران

پرنیان ناصری

دانشجو کارشناسی ارشد حقوق ثبت اسناد و املاک، گروه حقوق، دانشگاه بین المللی امام رضا علیه السلام، مشهد، ایران

چکیده

این پژوهش با روش توصیفی تحلیلی با بررسی ساختار ماهیتی و تحلیل اختیارات و کارکردهای سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و نگاهی بر مطالعات تطبیقی نظام های ثبتی و تبیین ادله مخالفان و موافقان طرح مذکور درصدد پاسخگویی به این پرسش برآمده است که آیا بازاندیشی در عملکرد این سازمان و الحاق آن به بدنه دولت امکان پذیر است؟ نظر نگارندگان برآنست که، هر چند طبق ادله موافقان، سازمان ثبت اسناد و املاک در راستای انجام وظایف تکلیفی خود ناچار به انجام برخی امور اجرایی می باشد که در زمره وظایف قوه قضاییه نمی گنجد اما تفکیک این امور اجرایی از وظایف اساسی و کارکردهای سازمان ثبت که بیشتر ماهیت حقوقی و قضایی دارد موجب از بین رفتن پیوستگی و انسجام ساختاری سازمان ثبت اسناد و املاک کشور شده و این امر موجب خروج از بی طرفی این مجموعه در موارد تعارض منافع خواهد بود. از طرفی با توجه به اولویت کارکردهای حقوقی نهاد ثبتی اصرار بر استقلال نهاد مجری از نهاد قضاوت نه تنها در دگرگونی کیفیت خدمات و کارآمدی و سودمندی سازمان مذکور تاثیری نخواهد داشت بلکه به سبب عدم توجه به اصول قانون اساسی موجب تحمیل بار مالی قابل توجهی بر دولت خواهد شد.

کلمات کلیدی: حقوق ثبتی، ساختار قضایی، نهاد ثبتی، کارکرد حقوقی.

بررسی چالش‌های رسیدگی به پرونده‌های زنان قربانی تجاوز جنسی

محمدرضا حائری‌زاده حریمی

استادیار گروه حقوق موسسه آموزش عالی خراسان، مشهد.

mrhayeri@gmail.com

فائزه کریمی نقندر

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق کیفری و جرم‌شناسی، موسسه آموزش عالی خراسان، مشهد.

Faezehkarimi285@gmail.com

چکیده

جرائم ارتكابی علیه زنان در نظام کیفری کشور ما همواره با چالش‌هایی روبروست که دستیابی شاکي زن را به حقوق خویش دشوار ساخته است. از جمله این چالش‌ها می‌توان به؛ لزوم طرح شکایت در دادگاه مرکزی استان، وجود ادله‌ی اثبات غیرقابل استفاده، رسیدگی به پرونده توسط قضات مرد و... اشاره کرد. همه‌ی ما میدانیم که تجاوز جنسی یکی از جرایمی است که به دلیل آبرو و اعتبار بزه دیده و شرم او از بیان موقع، رقم سیاه زیادی دارد و بسیاری از موارد آن پشت پرده قرار می‌گیرد. شکنندگی وضعیت جسمی زن در مقایسه با جنس مرد، میزان و حجم بالای صدمات روحی، روانی و حیثیتی وارده بر زن و آثار و عواقب اجتماعی آن و غیرقابل جبران بودن ضررهای وارده از نتایج قربانی شدن زنان در جرایم جنسی است. لذا توجه به این آثار، فراهم کردن شرایط مساعد برای احقاق حق زنان بزه دیده از ضرورت‌های مهم این پژوهش محسوب می‌شود. این پژوهش به روش توصیفی-تحلیلی گردآوری شده و با بررسی مفهوم تجاوز جنسی، قربانیان تجاوز جنسی و مسائل و مشکلاتی که در مسیر رسیدگی به پرونده‌های آنان وجود دارد، گردآوری شده است. از این رو این تحقیق ضمن تبیین "چالش‌ها و موانع موجود در رسیدگی به پرونده‌های زنان قربانی تجاوز جنسی" به ارائه‌ی راهکار جهت پایین آوردن رقم سیاه این جرایم می‌پردازد. ازجمله نتایج و دستاوردهای مهم این پژوهش، روشن شدن عواملی است که شاکي زن را منجر به سکوت و عدم طرح شکایت می‌کند و بطور کلی هرآنچه که مانع از رسیدگی به پرونده‌های قربانیان تجاوز جنسی می‌شود را تبیین می‌کند.

کلمات کلیدی: چالش‌ها و موانع دادرسی، رقم سیاه، زنان بزه دیده، جرایم جنسی.

بررسی و تبیین تعقیب جزایی مسببان حادثه پرواز ۷۵۲ اوکراین از منظر حقوق جزای بین‌الملل

سمیه احمدی

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی ۱۴۰۱ موسسه آموزش عالی خراسان

SAHMADI7442@GMAIL.COM

چکیده

پرواز ۷۵۲ شرکت هواپیمایی اوکراین در تاریخ ۱۸ دی ماه ۱۳۹۸ مدتی بعد از پرواز مورد اصابت دو موشک قرار گرفت و سقوط کرد. در اثر این سقوط تمام سرنشینان هواپیما جان باختند. حادثه‌ای بسیار غم‌انگیز که مسائلی را در سطح بین‌الملل مطرح کرد. چرا که قربانیان از اتباع کشورهای مختلف بوده و هواپیما نیز متعلق به دولتی غیر ایران بوده است. بنابراین موضوع در حقوق جزای بین‌الملل قابل بحث و بررسی بوده است چرا که عنصر خارجی در این حادثه دخیل بوده است. دولت ایران علت حادثه را خطای انسانی اعلام نمود اما برخی دولتها این عمل را عامدانه و مشمول جنایت علیه بشریت دانسته‌اند. با توجه به لزوم تحقق عناصر سه‌گانه جرم از جمله رکن معنوی، احراز عمد در رفتار مجرمانه برای اطلاق جنایت علیه بشریت به این موضوع، ضروری خواهد بود. حال آن‌که، رفتار مجرمانه بر اثر خطای انسانی انجام گرفته است با این وصف شمول رفتار بر جنایت علیه بشریت منتفی خواهد بود. اما از باب مسئولیت مسببان حادثه، جبران خسارات وارده و رسیدگی به رفتار مسببان حادثه، بایستی موضوع در مراجع قضائی رسیدگی شود. موضوع مرجع صلاحیت‌دار در رسیدگی به موضوع برابر مقررات بین‌الملل در این مقاله مورد بررسی قرار گرفته است. با عنایت به تحقق عمل مذکور در کشور ایران، تابعیت ایرانی مسببان حادثه و تابعیت اکثر قربانیان، قاعدتا محاکم ایران براساس اصل صلاحیت سرزمینی، صلاحیت شخصی فعال و منفعل صالح به رسیدگی به موضوع خواهند بود.

کلمات کلیدی: صلاحیت، جبران خسارت، معاهدات بین‌الملل، هواپیما.

تأملی بر ادله قرآنی مردم‌سالاری دینی

عبدالله باقری ورزانه

استادیار گروه حقوق، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران.

abdollahbagherivarzaneh@gmail.com

چکیده

در خصوص حکومت اسلامی دیدگاه‌های متفاوت و بعضاً متعارضی بیان شده است و در این موضوع جمع بسیاری از اندیشمندان و صاحب‌نظران دیدگاه‌های خود را بیان نموده‌اند، از تنوع نظرات که بگذریم، یکی از مهم‌ترین دیدگاه‌های موجود پیرامون حکومت اسلامی نظریه مردم‌سالاری دینی است، این نظریه گرچه نظر بسیار مطلوب و هم‌خوان با محورهای دیگر جامعه کنونی از جمله حقوق بشر و حقوق شهروندی است؛ لیکن در بیان ادله و مستندات خود به برخی آیاتی استناد جسته که به نظر می‌رسد می‌توان آن را مورد نقدی سازنده قرار داد. پژوهش حاضر درصدد بررسی و ارزیابی ادله قرآنی مردم‌سالاری دینی است که در راستای این پژوهش نگارنده با مراجعه به منابع کتابخانه‌ای و به روش تحلیلی توصیفی به بررسی ادله قرآنی این مدل از ساختار حکومت پرداخته، دیدگاه‌ها و منابع مختلف را بررسی کرده است و سپس ایده‌های ممکن در پاسخ به سؤال پژوهش را مطرح و تبیین می‌نماید.

کلمات کلیدی: حکومت، حکومت اسلامی، مردم‌سالاری، مردم‌سالاری دینی، ادله قرآنی.

نوآوری‌های قانون دیوان عدالت اداری مصوب ۱۴۰۲

علی فتوحی راد

استادیار گروه حقوق موسسه آموزش عالی خراسان

ali.fotuhirad.khoradan.ac.ir

چکیده

اصلاح قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری مصوب ۱۳۹۴ در سال ۱۴۰۲ که توأم با تغییر عنوان نامانوس آن به قانون دیوان عدالت اداری است، متضمن تغییرات زیادی است که در راستای الزام دستگاه‌های عمومی و اجرایی به انجام تکالیف قانونی و کاهش آمار ورودی پرونده‌ها به دیوان عدالت اداری قابل ارزیابی و بررسی است. مشاهده تغییرات این قانون بیانگر این است که مقنن در راستای دیدگاه دکتربین و رویه قضایی به تغییرات زیادی در مورد مقدمات و چگونگی طرح دعوی در دیوان، لزوم مستند بودن ادعای اشخاص بر امر مورد ادعا، ایجاد معاونت حقوق عامه، امکان شکایت از اقدامات دستگاه‌های نظارتی از تصمیمات و ترک فعل‌های دستگاه‌های دولتی، تعیین مهلت برای طرح دعوی و شکایت از آرای مراجع اداری، توسعه و شفاف سازی موارد عدم صلاحیت دیوان و... در راستای هماهنگی مقررات قانون دیوان عدالت اداری با قانون آیین دادرسی مدنی انجام داده است. این نوشتار با رویکرد توصیفی تحلیلی به تحولات تقنینی اخیر در مورد قانون دیوان عدالت اداری پرداخته است و بر این فرضیه استوار است که این اقدامات در راستای الزام دستگاه‌های دولتی به اجرای تکالیف قانونی، کاهش ورودی پرونده‌ها در دیوان، مدلل نمودن شکایات و ایجاد شفافیت بیشتر در چگونگی رسیدگی به دعاوی با تعیین مهلت‌های قانونی است. با وجود این تغییر رویکرد قانونگذار از تعیین خسارت پس از احراز تخلفات دستگاه‌های اجرایی در دیوان و لزوم تعیین میزان خسارت بر مبنای اصول و تشریفات دادرسی که در قانون قبلی مورد اشاره قرار گرفته بود و تعیین خسارت ناشی از تخلفات دستگاه‌های اجرای توسط دیوان عدالت اداری از ایراداتی است که چالش‌هایی زیادی از جمله، تشخیص مصادیق، اختلاف در صلاحیت، چگونگی تعیین خسارت، اعتراض طرفین به مبلغ و مانند آن را در پی خواهد داشت.

واژگان کلیدی: درخواست مقدماتی، دادخواست، تشکیلات دیوان، معاونت حقوق عامه، مطالبه خسارت، شکایت از آرا.

مطالعه تطبیقی چالش‌های افتراقی‌سازی دادرسی کیفری اطفال و نوجوانان در ایران و فرانسه

محمد مسعود ملازمیان

دکترای حقوق کیفری و جرم‌شناسی، گروه حقوق، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران، نویسنده مسئول

Mohamadmasoudmolazemian@yahoo.com

زهرا امینی پور

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق کیفری و جرم‌شناسی، گروه حقوق، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران

zahra24ai77@gmail.com

چکیده

نظام‌های دادرسی کیفری در کشورهای مختلف، با توجه به عدم کارایی مقررات دادرسی کیفری عمومی در خصوص همه جرایم و یا متهمان خاص، به رویکردهای افتراقی روی آورده‌اند. رویکرد افتراقی در دادرسی اطفال و نوجوانان به معنای جداسازی نهادها و تشریفات و قواعد دادرسی کیفری اطفال و نوجوانان از بزرگسالان با رویکرد حمایتی از این دسته است. افتراقی‌سازی دارای مبانی حقوقی و جرم‌شناختی است. مصادیق و جلوه‌های افتراقی‌سازی با تشکیل پلیس ویژه اطفال و نظام خاص در تحت نظر قراردادادن و همین‌طور در مرحله تحقیقات مقدماتی با تشکیل دادرسی اختصاصی، اقدامات تحقیقی خاص از جمله پرونده شخصیت و نحوه حضور وکیل متهم و در مرحله دادرسی با تشکیل دادگاه اختصاصی اطفال و نوجوانان با روش دادرسی خاص در فرانسه مورد توجه قرار گرفته و بطور نسبی در حقوق ایران نیز مورد شناسایی قرار گرفته که البته چالش‌ها و نقایصی در این راستا وجود دارد.

واژگان کلیدی: افتراقی‌سازی، دادرسی کیفری، دادگاه اطفال.

چالش‌های دادرسی در رسیدگی به دعاوی سجلی

سمیه احمدی

(زیر نظر استاد ارجمند جناب آقای دکتر حائری زاده حریمی)

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم شناسی ۱۴۰۱ موسسه آموزش عالی خراسان

SAHMADI7442@GMAIL.COM

چکیده

اسناد سجلی و شناسنامه مهمترین اسناد هویتی در کشور ایران می‌باشند، چرا که اساس و پایه سایر مدارک قرار می‌گیرند. با توجه به اهمیت این اسناد، افراد سودجو اقدام به سوء استفاده از آن نموده و جرایمی در این خصوص محقق می‌گردد. از جمله این جرایم می‌توان به جعل اسناد سجلی و استفاده از هویت غیر و اعلام خلاف واقع در ولادت و وفات و ... نام برد. در رسیدگی محاکم قضایی به این جرایم با توجه به محدود بودن این جرایم، موضوعاتی وجود دارد که چالش‌هایی را برای ادارات ثبت احوال و صاحبان اسناد سجلی به وجود می‌آورد. از جمله این موضوعات می‌توان به نقش سازمان ثبت احوال و ادارات تابعه آن در اعلام جرم و پیگیری جرم و امکان اعتراض به آراء صادره اشاره کرد، همچنین در رسیدگی کیفری به جرم استفاده از هویت غیر موضوع تعیین تکلیف مدارک حاصل از جرم چالش بزرگی می‌باشد که ادارات ثبت احوال با آن روبرو هستند. چرا که عدم تعیین تکلیف مدارک حاصل از جرم از جمله اسناد سجلی فرزندان مجرم که مستند به شناسنامه غیر اخذ شده است موجب سرگردانی صاحبان این اسناد در اخذ خدمات سجلی و ادارات ثبت احوال در نحوه برخورد با این افراد می‌گردد. در قانون ثبت احوال مرجعی شبه قضایی تحت عنوان هیئت حل اختلاف تعریف شده است که این هیات دارای دادرسی ویژه‌ای می‌باشد و آیین نامه و مقررات خاصی برای رسیدگی وجود دارد موضوعات چالش برانگیز مذکور در این مقاله مورد بررسی قرار می‌گیرد.

کلمات کلیدی: اسناد سجلی، اعلام جرم، هیات حل اختلاف، مدارک حاصل از جرم.

جرم شناسی ادله معارض با اسناد رسمی در حقوق کیفری

نیما ولیزاده

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق خصوصی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه.

Nimavalizadeh79@yahoo.com

چکیده

اهمیت جرم شناسی ادله معارض با اسناد رسمی حقوق کیفری در حقوق کیفری بسیار بالاست. زیرا بررسی دقیق و عادلانه ادله معارض، قضاوت صحیح و عادلانه را تضمین می‌کند و از تعرض به حقوق شهروندان و ایجاد نابرابری در برابر قانون جلوگیری می‌کند. همچنین، بررسی ادله معارض به عنوان یکی از اصول حقوقی در سیستم‌های حقوقی مختلف تلقی می‌شود و می‌تواند تأثیر قابل توجهی در صداقت و عدالت فرایند قضایی داشته باشد. جرم شناسی ادله معارض با اسناد رسمی حقوق کیفری یک حوزه مهم و پیچیده در علم حقوق کیفری است که به بررسی و تحلیل ادله و شواهد معارض یا منافاتی با اسناد رسمی و قوانین حقوق کیفری می‌پردازد. در جرم شناسی ادله معارض، تمرکز بر بررسی ادله و شواهدی است که ممکن است به نفع متهم یا متهمین پیش آیند و در تضاد با اسناد رسمی حقوق کیفری باشد. ادله معارض ممکن است از مختلف منابع حقوقی مشتق شده و شامل اسناد قانونی، قراردادهای، شواهد جنایی، شواهد فنی یا دیگر مدارکی باشد که به نفع متهم یا متهمین پیش آمده و با قوانین حقوق کیفری در تضاد است. این ادله معارض می‌توانند تحت عنوان آزادی‌بخشی‌ها، انصاف‌ها، مشروعیت نگرانی‌ها یا مهاجمت‌های اعتراضی مطرح شوند. اجزاء تشکیل دهنده جرم معامله معارض مثل سایر جرایم است، هر جرم از سه عنصر قانونی، مادی و روانی تشکیل می‌شود و برای محکوم کردن متهم به ارتکاب جرم باید کلیه اجزاء این عناصر توسط مرجع تعقیب اثبات شود. این عناصر متشکله جرم معامله معارض که پیش از محکوم نمودن متهم باید توسط قاضی محرز گردند به ترتیب بررسی و همچنین برای رفع ابهامات و روشن شدن کامل موضوع این جرم با سایر جرائم مشابه مقایسه و وجوه افتراق و تشابه آنها مختصراً بیان می‌شوند.

کلمات کلیدی: تعارض، مسئولیت، سند، جرم، صلاحیت، عنصر.

نقد و بررسی رأی شماره ۳۷۲ مورخ ۱۴۰۰/۱۱/۲ هیئت عمومی دیوان عدالت اداری

علی رحیمی

چکیده

یکی از دعوای حقوقی که به طرفیت یکی از دانشجویان مقطع دکتری تربیت‌مدرس در باب چاپ مقاله در یک مجله معتبر خارجی JCR از دانشگاه تربیت‌مدرس، به دلیل تصویب مصوبه‌ای خلاف مصوبه وزارت علوم، در دیوان عدالت اداری مورد بررسی قرار گرفته است، در این تحقیق مورد ارزیابی قرار می‌گیرد و باتوجه به قوانین و آیین‌نامه‌ها موجود، به بررسی ارکان رأی صدر شده و نیز اثر رأی بر جامعه هدف، پرداختیم. رأی با ارجاع درست به قانون وزارت علوم در سال ۱۳۹۴ و نیز الزام تمامی دانشگاه‌ها به رعایت این قانون در باب چاپ مقاله و صلاحیت نداشتن دانشگاه‌ها برای مصوب کردن مواردی که بنا را بر امور داخلی دانشگاه و متناسب با جایگاه علمی خود می‌داند و در عمل، خلاف قانون نهاد متولی و بالادستی (وزارت علوم) اقدام می‌کنند، نافذ و درست می‌باشد؛ چراکه قانون مذکور صراحتاً از مجلات علمی پژوهشی نام برده است. به نظر می‌رسد که رأی صادرشده دیوان عدالت اداری در باب دعوایی حقوقی که بین یکی از دانشجویان مقطع دکتری و دانشگاه تربیت‌مدرس، در باب الزام به چاپ مقاله در مجلات خارجی JCR و پیش‌شرط قرارگرفتن آن برای دفاع از رساله دکتری برای دانشجویان، در حوزه اختیارات حقوقی و قضایی این نهاد دادرسی بوده است و رأی هم به لحاظ حقوقی و انطباق آن با قوانین و مقررات موجود و هم به لحاظ اثر رأی که می‌تواند بر وضعیت تحصیلی و اقتصادی دانشجویان تأثیرگذار باشد، قابل قبول باشد. هرچند که اشکال اساسی که به رأی صادرشده دیوان می‌توان وارد کرد و به‌عنوان نقطه ضعف رأی صادرشده در نظر گرفت، متوجه این نکته است که دانشجو برای دفاع از مقاله خود با چاپ در مجله موردنظر دانشگاه، خواسته‌های پژوهشی دانشگاه را برآورده کرده است؛ اما برای مقاله دوم که جهت تسویه حساب از دانشجو، چاپ مقاله‌ای با همان مشخصات را از دانشجو مطالبه کرده‌اند، در مضیقه قرار گرفته است و اقدام به طرح شکایت از دانشگاه و مصوب موردنظر کرده است. چراکه همین موضوع، در تمامی مواد آیین‌نامه مصوب ۱۳۹۴، ۱۱، ۲۴ توسط شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی وزارت علوم نیامده است و کل فرآیند مقاله دومی با هرگونه شرایط، غیرقانونی بوده است و این مسئله در رأی دیوان موردنظر قرار نگرفته است.

کلمات کلیدی: دیوان عدالت اداری، دانشگاه، چاپ مقاله، مجلات داخلی و خارجی، اثر رأی.

جرم‌انگاری مواد مخدر به لحاظ تعزیرات و یا حدود و نواقص لایحه جدید قانون مجازات اسلامی

مهدی حمیدی

مدرس دانشگاه

مریم وجودی

مدرس دانشگاه

چکیده

هدف عمده این مقاله بررسی کاستی‌ها و کمبودهای فقهی و تحقیق کردن در زمینه پیشینه فقهی و بررسی دلایل نظری مربوط به مواد مخدر و نگاهی به جایگاه مواد مخدر در فقه و اینکه اصول نظری و فقه امامیه در موارد استعمال این پدیده چه تمهیداتی اخذ نموده و اینکه در فقه شیعه چه دلایلی مبنی بر تعزیر شناختن و یا حدود شناختن مواد مخدر و عدم اعتیاد وجود دارد که همچنین مبانی و نگرش‌های فقهی در تدوین قوانین کشور بی‌تأثیر نیست. در این پژوهش جرم‌انگاری مواد مخدر مورد تحقیق قرار گرفته و نگاهی به جرم‌انگاری این پدیده در قانون جدید و نواقص این پدیده شوم در قانون مجازات اسلامی را مورد بررسی قرار داده‌ایم که ببینیم جایگاه مواد مخدر در قانون مجازات اسلامی (جدید) حد است یا تعزیر و قانون‌گذار با قوانینی که تدوین کرده نقش مواد مخدر را چگونه ترسیم می‌کند. در این بررسی اجمالی تمرکز عمده بر مصوبات فعلی است که ضمن بیان مزایایی این مقررات نواقص و تناقض‌های موجود را در آن‌ها یادآور شده و در پایان راهکارهایی برای تدوین قوانین جامع‌تر برای مبارزه جدی با اعتیاد و مواد مخدر ارائه می‌دهد.

کلیدواژگان: مواد مخدر، جرم‌انگاری، لایحه جدید قانون مجازات.

اثربخشی پذیرش اصل حسن نیت در رویه قضایی ایران با نگاهی به حقوق کشورهای خارجی

مرتضی تاجری

دکترای حقوق خصوصی، قاضی دادگستری.

mortezatajeri6743@gmail.com

چکیده

اصل حسن نیت در حقوق قراردادهای یکی از مهم‌ترین و اساسی‌ترین اصولی می‌باشد که از دیرباز مورد توجه طرفین قرارداد بوده است. این اصل علیرغم اینکه در حقوق تجارت مورد پژوهش‌های فراوان قرار گرفته لیکن کاربرد آن در رویه قضایی ایران مغفول مانده است. به طوری که یکی از موضوعات چالش برانگیز رویه قضایی ایران، مربوط به احراز حسن نیت دارنده سند تجاری می‌باشد که در این پژوهش شناخت ابعاد و راهکار رفع آن مورد توجه قرار گرفته است. در این پژوهش از روش توصیفی تحلیلی با نگاهی تطبیقی به حقوق کشورهای خارجی بهره‌گیری شده است و از آنچه مورد پژوهش واقع شد چنین نتیجه گرفته می‌شود که، از آنجاییکه شناخت مفهوم حسن نیت در عرصه تجارت بین‌الملل گامی مهم در جهت بازشناسی قواعد حسن نیت اسناد تجاری است شناخت ابعاد آن و بالتبع پذیرش این اصل در حقوق ایران، گامی موثر در جهت رفع چالش‌های قضایی این حوزه خواهد بود. تعریف این اصل به مفهوم تفسیر به نفع متعهدله مبتنی بر رفتار منصفانه، می‌تواند راهگشای موضوعات مطروحه در رویه قضایی ایران باشد.

کلمات کلیدی: اصل حسن نیت، روابط تجاری، سند تجاری، چالش‌های قضایی.

پیشگیری رشد مدار و سرمایه های اجتماعی

الهه فرمنش

دانشجوی مقطع کارشناسی موسسه آموزش عالی خراسان.

alahe farmanesh@gmail.com

چکیده

کودکانی که در وضعیت مخاطره آمیز قرار دارند باید تحت اقدامات حمایتی مناسب قرار گیرند که از آن به پیشگیری رشد مدار یاد می شود. این نوع پیشگیری مبتنی بر عوامل خطری است که از کودکی فعالند و می توان با اجرای برنامه های مناسب و با رعایت شرایط مناسب آنها را کاهش داد. «مطابق مطالعات صورت گرفته یک دلار هزینه نمودن در پیشگیری رشد مدار ۷ تا ۱۲ برابر از هزینه های زندانی می کاهد». اقدام های ناظر بر آموزش و پرورش، اشتغال زایی، فقر زدایی، تهیه مسکن برای شهروندان، ایجاد رفاه اجتماعی و اقتصادی که نقش موثری در فرآیند شکل گیری شخصیت افراد ایفا می کنند در چهارچوب پیشگیری رشد مدار جای می گیرند. پیشگیری رشد مدار از جرم، امروز یکی از کارآمدترین رویکردها در زمینه کاهش بزهکاری کودکان و نوجوانان است که تلاش مینماید تا با مداخلات زودهنگام و بهینه در روند رشد و تکوین شخصیت، ایشان را به مرحله ای سوق دهد تا حتی با قرار گرفتن در موقعیت های جرم خیز، مرتکب ناهنجاری نشوند و در نتیجه از بروز، پایداری و مزمن شدن رفتارهای بزهکاران جلوگیری نماید. ارزیابی ها و مدارک تجربی نشان می دهد که استفاده از تدابیر پیشگیری غیر کیفری، بین مولفه های سرمایه اجتماعی از جمله قراردادهای و هنجارهای اجتماعی و کاهش یا حذف جرائم خاص، تأثیر بسیار داشته است.

کلید واژه: جرم، پیشگیری رشد مدار، اطفال و نوجوانان، وضعیت مخاطره آمیز، نظام عدالت کیفری.

نهادینه‌سازی فقه در جامعه مدرن: فهم متقابل آیت‌الله شهید صدر و امامین انقلاب

سید محمد موسوی اندانی

دانشجوی دکترای تخصصی فقه و مبانی حقوق اسلامی، دانشکده حقوق، الهیات و معارف اسلامی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف‌آباد، ایران
mosavi.farhang@gmail.com

احمد رضا توکلی

استادیار دانشکده حقوق، الهیات و معارف اسلامی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف‌آباد- ایران
A_tavakoli44@yahoo.com

چکیده

امروزه نقش فقه در نهادینه‌سازی ارزش‌های اسلامی در جامعه مدرن توجه ویژه‌ای را طلب می‌کند. آیت‌الله شهید صدر و امامین انقلاب؛ امام خمینی (ره) و آیت‌الله خامنه‌ای، هر یک به نوبه خود، تلاش‌هایی را برای ترسیم نقش فقه در این راستا انجام داده‌اند. این مقاله به بررسی و تحلیل دیدگاه‌های این شخصیت‌ها در قالب مواجهه فقه با مقتضیات زمان و تأثیرپذیری از مفهوم مدرنیته پرداخته است و تفاوت‌ها و شباهت‌های بین آن‌ها در حکومت‌داری و تعریف‌بندی از ارزش‌های دینی در چارچوب اجتماعی معاصر را مورد کاوش قرار می‌دهد. آیت‌الله شهید صدر، امام خمینی (ره) و آیت‌الله خامنه‌ای هر کدام به شکل‌گیری اندیشه‌هایی درباره معاصریت و فقه پرداخته‌اند که می‌کوشد تعالیم اسلامی را با شرایط پیچیده جهان معاصر تطبیق دهد. مقاله حاضر از طریق روش بررسی متون و آثار این متفکران، به بازتاب و تلفیق فقهی پاسخ‌هایی برای چالش‌های فرهنگی و اجتماعی جامعه مدرن می‌پردازد. این پژوهش با توجه به نگرشی که این شخصیت‌ها به مسائلی چون عدالت، مشارکت سیاسی، تعامل با فناوری و حقوق بشر دارند، به ارائه درک عمیق‌تری از نقش فقه در نظم جامعه کنونی کمک می‌کند و به شناسایی راه‌هایی برای مقابله با دشواری‌های روز می‌پردازد.

کلمات کلیدی: نهادینه‌سازی فقه، آیت‌الله شهید صدر، امامین انقلاب اسلامی، مدرنیته، حکومت‌داری، مقتضیات زمان.

چالش‌های صلاحیت در جرائم سایبری

امین رنگانی

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق کیفری و جرم‌شناسی، مؤسسه آموزش عالی خراسان مشهد

چکیده

جرائم سایبری به زمانی اطلاق می‌شود که فعالیت‌های مجرمانه در فضای سایبری و اینترنت انجام می‌شود. این فعالیت‌ها معمولاً با استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات صورت می‌گیرند. جرائم سایبری به لحاظ نتایج، خسارات جدی برای افراد، سازمان‌ها و جوامع به وجود می‌آورند و روزبه‌روز بیشتر و پیچیده‌تر می‌شوند. انواع شایع جرائم سایبری شامل حملات سایبری، تقلب آنلاین، سایبر گوش‌ها، تجاوز به حریم خصوصی، انتشار اطلاعات غیرمجاز، انتشار محتوای غیرقانونی و تحریف اطلاعات هست. همچنین باید گفت که مقابله با جرائم سایبری نیازمند همکاری بین نهادهای بهره‌گیری از تکنولوژی امنیتی و اجرای قوانین و مقررات مربوطه است. روش گردآوری اطلاعات در این پژوهش به صورت کتابخانه‌ای - میدانی و تحلیلی انجام شده و نیز جمع‌آوری داده‌ها به صورت فیش‌برداری از منابع معتبر کتابخانه و سایت صورت گرفته است.

کلمات کلیدی: جرائم سایبری، حملات سایبری، صلاحیت رسیدگی.

رویکرد فقه اسلامی نسبت به هندسه و مدل‌های سیاست‌های جنایی با ارائه راهکارهای خروج از نسبت‌های ناروا

شهرام روشندل

دانشگاه آزاد آمل

shahramroshandel@yahoo.com

چکیده

در یک صورت‌بندی از مدل‌های سیاست جنایی می‌توان آن را به سیاست جنایی توتالیتزر، لیبرال، توتالیتزر فراگیر، نظام‌های آنارشستی - خودگردان - تقسیم کرد. سیاست جنایی نظام هنجار ساز اسلام رویکرد متفاوتی نسبت به پدیده مجرمانه دارد. در این مقاله بر آنیم انواع سیاست‌های جنایی دنیا، جهت‌گیری‌ها و تصاویری که از مفهوم جرم و انحراف و... در این مدل‌ها ترسیم می‌شود، سپس آن را با سنجه‌های مدل سیاست جنایی ترسیم‌شده در فقه اسلامی به شیوه توصیفی تحلیلی و با مطالعات کتابخانه‌ای مورد بررسی قرار دهیم. به عبارت دیگر در پی آنیم مدل نزدیک به سنجه‌های مدل سیاست جنایی اسلامی را شناسایی و مورد بحث قرار دهیم. یافته‌های پژوهش بیانگر این است که استاد خانم دلماس مارتی و کریستین لازرژ، سیاست جنایی اسلام را یک سیاست جنایی دولت اقتدارگرای فراگیر توتالیتزر معرفی می‌کند، این در حالی است که در مدل سیاست اقتدارگرای توتالیتزر، بزه و انحراف از یکدیگر منفک نگردیده و به هر دو پاسخ دولتی داده می‌شود و در این مدل، پاسخ جمعی، ملاحظه نمی‌گردد؛ اما در سیاست جنایی اسلام، به بزه و انحراف به فراخور آن پاسخ دولتی یا جمعی داده می‌شود، حاکمیت و جامعه در مقابل آن‌ها به تناسب عمل، پاسخ می‌دهند. در نظام‌های آنارشستی و خودگردان به جهت پاسخ‌های محلی، ترک‌خورده، متکثر و مردمی بودن مؤید پاسخ جمعی به بزه و انحراف است. در مدل آنارشستی یا جمعی محور، سیاست جنایی عمدتاً یا مطلقاً مدنی محور است.

کلیدواژه‌گان: سیاست جنایی، سیاست جنایی اسلام، توتالیتزر، لیبرال، آنارشست.

2nd National
Conference on Fundamental Studies in Law, jurisprudence; Theories, Approaches & Challenges

دومین
کنفرانس ملی مطالعات بنیادین حقوقی-فقهی (نظریه‌ها، رویکردها و چالش‌ها)

برابری دیه مرد و زن؛ دیدگاه فقهی و حقوقی در منظر دیات و عدم برابری دیه

آیدا پایین حاجی نژاد

دانشجوی کارشناسی حقوق موسسه آموزش عالی خراسان

علی معصومی

دانشجوی کارشناسی فقه و مبانی حقوق اسلامی

alimasoumi300@gmail.com

چکیده

دیه، مجازات جایگزین قصاص در جرائمی همچون نقص عضو و قتل شبه عمد می‌باشد، منبع آن شرع و احکام اسلامی است که در برخی جهات آن تفاوت در دیدگاه‌ها و تفسیر احکام شهود است یکی از این اختلاف نظرات، تفاوت در مقدار دیه زن و مرد مسلمان است که مطابق تفسیر احکام توسط فقها و مطابق ماده ۵۵۰ ق.م.ا (دیه قتل زن نصف دیه مرد می‌باشد) دیه زن در اغلب اوقات نصف دیه مرد می‌باشد مگر آنکه کمتر از ثلث دیه کامل باشد که در آن صورت دیه برابر است. نظریه برابری دیه زن و مرد مسلمان با وجود مخالفان بسیاری که دارد دارای پشتوانه فقهی قوی نیز می‌باشد که از مهم‌ترین آنان می‌توان به مقدس اردبیلی و مرجع عالی‌قدر تقلید آیت‌الله یوسف صانعی اشاره نمود، مؤلفان این مقاله نیز از موافقان نظریه مساوات من جمله مساوات در دیات می‌باشند.

کلیدواژه‌ها: دیه، برابری، مساوات، شرع.

اصل انصاف در حقوق انگلستان و جایگاه آن در حقوق ایران

ریحانه تکلوزاده، مریم فرح‌بخش، مریم واعظی زاده

چکیده

هنگامی که اجرای مفاد قانون یا قرارداد با ناعدالتی مواجه گردد و آثار نامطلوبی به بار آورد نیاز به ابزاری برای تعدیل مفاد پیدا میکند و وجدان اخلاقی حکم به ضرورت وجود قاعده انصاف دارد تا با برقراری تساوی حقوق و تکالیف منجر به سهولت اجرای قانون یا قرارداد مزبور گردد. در حقوق عرفی کامن لا، انصاف گاه به عنوان یک اصل و ابزار در تفسیر قراردادها عمل می‌کند و دادرس هر زمان اوضاع و احوال خاصی را دریابد، خواهد توانست با استعانت از انصاف معانی منصفانه‌ای را به قرارداد حمل و مرتبط نموده که وصف معقولیت داشته باشد و همچنین گاه در مقام رسیدگی قضایی و تفسیر مقررات موضوعه با پر کردن خلأهای قانونی و یا با انحراف از قاعده حقوقی با رضای صریح طرفین دعوی به حل اختلاف می‌پردازد. در مقاله حاضر با روش تطبیقی درمی‌یابیم که در حقوق ایران نیز گاهی قانونگذار صراحتاً به وجود قاعده انصاف تصریح کرده است همچون ماده ۱۷۹ قانون دریایی نسبت به ابطال یا تغییر قرارداد غیرمنصفانه و گاه نیز به صورت ضمنی قاعده انصاف را پذیرفته است چنانکه در قانون مدنی یکی از اسباب ضمان قهری را داراشدن ناعدلانه ذکر میکند؛ لکن پراکندگی مواد و نیز ذکر مصادیق به جای بیان قاعده، سبب انحراف ذهن از وجود قاعده انصاف در حقوق ایران است.

واژگان کلیدی: انصاف، حقوق کامن لا، حقوق ایران، تفسیر قرارداد.

تأثیر قانون هوای پاک مصوب ۱۳۹۶ در حوزه نفت و گاز و بررسی اجرای آن

داود حسنلو

^۱ کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه آزاد واحد گرمسار.

davood.hassanloo1984@gmail.com

چکیده

آلودگی هوا تهدیدی جدی، مستمر و فراگیر علیه بهداشت، سلامت و محیط زیست است که علاوه بر مشکلات زیست محیطی و به خطر انداختن سلامت انسان‌ها و سایر موجودات زنده دارای تبعات سوء اقتصادی و اجتماعی که به صورت آرام و تدریجی و گاهی غیرقابل جبران نمایان می‌شود نیز می‌باشد. قوانین و ضمانت‌اجراهایی در این زمینه وجود دارد که در حال حاضر یکی از مهم‌ترین قوانین در این زمینه قانون هوای پاک مصوب ۱۳۹۶ است که توانسته است تأثیرات زیادی را به نسبت بر جای بگذارد که یکی از حوزه‌های اثرگذاری، حوزه نفت و گاز است که وزارت نفت با اجرای پروژه‌های کیفی سازی فرآورده‌های نفتی، تلاش می‌کند سهم خود را برای داشتن هوای پاک افزایش دهد. در همین راستا سرمایه‌گذاری‌هایی نیز مدنظر قرار گرفته است؛ زیرا تأمین سوخت مورد نیاز کشور از مهم‌ترین ارکان امنیت انرژی محسوب می‌شود و از همین رو همواره بر تأمین و توزیع پایدار سوخت در کشور تأکید شده است و در این میان، بنزین به‌عنوان راهبردی‌ترین سوخت مصرفی اهمیتی بسزا دارد. بر همین اساس این مقاله با عنوان تأثیر قانون هوای پاک مصوب ۱۳۹۶ در حوزه نفت و گاز با بررسی اقدامات در اجرای آن با روش توصیفی تحلیلی نگارش شده است و بنابراین روشن شد که قانون هوای پاک برای کاهش آلودگی هوا تکالیف متعدد و متنوعی را بر عهده دستگاه‌های مختلف از جمله وزارت نفت گذاشته است. علاوه بر این اجرای بخش مهمی از این تکالیف به سرمایه‌گذاری کلان و منابع مالی گسترده نیاز دارد و صنعت نفت به دلیل تحریم‌ها با محدودیت‌های مالی روبه‌روست. هم‌چنین با وجود مشکلات موجود وزارت نفت اقدامات مهمی را برای عمل به مفاد این قانون فراتر از محدودیت اعمال شده انجام داده یا در حال انجام است.

واژگان کلیدی: قانون هوای پاک، آلودگی هوا، نفت و گاز، حمایت، وزارت نفت.

امکان سنجی مشروعیت توقیف کشتی کره جنوبی در پرتو اسناد بین‌المللی

فائزه کریمی نقندر

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق کیفری موسسه آموزش عالی خراسان مشهد

Faezeh karimi 285@gmail.com

چکیده

دریای خلیج فارس یکی از پر ترددترین آبراه‌ها محسوب می‌شود که عواملی همچون؛ بسته بودن محیط زیست خلیج فارس، عبور نفت‌کش‌ها و بهره‌برداری بیش از استاندارد جهانی، موقعیت زیست محیطی این خلیج را به خطر انداخته است. یکی از اهداف حقوق بین‌الملل محیط زیست، حفاظت و پیشگیری از آلودگی محیط زیست است. از این رو مقررات و اسنادی در این خصوص وضع شده است که منجر به پیشگیری از آلودگی دریاها و آب‌های سرزمینی می‌شود. همانطور که می‌دانیم علاوه بر قلمرو زمینی، دولت‌ها از قلمرو دیگری نیز برخوردارند که قلمرو دریایی نامیده می‌شود. بعد از تثبیت اصل آزادی دریاها، در قرن هجدهم، دول ساحلی برای حفظ امنیت خود و نظارت بر رفت و آمد کشتی‌های بیگانه، حاکمیت خود را در آب‌های مجاور اعمال داشتند و یک کمربند حفاظتی موسوم به دریای سرزمینی در مجاورت ساحل خود به وجود آوردند. براساس ماده ۱ کنوانسیون ۱۹۵۸ ژنو، حق حاکمیت یک کشور به ماورای قلمرو خشکی و آب‌های داخلی به منطقه‌ای از دریاها متصل به سواحل آن که به دریای سرزمینی موسوم می‌باشد، گسترش می‌یابد. بنابراین قلمرو دریایی هر دولت، علاوه بر آب‌های داخلی شامل دریای سرزمینی هم می‌شود که عرض آن مطابق ماده ۳ کنوانسیون ملل متحد راجع به حقوق دریاها مصوب ۱۹۸۲ حداکثر ۱۲ مایل دریایی تعیین شده است که در این منطقه از دریا، دولت‌های ساحلی حق هرگونه اعمال حاکمیتی را دارند. امروزه اعمال مجرمانه کشتیرانی در عرصه‌ی بین‌المللی، اشکال نوینی به خود گرفته و دولت‌ها برای مقابله با این جرائم تدابیری از جمله تعقیب، توقیف و مجازات اتخاذ نموده‌اند. همچنین مقرراتی در این خصوص تصویب شده‌اند که کشتی را ملزم به رعایت قوانین و مقررات دریایی در عرصه بین‌المللی می‌نمایند. هدف از گردآوری این تحقیق امکان سنجی مشروعیت توقیف کشتی کره‌ی جنوبی توسط دولت ایران، باتوجه به اسناد بین‌المللی موجود می‌باشد و گردآوری این تحقیق به روش علمی-پژوهشی می‌باشد. در این تحقیق علاوه بر تبیین مفاهیم مهم و کنوانسیون‌ها و مقررات موجود؛ نکاتی از حیث اصول و قواعد حقوق بین‌الملل دریاها بیان شده است.

کلمات کلیدی: دریای سرزمینی، دولت ساحلی، کشور صاحب پرچم، توقیف کشتی.

وضعیت حقوقی معاملات منعقد شده توسط سامانه های هوشمند

سودابه یوسفی رزمگاه

چکیده

امروزه مردم جهت برقراری ارتباط و انعقاد معاملات بسیار بیشتر از گذشته از وسایل الکترونیکی و همچنین وسایل ارتباط جمعی استفاده می کنند. این وسایل با تسهیل فعالیتهای تجاری، اجتماعی و حقوقی توانسته است جایگاه مناسبی را در بین فعالیتهای مردم پیدا کند. یکی از راههای نوین انعقاد معاملات و انجام مبادلات به شیوه الکترونیکی بهره گیری از سامانه های هوشمند می باشد. این فناوری امکان عقد قراردادهای الکترونیکی به صورت خودکار و مستقل را فراهم کرده است، در واقع بهره گیری از این سامانه این امکان را برای بشر فراهم آورده تا بتواند بدون دخالت، تاثیر و فعالتهای انسانی به تنهایی مبادرت به شروع ارتباط، جستجو و انعقاد معامله بنماید. ما در این پژوهش درصدد هستیم که وضعیت معاملات منعقد به وسیله سامانه های هوشمند را در حقوق ایران تبیین نماییم هدف اصلی از انجام این پژوهش شناخت مبانی و قواعد حاکم بر قراردادهای منعقد توسط این سامانه ها می باشد. از آنجایی که حدود تعهدات و حقوق طرفین در این گونه از قراردادهای به روشنی مشخص نیست بهره گیری از دانش و اطلاعات حقوقی در این حوزه می تواند برای تجار و مصرف کنندگان که اقدام به انعقاد قراردادهای الکترونیکی می کنند راه گشا باشد. سامانه های هوشمند که به طور مستقل اقدام به انعقاد قرارداد می کنند با توجه به عملکرد و هوش مصنوعی که در آنها استفاده شده است به انواع مختلفی تقسیم بندی می شوند در مجموع می توان گفت روشهای انعقاد و بهره برداری از قرارداد با بهره گیری از دو شیوه شبکه های الکترونیکی باز و شبکه های الکترونیکی بسته می باشد. موضوع اصلی معاملات منعقد شده در این حوزه علاوه بر کالاها ممکن است خدمات و یا حتی اموال فکری باشد. بررسی ویژگی های این معاملات موجب شناخت بهتر ابعاد حقوقی آنها می شود در صورتی که در مورد زمان و مکان انعقاد این گونه معاملات قاعده ای وجود نداشته باشد قوانین کلی تعیین تکلیف می کنند.

واژگان کلیدی: معاملات الکترونیکی، هوش مصنوعی، سامانه های هوشمند، قرارداد.

بررسی مجازات‌های سالب حیات تعزیری در حقوق ایران و فقه امامیه

فردین پرمایه

عضو باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان، واحد لاهیجان، دانشگاه آزاد اسلامی، لاهیجان، ایران.

fp13781378@gmail.com

وحید زارعی شریف

استادیار گروه حقوق، واحد لاهیجان، دانشگاه آزاد اسلامی، لاهیجان، ایران.

sharif@Liau.ac.ir

چکیده

با مقایسه تعزیر با سایر مجازات‌های شرعی، امان نظر به فلسفه وضع تعزیر، عنایت به برخی قواعد حاکم بر فقه کیفری و نیز با استمداد از اصول فقه به پرسش مطروح، پاسخ منفی داده شده‌است و معتقدیم که اجرای اعدام به عنوان مجازات تعزیری، به دلیل برخورد با مانع شرعی، و نقض غرض اصلی شارع از جعل و تشریع تعزیرات محسوب می‌گردد. یکی از بحث‌های مطرح در حقوق کیفری مبتنی بر آرای فقهی، روایی یا ناروایی اعدام تعزیری است. با وجود آنکه قانونگذار ضمن دسته‌بندی مجازات‌های تعزیری در ماده ۱۹ قانون مجازات، اعدام تعزیری را در این دسته بندی قرار نمی‌دهد، در عمل مجازات‌هایی در قوانین کیفری به ویژه در قوانین مرتبط با مواد مخدر در نظر گرفته شده است که با تعزیر شمردن این مجازات‌ها سازگاری دارد و این در حالی است که مبانی و آرای فقهی از شرعی بودن اعدام تعزیری حمایت نمی‌کند. این مقاله با در نظر گرفتن مبانی و دلایل ممکن برای مشروعیت اعدام تعزیری این مسأله را از زاویه فقه به بحث گذاشته و به این نتیجه دست می‌یابد که اعدام تعزیری مستند قابل قبول فقهی ندارد و نمیتوان برای حمایت از مصالح جامعه «حق حیات» را نادیده گرفت.

کلمات کلیدی: اعدام، تعزیر، مجازات، تأدیب مجرم، فساد در زمین.

بررسی اثبات نسب در نظام جمهوری اسلامی ایران

فرهاد نفر

کارشناسی ارشد حقوق خصوصی
asiehmozaaffari@gmail.com

چکیده

موضوع پژوهش بررسی اثبات نسب در نظام جمهوری اسلامی ایران می باشد. نسب به واسطه انعقاد نطفه از نزدیکی زن و مرد به وجود می آید. از این امر، رابطه طبیعی خونی بین طفل و آن دو نفر که یکی پدر و دیگری مادر باشد موجود می گردد. نسب مشروع در صورتی ثابت می شود که انعقاد نطفه در زمان زوجیت حاصل شده باشد در غیر این صورت طفل متولد از آنان قانونی نخواهد بود. پس برای اثبات نسب باید ثابت شود که بین پدر و مادر ادعائی رابطه زناشویی صحیح و قانونی وجود داشته است. این تحقیق به روش توصیفی و تحلیلی انجام شده است. آسانترین و ساده ترین راه اثبات نسب پدری استناد به اماره فراش است که در اصطلاح عبارت است از اینکه طفلی که از زن دارای شوهر به دنیا آمده است فرزند شوهر فرض شود و ملحق به او گردد. این اماره که از حدیث «الولد للفراش و للعاهر الحجر» گرفته شده مورد قبول تمام مذاهب فقهی و قانون مدنی ایران است که از نسب فرزند حمایت می کند تا بدون اقرار و بیان، به زوج نسبت داده شود.

کلمات کلیدی: نسب، اقرار به نسب، اماره فراش، نظام جمهوری اسلامی ایران، فقه امامیه.

بررسی جرایم تعدی ماموران دولتی نسبت به دولت و مسئولیت کیفری ناشی از آن

ابولفتح خالقی

استاد تمام، گروه حقوق جزا، دانشکده حقوق، دانشگاه قم.

AbolfathKhaleghi@gmail.com

نرجس بنی اسدی

دانشجوی کارشناسی ارشد جزا و جرم شناسی دانشکده آموزش الکترونیکی، قم.

narjesbaniasadi77@gmail.com

چکیده

تعدیات مامورین دولت مختص به زمان و مکان خاصی نیست، زیرا اغلب افزایش قدرت با خطر سوء استفاده همراه است و چه بسا با افزایش قدرت، احتمال سوء استفاده نیز، افزایش می‌یابد. بیشتر نظام‌های سیاسی از طریق وضع مجازات سعی در کاهش این امر دارند. هدف پژوهش حاضر، بررسی جرایم تعدی ماموران دولت نسبت به دولت و نیز بررسی مصادیق جرایم انگاری آن می‌باشد. یافته‌های این مطالعه بیان می‌کند که؛ هر یک از مامورین دولتی اعم از رسمی و غیر رسمی وجوه نقدی یا سایر اسناد و اوراق بهادار یا سایر اموال متعلق به هر یک از سازمان‌ها یا اشخاصی که بر حسب وظیفه، نزد آن‌ها سپرده شده است را بدون آن که قصد تملک آن‌ها را به نفع خود یا دیگری داشته باشد، مورد استفاده غیر مجاز قرار دهند متصرف غیر قانونی محسوب و علاوه بر جبران خسارات وارده و پرداخت اجرت المثل به شلاق نیز محکوم می‌شود. همچنین خاطر نشان می‌شود، هر یک از مستخدمین دولت اعم از قضایی و اداری که نوشته‌ها و اوراق و اسنادی که برای انجام وظایفشان به آن‌ها داده شده است را معدوم یا مخفی کنند، علاوه بر جبران خسارت وارده به حبس از سه ماه الی یک سال محکوم خواهد شد.

کلمات کلیدی: جرایم تعدی، ماموران دولتی، مسئولیت کیفری.

بررسی مواد قانون پیشگیری از آسیب‌دیدگی زنان در حوزه پیشگیری وضعی از وقوع جرم

احمد رمضانی

استادیار گروه حقوق کیفری دانشگاه علم و فرهنگ، گروه حقوق واحد شهر قدس، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
ramezani.amd@gmail.com

خاتون مهربخش

دانش‌آموخته دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی، گروه حقوق کیفری، دانشکده علوم انسانی، واحد شهر قدس، تهران، ایران
kh.mehrbakhsh@gmail.com

چکیده:

پیشگیری از وقوع جرم از دیرباز مورد توجه مأموران نیروی انتظامی بوده است، اما پیشگیری وضعی از وقوع جرم رویکرد متفاوتی را به همراه دارد. این نوع پیشگیری بر این باور استوار است که با ایجاد تغییرات استراتژیک در محیط می‌توان از وقوع جرم جلوگیری کرد. این کار با تمرکز بر چگونگی وقوع جرم (و نه چرایی) انجام می‌شود. جرم‌شناسی سنتی بر ماهیت مجرمانه مجرمان به‌عنوان وسیله‌ای برای کاهش جرم تمرکز کرده است. آنچه پیشگیری وضعی را از سایر روش‌های پیشگیری متمایز می‌کند، تمرکز آن بر شرایط خاصی است که در آن جرائم واقعی رخ داده یا احتمال وقوع آن وجود دارد که گاهی اوقات به‌عنوان «جرم نزدیک» شناخته می‌شود. پیشگیری وضعی از جرم به دنبال کاهش آسیب‌های ناشی از جرم از طریق تغییر عوامل فوری یا موقعیتی در محیط‌هایی است که جرم به طور منظم رخ می‌دهد. هدف این پژوهش بررسی راهکارهای اجتماعی پیشگیری از بزه‌دیده شدن زنان بر اساس مواد قانون پیشگیری از آسیب‌دیدگی زنان و ارتقای امنیت آنان در برابر سوءرفتار در حوزه پیشگیری وضعی از وقوع جرم توسط نهادهای مختلف است. روش تحقیق حاضر از نوع بنیادی است و به روش توصیفی - تحلیلی و به‌صورت پژوهش اسنادی و ابزار کتابخانه‌ای، اینترنت و تحلیل نگارنده گردآوری شده است تا از طریق تحلیل برخی از مواد قانون در خصوص پیشگیری وضعی از وقوع جرم و ارزیابی مثبت آن، شاهد تدوین قوانین مطلوب و مناسب برای ارتقاء امنیت زنان باشیم. یافته‌ها نشان می‌دهد ترکیبی از راهبردهای پیشگیری اولیه، ثانویه و ثالث، همراه با اقدامات پیشگیرانه وضعی، برای یک رویکرد پیشگیری جامع و مؤثر از وقوع جرم ضروری است و به داشتن جامعه‌ای امن‌تر برای همه کمک می‌کند.

کلیدواژه‌ها: پیشگیری وضعی، زنان بزه‌دیده، قانون پیشگیری.

چالش‌های تعیین داور مرضی‌الطرفین

علی فتوحی راد

استادیار گروه حقوق موسسه آموزش عالی خراسان
ali.fotuhirad@khorasan.ac.ir

فاطمه سادات موسوی

دانشجوی دوره کارشناسی رشته حقوق موسسه آموزش عالی خراسان
fateme.s.mousavi2000@gmail.com

چکیده

اصولا داوری و به تبع آن تعیین داور بر مبنای مفهوم و ماهیت آن مبتنی بر توافق طرفین یک رابطه حقوقی است که به موجب آن طرفین قبل یا بعد از بروز اختلاف نسبت به تعیین داور یا داوران اقدام می‌نمایند، اعم از اینکه داوری مطلق یا مقید باشد. در صورت عدم توافق طرفین در معرفی داور در داوری مطلق با درخواست یکی از ایشان با فرض رعایت تشریفات قانونی، مرجع صالح قضایی نسبت به تعیین داور اقدام می‌کند. بر عکس در مواردی که داوری از نوع مقید باشد و طرفین در تعیین داور همکاری ننموده و یا داور یا داوران تعیینی نتوانند داوری نموده یا از داوری امتناع کنند، داوری با اثبات امر مورد ادعا منتفی است. اما در مواردی که طرفین به موجب شرط یا موافقت‌نامه داوری توافق نموده‌اند که داور مرضی‌الطرفین اقدام به داوری نماید ولی یکی از ایشان از تعیین یا همکاری در تعیین داور امتناع می‌ورزد سبب چالش در حل اختلاف می‌گردد. از این رو پرسشی که در این خصوص مطرح می‌شود این است که آیا از مرجع قضایی می‌توان درخواست تعیین داور نمود و مرجع قضایی چه تصمیمی در این مورد باید اتخاذ کند؟ نتیجه پژوهش که به صورت توصیفی و تحلیلی انجام شده، نشان می‌دهد که بر مبنای توافق طرفین بر داوری، درخواست تعیین داور از یک سو حکایت از التزام وی به داوری داشته و از سوی دیگر مبین الزام طرف مقابل به تعیین داور است که با عدم موافقت طرف مقابل در تعیین داور به رغم اخطار مرجع قضایی از انجام این تکلیف استنکاف می‌ورزد، در نتیجه مرجع قضایی با استفاده از ملاک ماده ۴۵۹ نسبت به تعیین داور اقدام می‌کند. در غیر این صورت باید به مستنکف اجازه داد که با عدم التزام به مفاد شرط و به نحو یک طرفه راه داوری را مسدود و مرجع قضایی را وادار به رسیدگی نماید.

کلید واژگان: شرط داوری، داوری مطلق و مقید، داور مرضی‌الطرفین، شیوه انتخاب، اعتبار رای داور، ابطال رای.

چالش‌های آیین دادرسی کیفری در رسیدگی به جرائم سایبری

مهديه نیازمند

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، موسسه آموزش عالی خراسان، کارآموز وکالت مرکز وکلای قوه قضاییه خراسان

رضوی

kati.9874@yahoo.com

چکیده

با ظهور فناوری اطلاعات، پیشرفت تکنولوژی، گسترش ارتباطات و تأثیر فراوان آن در زندگی انسان‌ها زمینه سوءاستفاده و ارتکاب جرائم توسط رایانه و ابزارهای مرتبط با آن توسط افراد سودجو افزایش یافته است. باتوجه به افزایش جامعه آماری و کثرت تبادل اطلاعات، ارتکاب جرائم و یا بزه‌دیدگی در این فضا افزایش یافته و وجود ویژگی‌های خاص و منحصر به فرد در فضای مجازی و وابستگی انسان‌ها به تکنولوژی سایبری و سهولت ارتکاب جرائم در فضای مجازی چالش‌هایی را در زمینه رسیدگی قضایی و کیفری ایجاد نموده است. برخورد با جرائم در فضای سایبر روش خاص خود را می‌طلبد؛ زیرا فضای سایبر به کلی مبانی و ارکان تشکیل‌دهنده این حوزه را دستخوش تغییرات بنیادی و اساسی نموده است به‌طور کلی سبب نارسایی و ناتوانی در تبیین و اجرای موازین آیین دادرسی کیفری شده است که همین امر سبب تجری مرتکبان جرائم سایبری می‌شود؛ زیرا آن‌ها متوجه شده‌اند که کوشش جامعه برای کنترل و پاسخ مناسب به این جرائم با شکست روبرو شده است؛ از این‌رو در این مقاله سعی شده است چالش‌هایی که مقام قضایی در رسیدگی به جرائم سایبری با آن‌ها روبرو هستند به تفکیک مورد بررسی قرار گیرند.

کلیدواژه‌ها: جرائم سایبری، فضای سایبر، فضای مجازی.

واکاوی خشونت علیه زنان در حقوق کیفری بین‌الملل و حقوق ایران

ملیحه طاهرابراهیمی

کارشناسی ارشد حقوق کیفری و جرم‌شناسی، موسسه آموزش عالی خراسان.

malihe.ebrahimi1380@gmail.com

چکیده

عامل اصلی خشونت علیه زنان را می‌توان در تبعیضی یافت که مانع از برابری زن با مرد در همه سطوح زندگی می‌شود. بسیاری از دختران و زنان حاضر نیستند خشونت خانگی را به پلیس گزارش دهند یا نیروی قضایی در برخی کشورها به شکایات در این زمینه ترتیب اثر نمی‌دهد و آنها را موضوعی خصوصی قلمداد میکند. دادگاه‌های بین‌المللی کیفری که اساساً در صدد کیفر هستند و در واقع جهت نیل به هدف مقابله با بدون کیفر ملندن جرایم تکوین و توسعه یافته‌اند از رهگذر خشونت علیه زنان و کیفر مرتکبان آن به حمایت از زنان می‌پردازند. در این پژوهش به بررسی خشونت علیه زنان در حقوق کیفری بین‌الملل و حقوق ایران پرداخته شد. این مطالعه با استفاده از روش اسنادی انجام گرفت. نتایج نشان داد موضوع حمایت کیفری و حمایت از حقوق زنان در حقوق کیفری بین‌الملل و حقوق ایران مورد بررسی قرار گرفته است. در قانون مجازات اسلامی مصوب ۹۲ ضمانت اجرای کیفری در مورد خشونت علیه زنان مقرر شده است. همچنین لایحه صیانت، کرامت و تأمین امنیت بانوان در مقابل خشونت نیز در حقوق ایران به تصویب رسیده است. این لایحه ابتدائاً با نام «لایحه تأمین امنیت زنان در برابر خشونت» در معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری تدوین یافته و به قوه قضاییه ارجاع شده بود که پس از تغییراتی در نام و محتوا برای ادامه مراحل قانونی به دولت ارسال شد. در ماده اول این لایحه و در تشریح اهداف آن "پیشگیری از جرایم خشونت‌آمیز علیه بانوان" و "حمایت از بانوان بزه‌دیده یا در معرض بزه‌دیدگی" از جمله اهداف لایحه عنوان شده است. در سال ۱۹۹۸ اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی با صلاحیت جهانی به تصویب کشورهای عضو سازمان ملل متحد رسید که در آن به صراحت اشکال خشونت جنسی علیه زنان جرم انگاری شده است.

کلمات کلیدی: خشونت علیه زنان، حقوق کیفری بین‌الملل، حقوق ایران.

نگرشی بر مفهوم و مستندات تأثیر عدالت بر حکم شرعی

محدثه عبدالوند

m.us.against.the.world@gmail.com

چکیده

با وجود آنکه در فقه اسلامی تنها از کتاب، سنت، اجماع و عقل به عنوان منابع استنباط نام برده میشود، اما قواعد و اصول استنباط و فقه‌ت می‌تواند بسیار باشد. در این راستا، فقهای امامیه، توجه ویژه‌ای به قواعد فقهی داشته و دارند. با این وجود هنوز برخی از قواعد فقهی که البته در استنباط بسیار سرنوشت ساز هستند، نظر فقها را به عنوان واژه به خود جلب نکرده اند. در این راستا ابتدا با واکاوی معانی مطرح در کتب لغت، به تبیین معنای اساسی این واژه پرداخته و سپس با بررسی معانی دیگر و مشتقات آن، بازگشت تمام معانی و موارد مذکور در لغت، به معنای اساسی تبیین می‌شود. برای واژه «عدل» دومعنای اساسی و اصیل که متقابل یکدیگر هستند، وجود دارد. با بررسی آیات، روایات و کتب لغت، واژگانی را می‌یابیم که در شبکه‌ای به هم پیوسته از روابط مفهومی ما را به معنانشناسی عدالت رهنمون می‌کنند. با توجه به این نظام معنایی، معنای عدالت در جهان بینی قرآن مشخص می‌گردد. مرکز و کانون اصلی این نظام، «حق» است و «عدالت»، حکم کردن بر اساس آن می‌باشد.

کلیدواژه: عدل، عدالت، انصاف.

بررسی وضعیت شرط حفظ و ذخیره‌ی مالکیت در حقوق ایران

مصطفی محسنی ثانی

استادیار گروه حقوق، دانشگاه امام رضا (ع)، مشهد، ایران.

mmohsenisani@gmail.com

زینب عباس زاده

دانشجو مقطع کارشناسی ارشد، حقوق ثبت اسناد و املاک، دانشگاه امام رضا (ع)، مشهد، ایران.

zeynababsz80@gmail.com

چکیده

ماهیت این شروط، تعلیق انتقال مالکیت است نه تعلیق قرارداد. در اثر این شرط، تا زمانی که شرط، محقق نشده است، مالکیت برای فروشنده باقی می‌ماند و به خریدار منتقل نمی‌شود ولی خریدار نوعی حق عینی نسبت به مبیع به دست می‌آورد. گاهی حق مالکیت مالکان که در هنگام انتقال اموال برای خود ذخیره کرده‌اند تا در عوض آن به سایر مطالبات و حقوق خود برسند، با حق منتقل‌الیه باحسن نیت که تمامی عوض را پرداخت کرده است، در تعارض قرار می‌گیرد. سیستم‌های مختلف حقوقی برای برتری یکی از دو زیان‌دیده در معاملات بر دیگری، فلسفه خاص خود را دارند. مالک برای حفظ حقوق خود شرط ذخیره مالکیت می‌کند، ثالث عوض را به انتقال‌گیرنده می‌پردازد و مورد معامله را به تصرف خود درمی‌آورد تا از ادعای دیگران در امان باشد. حفظ یکی از این حقوق با بقای دیگری در تعارض آشکار است. در خصوص این موضوع دو دیدگاه متفاوت وجود دارد: دیدگاه نخست از آن اصول‌گراهای سنتی است که به «لایحل مال امرء الا بطیبه نفس منه» متمسک می‌شوند و پاسخ قاطعی به بی‌حقی ثالث باحسن نیت می‌دهند؛ به هر قیمتی که می‌خواهد تمام شود. و دیدگاه دوم از آن عرف‌گراهای طرفدار کارآمدی اقتصادی است که تمایل شدیدی به حمایت از ثالث باحسن نیت و چرخش خدمات و پول و بهبود نسبی وضعیت معیشتی مردم دارند.

کلمات کلیدی: انتقال فوری، مالکیت، تعلیق در انتقال، ذخیره مالکیت.

بیع شرط (آثار و احکام)

روح الله آخوندی روشناوند

استادیار گروه حقوق دانشگاه پیام نور ، تهران، ایران

akhoundi@pnu.ac.ir

هدی مشفق

دکتری حقوق خصوصی

Hoda.m.f.1365@gmail.com

چکیده

در هنگام انعقاد عقد بیع متعاقدين می‌توانند بر هر شرطی که برخلاف احکام شرعی، قواعد آمره و مقتضای ذات عقد بیع نباشد توافق نمایند. بیع شرط که با عناوین دیگری هم‌چون بیع خیاری و بیع وفاء نیز نامیده می‌شود، از جمله عقود است که پیش‌بینی حق خیار در آن برای بایع هم در فقه امامیه و هم در قانون مدنی ایران به رسمیت شناخته شده است. بیع شرط به‌طور معمول در مواقعی صورت می‌گیرد که شخصی نیازمند مبلغی پول است و به‌منظور تشویق طرف دیگر به قرض، موافقت می‌کند که مال خود را به مبلغی کمتر که معمولاً برابر با میزان مبلغ قرض و سود آن است در قالب عقد بیع به او واگذار کند و در ضمن عقد بیع شرط می‌شود که چنانچه وام‌گیرنده (بایع) ظرف مهلت مشخصی ثمن معامله را به اعطاء‌کننده‌ی وام (خریدار) مسترد نماید، حق فسخ معامله را خواهد داشت. خصوصیات عقد بیع شرط و آثار و احکام آن از حیث تملیکی بودن یا نبودن، لزوم و جواز، زمان اعمال حق فسخ، دامنهی تصرفات مشتری، امکان انتقال حق خیار و مسؤولیت بایع و خریدار در صورت تلف یا اتلاف مبیع از جمله موضوعاتی هستند که درمورد بیع شرط محل پرسش و تأمل می‌باشند. در پژوهش حاضر که به روش کتابخانه‌ای و تحلیلی صورت پذیرفته است، عمده تلاش ما بر بررسی ماهیت، آثار و احکام بیع شرط مطابق فقه امامیه و قانون مدنی ایران می‌باشد. با انعقاد بیع شرط، مبیع به تملک خریدار درمی‌آید، لیکن او ممنوع از تصرفات منافی حق خیار بایع بوده و در صورت عدم رد ثمن توسط بایع در مهلت زمانی مشخص، مالکیت خریدار مستقر می‌شود. در صورت تلف و یا اتلاف مبیع قبل و یا بعد از قبض توسط هریک از طرفین، قواعدی هم‌چون «کل مبیع تلف قبل قبضه فهو من مال بایعه» و «التلف فی زمان خیار ممن لاخیار له» بر موضوع حاکم هستند.

واژگان کلیدی: بیع شرط، قیدخیار، قیدفسخ، تلف، ضمان درک.

بررسی دعاوی قابل طرح از سوی صادرکننده چک برابر قانون اصلاح قانون صدور چک مصوب ۱۳۹۷

علی فتوحی راد

استادیار گروه حقوق موسسه آموزش عالی خراسان

ali.fotuhirad@khoradan.ac.ir

چکیده

قانون اصلاحی صدور چک مصوب ۱۳۹۷ با اصلاحات بعدی بیانگر حمایت قانونگذار از دارنده چک در راستای تحقق کارکرد چک به عنوان ابزار پرداخت است. در این راستا قانونگذار در مرتبه نخست در صدد اعطای دسته‌چک به اشخاصی است که تمکن لازم در جهت ایفای تعهدات مالی خود داشته باشند. در ثانی صادرکننده چک باید تمام تلاش خود را معطوف وصول مبلغ چک توسط دارنده نماید، در غیر این صورت امور مالی وی مختل می‌شود. در فرض صدور گواهی عدم پرداخت و با فراهم بودن شرایط مقرر قانونی و عدم وجود موانع، دارنده چک حق دارد با مراجعه به مرجع قضایی صالح صدور اجرائیه را درخواست نماید. در پی صدور و ابلاغ اجرائیه نیز چنانچه صادرکننده در مهلت ۱۰ روز پس از ابلاغ نسبت به پرداخت بدهی و یا معرفی مال جهت توقیف اقدام ننماید، دارنده چک حق معرفی اموال و در نهایت بازداشت صادرکننده را دارد. اما مساله مهم این است که هرچند این قانون از حیث عدم لزوم طرح دعاوی مطالبه وجه چک سبب کاهش ورودی پرونده‌های مطالبه وجه چک شده است و از تحمیل بار هزینه دادرسی نیز به طرفین جلوگیری نموده است، اما در مقابل به جهت عدم امکان درخواست صدور اجرائیه علیه ظهرنویسان، ضامن‌ها و عدم امکان مطالبه خسارت تاخیر تادیه از یک سو و عدم تشکیل جلسه رسیدگی برای استماع دفاعیات صادرکننده چک، سبب طرح دعاوی متعددی از سوی صادرکننده علیه دارنده مبنی بر اثبات تضمینی و مشروط بودن چک، استرداد لاشه چک، توقیف عملیات اجرایی و ... در کنار مشکلات و دعاوی ناشی از عدم ثبت صدور و انتقال چک در سامانه صیاد شده است که حکایت از عدم توجه مقنن به پیچیدگی‌های دعاوی و اختلافات ناشی از این سند تجاری مهم دارد. این نوشتار با روش توصیفی تحلیلی به بررسی دعاوی قابل طرح از سوی دارنده چک در راستای توقیف عملیات اجرایی و ایجاد مانع برای دارنده چک در وصول مبلغ آن پرداخته است.

کلید واژگان: چک، سامانه صیاد، حقوق دارنده، صدور اجرائیه، چک تضمینی، ابطال و توقیف عملیات اجرایی.

بررسی تطبیقی پیش رسیدگی به جرایم کودکان و نوجوانان در نظام کیفری ایران و ایالت اوهایو

احمد رضائی

استادیار گروه حقوق کیفری، دانشگاه علم فرهنگ، تهران، ایران و گروه حقوق واحد شهرقدس، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
ramezani.amd@gmail.com

الهام عبدی

دانش آموخته دکترای حقوق کیفری و جرم‌شناسی، گروه حقوق کیفری، دانشکده علوم انسانی، واحد شهرقدس، تهران، ایران
Elhamabdi1329@gmail.com

چکیده:

کودکان و نوجوانان به دلیل ویژگی‌های خاص جسمی و روحی در شرایطی متفاوت نسبت به بزرگسالان قرار دارند، از این رو در صورت ارتکاب جرم، اصول حاکم بر رسیدگی به جرایم کودکان در اکثر کشورها و از جمله ایران و آمریکا متفاوت از بزرگسالان و در جهت حمایت از آنهاست. چرا که کودکان و نوجوانان در فرایند کیفری افرادی آسیب‌پذیر محسوب می‌گردند که حمایت از آنها باید در تمامی مراحل فرایند کیفری، خصوصاً پیش رسیدگی مورد توجه کارگزاران عدالت کیفری باشد. روش تحقیق در این پژوهش به صورت توصیفی - تحلیلی و بر اساس مطالعات تطبیقی است، تا از طریق مقایسه قوانین مختلف، چالش‌های میان آنها و قوانین بین‌المللی، راه‌های مطلوب و شایسته‌تری برای تدوین قوانین به‌روزتر و عملکرد بهتر آنها فراهم شود. هدف این مقاله آن است که با تشریح و ارزیابی نحوه پیش رسیدگی دادرسی کیفری در دو نظام حقوق کیفری ایران و ایالت اوهایو بتواند مواردی را که له و علیه حقوق و مصلحت کودک و نوجوان ناقض قانون در این روند رسیدگی وجود دارد شناسایی کرده، و نهایتاً راهکارها و پیشنهاداتی مؤثر و کاربردی در جهت حمایت از حقوق این قشر از اجتماع و جلوگیری از آسیب آنها در برخورد مستقیم و یا غیرمستقیم ارائه دهد. یافته‌ها نشان می‌دهد که: دادرسی غیررسمی، خروج از پروسه دادرسی در مرحله اولیه، قضا زدایی، وجود و به‌کارگیری برنامه‌های مشاوره و یا آموزشی رایگان و... کارگزاران متخصص، و بسترسازی مناسب جهت اجرای قوانین به‌روز شده، در راستای مصلحت آنان را دارد.

کلیدواژه‌گان: دادرسی افتراقی، کودک ناقض قانون، قضا زدایی، دادرسی غیررسمی.

چالشهای وکالت بلاعزل و حقوق طرفین نسبت به مورد وکالت

علی فتوحی راد

استادیار گروه حقوق موسسه آموزش عالی خراسان

ali.fotuhirad@khoradan.ac.ir

چکیده

تنظیم وکالت بلاعزل در دفاتر اسناد رسمی از جمله اسناد رسمی مهمی است که بین مردم مرسوم و متداول است. این اسناد نوعاً در مواردی تنظیم می‌شود که شخصی مال دارای سند رسمی را به دیگری فروخته اما بنا به جهاتی مانند لزوم اخذ استعلامات از ادارات، وجود موانع و مشکلات برای تنظیم سند، قصد فروش مال توسط خریدار، عدم لزوم قانونی تنظیم سند رسمی، و ... امکان تنظیم سند رسمی میسر نبوده و یا چنین قصدی وجود ندارد. در مورد وکالت بلاعزل این سوال و در حقیقت چالش اساسی مطرح است که آیا این نوع وکالت در مقام بیع است و بر خلاف مقتضای وکالت یا مفاد این عقد در نفس وکالت موثر است و اصولاً می‌توان در این مورد قاعده‌ای استخراج نمود یا باید قائل به تفکیک شد؟ این نوشتار که به شیوه توصیفی - تحلیلی به بررسی موضوع پرداخته است، بر این فرضیه استوار است که وکالت بلاعزل در غیر روابط خانوادگی مبتنی بر فرض قانونی موضوع ماده ۶۷۹ ق.م است و نه تنها تنظیم وکالت بلاعزل ضمن عقد لازم یا شرط عدم عزل وکیل بر خلاف مقتضای ذات این عقد نیست، بلکه امکان اثبات خلاف این فرضیه مبنی بر درخواست عزل وکیل یا محدود نمودن اختیارات وی پذیرفته نبوده و امکان فسخ وکالت از سوی موکل نیز وجود ندارد. علاوه بر این طرح دعوای ابطال آن با ادعای عدم فروش نیز وجود در رویه قضایی پذیرفته نشده است. از این رو موکل در راستای حق نظارتی خود و الزام و کیل در جهت پس دادن حساب دوره تصدی خود می‌تواند اقدام نماید.

کلید واژگان: وکالت بلاعزل، شیوه تنظیم، مقتضای ذات، حق فروش، حساب دوره وکالت، ابطال وکالت.

جایگاه و اعتبار عرف در تشخیص مصادیق عدالت

محدثه عبدالوند

m.us.against.the.world@gmail.com

چکیده

نقش‌آفرینی «سیره عقلا» در استنباط احکام شرعی، در حقوق اسلامی شریعت با تکیه بر عرف و رجوع امور دادرسی به عرف، توانسته است یک نظام زنده و پویا به وجود آورد. از طرفی دیگر آنقدر به عرف اعتبار داده نشده که دچار زیاده‌روی شود و مخالف شئونات انسانی و اصل عدالت و شرف ذاتی انسان و شریعت شود. عرف در استقرار عدالت که فلسفه و هدف غایی همه مکاتب حقوقی است سهم مهمی دارد؛ به گونه‌ای که اکثر نظام‌های حقوقی، آن را مهمترین منبع وضع قانون می‌دانند. فقیهان، عرف را به عنوان منبع استنباط به رسمیت نمی‌شناسند و در تبیین حکم مسائل فقهی در مواردی کم به آن استناد می‌کنند. در این مقاله سعی خواهیم کرد با زمینه‌های فقهی حقوقی نقش سیره عقلا و عرف را در عدالت روشن نماییم. برای همین منظور در ابتدا تعاریف دقیق و روشنی در این زمینه داشته و با دقت مباحث را کالبد شکافی کنیم. بر اساس یافته‌های این تحقیق، عرفی که ریشه در قواعد فطری، ارزش‌های اخلاقی دارد می‌تواند به عنوان ملاک و معیار برای تشخیص عدالت سهیم باشد و لحاظ گردد، چراکه امکان خطا در برداشت عقلا وجود دارد و عقلا همیشه در در دست‌یابی به حکم عقل مصون از خطا و اشتباه نیستند.

کلید واژه‌ها: عرف، عدالت، عدالت عرفی، سیره‌ی عقلا.

تأثیر متقابل حقوق بین‌الملل و حقوق داخلی در توسعه مقررات کیفری حقوق کار ایران

جواد صادقی بجستانی

دانشجوی دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشکده حقوق دانشگاه آزاد دامغان، کارشناس حقوقی اداره کل تأمین اجتماعی خراسان رضوی
j.sadeghi.bajestani@gmail.com

چکیده

اصولاً جرم‌انگاری در حوزه حقوق کار منجر به جرائم اختصاصی در حوزه حقوق کیفری می‌شود؛ زیرا موضوع، توسط قانونی غیر از قانون مجازات اسلامی مطرح شده است. ایران در حال حاضر با عضویت در پنج مقاوله‌نامه بین‌المللی کار و مقاوله‌نامه‌های بین‌المللی حقوق بشر، نسبت به حمایت از حقوق کارگران، دارای تعهدات متعدد بین‌المللی است. بی‌شک متعهد بودن ایران به کنوانسیون‌های میثاق حقوق سیاسی و مدنی و کنوانسیون ۱۹۵۰ حقوق و آزادی‌های اساسی در وضع قوانین جزائی مخصوصاً قانون کار ۱۳۶۹ تأثیر مستقیم داشته است. امروزه مسئله کار و کارگر و رابطه کارگر و کارفرما، جنبه جهانی و بین‌المللی پیدا کرده است؛ اما با توجه به اینکه اندیشه‌های متفاوتی چون لیبرالیستی و سوسیالیستی در جامعه جهانی وجود دارد، یافتن سیاست کیفری یکسان بین مقررات حقوق بین‌الملل و داخلی، دشوار است. اندیشه لیبرالیستی به بازار رقابتی و قدرت سرمایه اعتقاد دارد. برعکس در اندیشه سوسیالیستی، حق اجتماعی کارگران محور اصلی است و حمایت از کارگر، اصل می‌باشد و کارفرما، نقش ثانوی دارد. در اندیشه اسلامی، از افراط و تفریط دوری شده است و اعتدال محور اصلی می‌باشد؛ اما نقطه مشترک همه اندیشه‌ها، اعتقاد به ضعیف بودن کارگر در مقابل کارفرماست. حمایت کیفری از یک ارزش باید به عنوان آخرین وسیله برای حفظ آن ارزش بکار گرفته شود. مقاله حاضر به بررسی میزان تأثیرپذیری هر یک از مقررات کیفری قانون کار به عنوان مهم‌ترین منبع حقوق کار ایران از قواعد یا مقررات بین‌المللی مورد اشاره در مقاوله‌نامه‌ها و توصیه‌نامه‌های سازمان بین‌المللی کار اختصاص یافته است.

واژگان کلیدی: کارگر، کارفرما، حقوق کار، قوانین کیفری، سازمان بین‌المللی کار.

جایگاه اشتغال زنان در برنامه ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران

مریم محسنی

دانشجوی دکتری، رشته مطالعات زنان، دانشگاه ادیان و مذاهب، قم، ایران.

ریحانه باطنی نوش آبادی

دانشجوی دکتری، رشته مطالعات زنان، دانشگاه ادیان و مذاهب، قم، ایران.

چکیده

زنان، نیمی از جمعیت جهان را تشکیل می‌دهند؛ از این‌رو، مسائل مربوط به آن‌ها به‌عنوان یکی از اهداف و موضوعات اساسی در سیاست‌گذاری توسعه کشور مدنظر است. فرایند توسعه جنسیتی، از یک‌سو، باعث نگرانی پژوهشگران و نخبگان بوده و از سوی دیگر، موجب دغدغه خاطر زنان جامعه است؛ بنابراین هدف اصلی پژوهش حاضر، بررسی جایگاه زنان در برنامه ششم توسعه کشور با محوریت اشتغال آنان می‌باشد. داده‌های این پژوهش به‌صورت اسنادی - کتابخانه‌ای جمع‌آوری گردید و روش تحلیل داده‌ها، تحلیل محتوای کیفی است که با بهره‌گیری از سند پنج‌ساله ششم توسعه کشور، به تحلیل مفهوم اشتغال پرداخته شد و ۶ شاخص و ۵۸ زیر مقوله استخراج شد. یافته‌های حاصل از پژوهش، حاکی از آن است باتوجه به شکل‌گیری برنامه ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران در گفتمان اعتدال، به اشتغال زنان توجه درخور نشده است. مؤلفه‌های حوزه اشتغال مشتمل بر نظام پرداخت، محیط کسب‌وکار، اشتغال‌زایی، حمایت از مشاغل، مهارت‌افزایی و نظام بیمه می‌باشند که تنها در دو شاخص نظام پرداخت و نظام بیمه به گروه‌های خاصی از زنان توجه شده است.

کلمات کلیدی: زنان، اشتغال، برنامه ششم توسعه، عدالت جنسیتی.

بررسی حدود حمایت از دارنده چک برابر قانون اصلاح قانون صدور چک مصوب ۱۳۹۷

علی فتوحی راد

استادیار گروه حقوق موسسه آموزش عالی خراسان
ali.fotuhirad@khoradan.ac.ir

چکیده

در راستای تحقق کارکرد چک به عنوان ابزار پرداخت، قانونگذار تمهیدات مختلفی را برای وصول مبلغ چک اندیشیده است، در این راستا جلوگیری از اعطای دسته چک به اشخاص فاقد اعتبار و پیش‌بینی ضمانت‌اجراهای مالی برای صادرکننده در این جهت است. از سویی اعمال حقوق دارنده چک برابر قانون اصلاحی صدور چک مصوب ۱۳۹۷ با اصلاحات بعدی فرع بر رعایت ضوابط و الزامات قانونی صدور و انتقال چک در سامانه صیاد با تایید ذینفع چک است. در حقیقت ضمانت‌اجراهای صدور چک به گونه‌ای است که در مرتبه نخست صادرکننده باید تمام تلاش خود را معطوف به پرداخت مبلغ چک نماید و الا نه تنها موجب مسدودی حسابها و کارتهای بانکی وی می‌شود، بلکه از اعمال برخی حقوق مالی تا زمانی که مبلغ چک را نپرداخته و به نحوی از چک رفع سوء اثر ننموده است نیز محروم می‌شود. در فرص عدم وجود محل و در پی صدور گواهی عدم پرداخت، با فراهم بودن شرایط مقرر قانونی و عدم وجود موانع، دارنده چک حق دارد با مراجعه به مرجع قضایی صالح، صدور اجرائیه را با پرداخت هزینه دادرسی معادل دعاوی غیرمالی درخواست نماید. چنانچه صادرکننده در مهلت ۱۰ روز پس از ابلاغ اجرائیه نسبت به پرداخت بدهی و یا معرفی مالی جهت توقیف و وصول مبلغ چک توسط دارنده آن اقدام ننماید، دارنده چک حق معرفی اموال و در نهایت تقاضای بازداشت صادرکننده را دارد. در مقابل به جهت عدم امکان درخواست صدور اجرائیه علیه ظهرنویسان، ضامن‌ها و عدم امکان مطالبه خسارت تاخیر تادیه از یک سو و عدم تعیین ضمانت اجرای موثر در مورد عدم ثبت صدور و یا انتقال چک در سامانه صیاد و همچنین وضعیت مبهم عدم ظهرنویسی، موجب ابهام در چگونگی اعمال حقوق دارنده و در نتیجه سبب طرح دعاوی دیگری را از سوی دارنده علیه صادرکننده چک فراهم آورده است.

کلید واژگان: چک صیادی، صدور چک، ظهرنویسی، ابزار پرداخت، وصول مبلغ، درخواست اجرا، خسارت تاخیر تادیه.

بررسی قانون حاکم بر معاملات سامانه‌های هوشمند و شیوه‌های حل و فصل اختلاف در آن

محمد رضا غلامپور

دکترای فقه و حقوق خصوصی

notary39mashhad@gmail.com

روح الله حق بجانب

کارشناس ارشد حقوق خصوصی، وکیل پایه یک دادگستری

haghbejaneb14752@gmail.com

چکیده

انسان تنها موجودی است که توانایی ادراک و انشای عقد را دارد؛ اما اخیراً سامانه‌های هوشمند نیز با قابلیت‌های روزافزون خود می‌توانند همانند یک شخص انسانی اقدام به انعقاد عقد کنند. این قابلیت‌ها سبب ارائه پیشنهاد خروج سامانه‌ها از حالت ابزاری صرف و انتساب انشای عقد به خود آن‌ها شده است در واقع بهره‌گیری از این سامانه این امکان را برای بشر فراهم آورده تا بتواند بدون دخالت، تاثیر و فعالتهای انسانی به تنهایی مبادرت به شروع ارتباط، جستجو و انعقاد معامله بنماید. ما در این پژوهش درصدد هستیم که وضعیت معاملات منعقد به وسیله سامانه‌های هوشمند را تبیین نماییم هدف اصلی از انجام این پژوهش شناخت مبانی و قواعد حاکم بر قراردادهای منعقد توسط این سامانه‌ها می‌باشد. از آنجایی که حدود تعهدات و حقوق طرفین در این گونه از قراردادهای الکترونیکی به روشنی مشخص نیست بهره‌گیری از دانش و اطلاعات حقوقی در این حوزه می‌تواند برای تجار و مصرف‌کنندگان که اقدام به انعقاد قراردادهای الکترونیکی می‌کنند راه‌گشا باشد. سامانه‌های هوشمند که به طور مستقل اقدام به انعقاد قرارداد می‌کنند با توجه به عملکرد و هوش مصنوعی که در آنها استفاده شده است به انواع مختلفی تقسیم بندی می‌شوند در مجموع می‌توان گفت روشهای انعقاد و بهره‌برداری از قرارداد با بهره‌گیری از دو شیوه شبکه‌های الکترونیکی باز و شبکه‌های الکترونیکی بسته می‌باشد. موضوع اصلی معاملات منعقد شده در این حوزه علاوه بر کالاهای ممکن است خدمات و یا حتی اموال فکری باشد. بررسی ویژگی‌های این معاملات موجب شناخت بهتر ابعاد حقوقی آنها می‌شود در صورتی که در مورد زمان و مکان انعقاد این گونه معاملات قاعده‌ای وجود نداشته باشد قوانین کلی تعیین تکلیف می‌کنند. در این زمینه بر اساس تئوری‌های قبول، قاعده وصول و ارسال در سیستم حقوقی ایران نفوذ بیشتری دارند.

واژگان کلیدی: معاملات الکترونیکی، قرارداد هوشمند، سامانه‌های هوشمند، قرارداد

2nd National
Conference on Fundamental Studies in Law, Jurisprudence, Theories, Approaches & Challenges

دومین
کنفرانس ملی مطالعات بنیادین حقوقی-فقهی (نظریه‌ها، رویکردها و چالش‌ها)

چالش‌های ثبتی، اقتصادی، قضایی و حقوقی در معاملات اسناد غیررسمی

علیرضا حامد سردار

کارشناسی ارشد حقوق ثبت اسناد و املاک

محمد رضا غلامپور

دکترای فقه و حقوق خصوصی، سردفتر اسناد رسمی، عضو هیات علمی دانشگاه

مصطفی محسنی ثانی

دکترای حقوق عمومی، عضو هیات علمی دانشگاه

چکیده

حق مالکیت یکی از مهمترین حقوقی است که از دیرباز وجود داشته و این حق باید مورد احترام مردم و سایر جوامع باشد و دولت باید از حمایت قانون و قوه قضاییه برای به رسمیت شناختن آن حق استفاده کند. نخستین اثر حقوقی قولنامه، تنظیم سند رسمی است. اعم از این که، آن را قولنامه (تعهد فروش) یا مبیعه‌نامه (سند فروش) بنامیم. قولنامه حاوی یک تعهد و قول است. این نوع قراردادها در بیشتر موارد توسط بنگاه‌های مشاور املاک تنظیم می‌شود. این در حالی است که جهت جلوگیری از تالی فاسد این گونه قراردادها و جلوگیری از رشد روزافزون پرونده‌های قضایی در این خصوص مطابق مواد ماده ۴۶، ۴۷، ۴۸ قانون ثبت این نوع از معاملات باید در دفاتر اسناد رسمی و در قالب سند رسمی صورت بگیرد؛ اما رویه حاکم در جامعه و دفاتر اسناد رسمی در این زمینه حاکی از آنست که این نوع قراردادها مورد استقبال مردم، ارگان‌ها و نهادهای دولتی و حتی خود دفاتر اسناد رسمی واقع نگردیده است. با توجه به مطالب ارائه شده در این پژوهش به‌طور کلی درمی‌یابیم که فاصله بسیار زیادی بین قوانین موضوعه و دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌های ابلاغی با رویه عملی دفاتر اسناد رسمی در این حوزه وجود دارد و اصلاح این مسئله مستلزم وضع قوانین شفاف جدید و نفی و تغییر بدون ابهام قوانین سابق، وضع ضمانت اجرایی لازم نظارت مستمر اطلاع‌رسانی و صدور دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های مناسب مرتبط با این مسئله می‌باشد. در این پژوهش که به‌صورت توصیفی و تحلیلی و با استفاده از ابزار کتابخانه‌ای بحث مربوط به چالش‌های معاملات قولنامه‌ای و تنظیم سند تعهد به بیع را مورد بررسی قرار می‌دهیم با توجه به مطالب ارائه شده در این پژوهش به‌طور کلی درمی‌یابیم که فاصله بسیار زیادی بین قوانین موضوعه و دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌های ابلاغی با رویه عملی دفاتر اسناد رسمی در این حوزه وجود دارد و اصلاح این مسئله مستلزم وضع قوانین شفاف جدید و نفی و تغییر بدون ابهام قوانین سابق، وضع ضمانت اجرایی لازم نظارت مستمر اطلاع‌رسانی و صدور دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های مناسب مرتبط با این مسئله می‌باشد.

کلمات کلیدی: سند رسمی، قولنامه، حقوق ثبت، تنظیم اسناد.

بررسی فقهی و حقوقی تعهدات به نفع ثالث، ماهیت، آثار و شرایط

عباس کاشی طرقي

وکیل پایه یک دادگستری، مدرس دانشگاه، دانشجوی مقطع دکتری حقوق خصوصی

Email: kash1351@yahoo.com

چکیده

موضوع تعهدات در نظام حقوقی ما دارای دامنه گسترده و آثار فراوان می باشد که می تواند علاوه بر طرفین و قائم مقام آنها نیز موثر باشد و چه بسا شخص ثالث را نیز متأثر نماید. از آنجا که تعهد به نفع ثالث با ایجاد مصادیق متعدد و قاعده انگاری در حقوق نوین نظامهای حقوقی مواجهه بوده است و این امر مستلزم بررسی بنیادی این نهاد حقوقی، به منظور ایجاد زمینه علمی در توسعه مصداقی این تأسیس حقوقی و سایر تحولات آن در حقوق است، لذا با بررسی این مطالب در آثار فقهی امامیه و دکتربین حقوقی ایران تلاش در قاعده انگاری تعهد به نفع ثالث، شناسایی ماهیت آن و چگونگی اهلیت ذینفع ثالث و انواع قبول از سوی ثالث امری ضروری است، و بر این اساس، در این مبحث با طرح این مباحث سعی در بیان ماهیت تعهد به نفع ثالث و اثبات قاعده و توسعه مفهوم اهلیت ثالث و تفصیل در مفهوم قبول ثالث، با بررسی آثار و اوصاف آن با اصول حقوقی جاری صورت گرفته است.

کلمات کلیدی: تعهد به نفع شخص ثالث، شخص ثالث، تعهد به ضرر ثالث، تعهد به فعل ثالث، ماهیت حقوقی تعهد به نفع ثالث.

تحلیل فقهی حقوق بشر در «نهج‌البلاغه»

امین قاسمی فر

دکتری فقه و مبانی حقوق اسلامی، دانشکده الهیات، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد، مشهد، ایران.

ghasemifar.amin@gmail.com

مهدی رجبی کیا

دانشجوی دکتری حقوق خصوصی، دانشکده الهیات، دانشگاه علوم اسلامی رضوی، مشهد، ایران.

dr.m.rajabikia@gmail.com

سمانه قلی زاده شوراب

کارشناس ارشد فقه و مبانی حقوق اسلامی، دانشکده الهیات، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد، مشهد، ایران.

gholizadeh.samaneh@gmail.com

چکیده

حقوق بشر، مجموعه‌ای از حقوق است که تضمین‌کننده حقوق اساسی و اولیه و موردنیاز بشریت برای ادامه حیات و زندگی است که همواره ممکن است توسط فرد یا گروه یا حاکمیت، مورد تعرض قرار گیرد. برای همین، این حقوق، در بالاترین نهاد جامعه جهانی، بیش از نیم‌قرن است که موردتوجه قرار گرفته و رعایت و تضمین آن، همواره از دغدغه‌های جامعه جهانی است. این مقاله با روش توصیفی تحلیلی، در تلاش است تا موضوع حقوق بشر را از زاویه‌ای متفاوت در کتاب «نهج‌البلاغه» مورد مطالعه قرار دهد و هدف از انجام این تحقیق این است که اولاً مطالعه تطبیقی میان حقوق بشر موردنظر در اسناد بین‌المللی با حقوق بشر مطروحه در این کتاب صورت دهد، ثانیاً موارد موردتوجه در کتاب «نهج‌البلاغه» را مشخص کند. نتیجه این تحقیق این است که آنچه در اسناد بین‌المللی درباره حقوق بشر آمده، تمام موارد صراحتاً در کتاب «نهج‌البلاغه» ذکر شده است. کتاب «نهج‌البلاغه» به‌عنوان یکی از مهم‌ترین منابع روایتی از امام‌علی (علیه‌السلام) در فصاحت و بلاغت قرآن گونه و ممتاز، موضوعات مختلف حقوق بشر را در خود جای داده است که نامه ۵۳ امام‌علی (علیه‌السلام) به جناب مالک اشتر، نمونه‌ای از اسناد اسلامی در توجه کافی، پویا و مدرن به حقوق بشر است.

کلمات کلیدی: حقوق بشر، نهج‌البلاغه، تحلیل فقهی، حقوق مدنی، حقوق سیاسی.

2nd National
Conference on Fundamental Studies in Law, Jurisprudence, Theories, Approaches & Challenges

دومین
کنفرانس ملی مطالعات بنیادین حقوقی-فقهی (نظریه‌ها، رویکردها و چالش‌ها)

ازدواج با زن زناکار در فقه و حقوق اسلامی و بر نگاهی به فقه حنفی

محمد نوقابیان

دانشجوی کارشناسی ارشد و مسئول نویسنده دانشگاه حکیم سبزواری
noqabian9797@gmail.com

سید جواد خاتمی

استادیار دانشگاه حکیم سبزواری
Khatami455@gmail.com

سجاد پیوندپور

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم شناسی موسسه آموزش عالی خراسان
sajadpivandpoor1999@gmail.com

چکیده

در فقه و حقوق اسلامی، موضوع ازدواج با زن زناکار مورد بررسی قرار گرفته است. در فقه شیعه، برخی علمای معروف اجازه ازدواج موقت یا دائم با زن زناکار را می‌دهند، با این شرط که بعد از استبراء رحم زن از نطفه‌ای که در رحم او قرار دارد و گذشت یک دوره قاعدگی، از او عبور کند. این علمای فقهی بیان می‌کنند که احتیاط در ترک ازدواج با زن زناکار نیست و اگر زن باردار باشد، نیازی به استبراء نیست و ازدواج مجاز است. در حقوق اسلامی نیز، موضوع ازدواج با زن زناکار در برخی از مذاهب و فقه‌ها مورد بررسی قرار گرفته است. در فقه حنفی، ازدواج با زن زناکار به صورت دائم مجاز نیست و باتوجه به اصول این فقه، زناکار باید ابتدا توبه کند و پس از اثبات توبه، می‌تواند با او ازدواج کنند. در صورتی که توبه زناکار ثابت نشود، ازدواج با او ممنوع است. به طور خلاصه، در فقه شیعه ازدواج با زن زناکار با شرایط خاص ممکن است، اما در فقه حنفی، ازدواج با زن زناکار تنها پس از توبه ثابت او مجاز است. این تفاوت‌ها بین مذاهب مختلف در فقه و حقوق اسلامی وجود دارد و نکته مهمی است که باید در نظر گرفته شود.

کلیدواژه: ازدواج زناکار، فقه حنفی، تحلیل دیدگاه فقه شیعه و فقه حنفی با زن زناکار، تحلیل حقوقی ازدواج با زن زناکار.

محاربه فی فقه الامامیه و حقوق اسلامیه

حکم پرونده زورگیر بزرگراه نیایش در منظر فقه امامیه و حقوق اسلامی

علی معصومی

دانشجوی کارشناسی فقه و مبانی حقوق اسلامی موسسه آموزش عالی خراسان

alimasoumi300@gmail.com

مهرشاد بخشی

دانشجوی کارشناسی فقه و مبانی حقوق اسلامی موسسه آموزش عالی خراسان

چکیده

محاربه از جرائم حدی است که در فقه و حقوق اسلامی به معنای سلاح کشیدن بر روی مردم می باشد در قرآن کریم نیز برای مجازات محارب آمده است: همانا کیفر آنان که با خدا و رسول به جنگ برخیزند و در زمین به فساد کوشند جز این نباشد که آنها را به قتل رسانده، یا به دار کشند و یا دست و پایشان به خلاف یکدیگر ببرند و یا به نفی و تبعید از سرزمین (صالحان) دور کنند. این ذلت و خواری عذاب دنیوی آنهاست و اما در آخرت به عذابی بزرگ معذب خواهند بود. ^۱ در قانون مجازات نیز برای اجرای حد آمده است: حد محاربه یکی از چهار مجازات است: الف- اعدام ب- صلب پ- قطع دست راست و پای چپ ت- نفی بلد. در پرونده امان حبیب اللهی معروف به زورگیر بزرگراه نیایش حکم به اعدام وی توسط قاضی صلواتی صادر گردید که این حکم از جانب برخی فقها مورد انتقاد واقع شد و مخالفان بسیار زیادی پیدا کرد به گفته بسیار از فقها این حکم متناسب با جرم وی نیست و حقوق دانان تاثیر بسیاری برای رسانه در این حکم قائل هستند.

کلمات کلیدی: اعدام، محاربه، زورگیر بزرگراه نیایش، امین حبیب اللهی.

بررسی اوضاع و احوال حاکم بر اعمال حق ملاقات کودکان در رویه قضایی

علی عباسی

دانشجوی مقطع دکتری حقوقی خصوصی دانشگاه آزاد اسلامی واحد نیشابور.

aaaabbasi974@gmail.com

چکیده

کودکان همواره نیاز به دیدار و ارتباط احساسی و عاطفی با والدین و اقربای نزدیک خود دارند؛ زیرا همین ارتباطات و رفع نیازها باعث دوام و پایداری کانون گرم خانواده می‌گردد. اما گاهی کانون خانواده از هم گسسته و منجر به جدایی والدین می‌گردد که کودکان را با چالش‌ها و مشکلاتی در زمینه ملاقات با والدین خود مواجهه می‌سازند. در حقوق ایران با توجه به قانون حمایت از خانواده، به اطفالی که بر اثر طلاق و جدایی والدین در دوران قبل و بعد از طلاق قرار دارند، این حق را می‌دهد که در ایام و مکانی مشخص با والدین خود ملاقات داشته باشند. اما در شرایطی امکان برقراری این ارتباط امکان‌پذیر نمی‌باشد. تغییر شرایط و اوضاع و احوالی مانند شرایط پاندمی و بیماری‌های خاص، مهاجرت و تغییر مکان، ملاقات‌های مجازی، ممنوعیت ملاقات با فرزند، حبس یکی از والدین و سایر دلایل می‌تواند به خودی خود بر روند طبیعی حق ملاقات فرزند با والدین تأثیرگذار باشد؛ بنابراین در این شرایط باید دید که راه چاره چیست و قانون‌گذار در این باره چه راهکاری را اندیشیده است و رویه قضایی در این شرایط چه رایی را صادر می‌نماید اما باید دانست همواره اصل بر حق ملاقات و ممانعت از حق ملاقات طفل است اما در موارد استثنایی دادگاه با در نظر گرفتن اوضاع و احوال موجود ممکن است این حق را محدود یا مانع ملاقات فرزند با والد غیر سرپرست شود البته مصادیق محدودیت یا ممانعت به صراحت در قانون اشاره نشده است و تشخیص این موارد بر عهده قاضی رسیدگی کننده است. بنابراین هدف اصلی این مقاله بررسی رویه قضایی دادگاه‌ها درباره تغییر اوضاع و احوال شرایط درباره حق ملاقات والدین با کودک است. فرضیه اصلی بیانگر این امر است که تغییر اوضاع و احوال در حق ملاقات کودکان مواردی مانند تغییر جنسیت، فوت یکی از والدین، مهاجرت والدین و یا شرایط پاندمی می‌باشد. روش تحقیق به صورت توصیفی - تحلیلی همراه با بررسی رویه قضایی دادگاه‌های کشور بر اساس پرونده‌های قضایی است.

کلمات کلیدی: حقوق کودک، حق ملاقات، طلاق، رویه قضایی.

جستاری در مجازات نبش قبر با تأکید بر روایات (درنگی فقهی بر ماده ۶۳۴ قانون مجازات اسلامی)

بتول سلحشور

دانش‌آموخته دکترای فقه و مبانی حقوق اسلامی، دانشکده الهیات، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

batoul.salahshour@alumni.um.ac.ir

محمدرضا قهرمانلو

دانشجوی فقه و حقوق اسلامی، مؤسسه آموزش عالی خراسان، مشهد، ایران.

m.ghahremanlu1382@gmail.com

چکیده

در شریعت اسلام اموات نیز همچون زندگان دارای احترام بوده و احکام متعددی در جهت حفظ حرمت ایشان وضع شده است؛ در همین راستا نبش قبر فعلی حرام دانسته شده و بعنوان یکی از جرائم در باب حدود مطرح شده است. از تتبع در میراث مکتوب فقهی به دست می‌آید که اقوال متعددی از سوی فقیهان امامی در مورد کیفر نباش صادر شده است که به نظر می‌رسد این تشتت آراء ناشی از تنوع احکام صادرشده در روایاتی است که با مضامین گوناگون در این باب وارد شده‌اند. جستار حاضر در پژوهشی توصیفی-تحلیلی درصدد بررسی روایات موجود بر اساس اصول و موازین فقهی و تبیین حکم هریک از وجوه متصور در مسئله از منظر فقه امامیه برآمده است. ضرورت تحقیق از آن‌روست که تاکنون پژوهش مستقلی که با نگاه تحلیلی به روایات متعدد در باب نبش قبر، وجوه گوناگون متصور در این باب را بررسی و حکم هریک را تبیین نماید، نگاشته نشده است؛ حال آنکه با توجه به روایات موجود، سؤالاتی در این باب مطرح است؛ از قبیل اینکه مجازات سرقت از قبر یا تکرار نبش چیست؟ نتایج تحقیق نشان می‌دهد مجرد نبش قبر مستوجب تعزیر است لکن اگر شخص مرتکب سرقت از قبر بشود و ارزش مال مسروقه به نصاب معین برسد قطع ثابت می‌شود. همچنین در فرض تکرار نبش قبر اگر سه مرتبه حد سرقت بر او اقامه شده باشد در مرتبه چهارم کشته می‌شود و در غیر این صورت پس از دو مرتبه اقامه تعزیر، قطع ثابت می‌شود.

کلمات کلیدی: مجازات نباش، نبش قبر، ماده ۶۳۴ قانون مجازات اسلامی.

مفهوم و جایگاه خدمات عمومی در حقوق اداری ایران

نرگس موسی‌پور سردیری

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق ثبت اسناد و املاک دانشگاه بین‌المللی امام رضا (ع)
nmusapoor00@gmail.com

فاطمه انوشیروانی

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق ثبت اسناد و املاک دانشگاه بین‌المللی امام رضا (ع)
f.anoshiravani@gmail.com

چکیده

خدمات عمومی به عنوان یکی از مفاهیم بنیادین حقوق اداری همواره در حوزه‌های مختلف به ویژه در کشور فرانسه اثرگذار بوده است. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به عنوان عالی‌ترین سند حقوقی کشور در اصول مختلفی به مصادیق بارزی از خدمات عمومی اشاره نموده است و وظیفه تأمین آن‌ها را بر عهده دولت گذاشته است که از نظر برخی، حاکی از پذیرش این مفهوم به مثابه فلسفه وجودی دولت و دستگاه‌های اجرایی می‌باشد؛ لذا بررسی خدمات عمومی در حوزه‌های مختلف و میزان اثرگذاری‌هایش اهمیت ویژه‌ای می‌یابد. نوشته حاضر که مبتنی بر روش تحقیق توصیفی - تحلیلی می‌باشد به بررسی مفهوم و جایگاه خدمات عمومی پرداخته و از رهگذر تدقیق در مواد قانونی و تحلیل‌های حقوقی این نتیجه به دست آمده است که خدمات عمومی از یک سو، در حوزه سازمانی، معیار تشخیص و تفکیک ماهیت مؤسسات عمومی از سایر نهادها و نیز کارمندان بخش عمومی از غیر کارمندان بخش عمومی است. و از سویی دیگر و در حوزه صلاحیت، برخورداری دولت از اختیارات گسترده تصمیم‌گیری شامل تصمیمات یک‌جانبه و عام‌الشمول و در حوزه مالی، امتیازات انحصاری دولت همچون ممنوعیت توقیف اموال دولتی و معافیت مالیاتی با توسل به مفهوم خدمات عمومی توجیه می‌شود. در حوزه مسئولیت مدنی، ارائه ناقص یا ضعیف خدمات عمومی یکی از موجبات مسئولیت دولت به شمار می‌رود.

کلمات کلیدی: خدمات عمومی، تملک قهری، قرارداد اداری، ممنوعیت توقیف اموال دولتی، مسئولیت دولت.

2nd National
Conference on Fundamental Studies in Law, Jurisprudence, Theories, Approaches & Challenges

دومین
کنفرانس ملی مطالعات بنیادین حقوقی-فقهی (نظریه‌ها، رویکردها و چالش‌ها)

ارزیابی چرایی استفاده محدود از نهادهای ارفاقی در رویه قضایی ایران

فاطمه محمدی

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشگاه آزاد مشهد

ebrahimmohammadi491@gmail.com

محمدصادق محمدی قهفرخی

دانش‌آموخته کارشناسی ارشد معارف اسلامی و حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه امام صادق

m.s.m.gh.73@gmail.com

چکیده:

نهادهای ارفاقی در راستای اعمال اصل فردی کردن مجازات در قانون مجازات اسلامی مطرح شده‌اند که می‌توان گفت رویکرد نوینی در پرداختن به این موضوع هستند. نهادهای ارفاقی در حقوق کیفری ایران به نهادهایی اطلاق می‌شود که در کنار اعمال کیفری علیه بزهکاران، سعی می‌کنند به باز اجتماعی شدن آنان کمک کنند. مسئله اصلی این پژوهش، بررسی چرایی استفاده اندک قضات از نهادهای ارفاقی و ارائه راهکارهای مناسب جهت برطرف نمودن این نقایص است. روش تحقیق این مقاله، روش تحلیلی - توصیفی است که از ابزار گردآوری کتابخانه‌ای بهره جسته است. برای استفاده بهینه از نهادهای ارفاقی در وهله اول لازم است که قضات به طور کامل با قوانین و مقررات مرتبط با نهادهای ارفاقی آشنا باشند. همچنین جهت دسترسی به اطلاعات ارفاقی باید ساخت و توسعه سیستم‌های الکترونیکی مناسب به همراه تشویق قضات به همکاری و تبادل اطلاعات صورت گیرد. در این خصوص لازم است که از طریق آموزش‌ها، کارگاه‌ها و رویدادهای آگاهی و گذاشتن دوره‌های ضمن خدمت، فرهنگ استفاده از نهادهای ارفاقی توسط قضات ارتقا یابد.

واژگان کلیدی: نهاد ارفاقی، رویه قضایی، فردی کردن مجازات، اصلاح بزهکاران، باز اجتماعی کردن محکومین.

2nd National
Conference on Fundamental Studies in Law, Jurisprudence, Theories, Approaches & Challenges

دومین
کنفرانس ملی مطالعات بنیادین حقوقی-فقهی (نظریه‌ها، رویکردها و چالش‌ها)

اثبات اعسار؛ حبس یا عدم حبس مدیون مدعی اعسار با نگرش به قانون نحوه اجرای محکومیت مالی

مرتضی تاجری

دکترای حقوق خصوصی، قاضی دادگستری
mortezatajeri6743@gmail.com

چکیده:

انگیزه جلوگیری از سوء استفاده و کلاهبرداری، مقنن را بر آن داشته است تا با وضع قوانین، حبس محکومان مالی را پیش بینی نماید، البته مقنن حبس افراد معسر را مجاز ندانسته است. سکوت مقنن در مورد چگونگی رسیدگی به اعسار و همچنین تأثیر نوع دین در رسیدگی به اعسار که در متون فقهی و آرای فقها دیده می شود، باعث برخی اختلافها در آرای قضایی و در نهایت، به صدور رأی دیوان عالی کشور منجر گردیده است. در این نوشتار، تلاش شده با تکیه بر متون فقهی، قانون مورد نظر تفسیر شود. همچنین پیشنهاد شده است اگر موضوع دین (دیه، مهریه و ضمانت) است محکوم با ادعای اعسار، معسر تلقی گردد و در مورد محکومانی که سابقه تمکن دارند یا موضوع دین، ثمن معامله یا قرض است، تا احراز اعسار و ارائه شهود بازداشت گردند. این راهکار که منطبق بر موازین فقهی و شرعی است، موجب کاهش آمار زندانیان مالی می گردد.

کلمات کلیدی: اعسار، حبس، دین، محکومیت مالی.

بررسی تطبیقی انحلال و ابطال شرکت های سهامی در نظام حقوقی ایران با نگاهی به حقوق انگلستان

سجاد حاجبی خانیکی

پژوهشگر دوره دکتری تخصصی حقوق خصوصی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تربت حیدریه

Hajebi_Attorney@Yahoo.Com

چکیده:

در یک تقسیم بندی کلی پایان و خاتمه حیات یک شرکت را می توان به دو نوع کلی انحلال و ابطال و در تقسیم بندی انحلال به سه نوع ارادی ، قهری ، و ناشی از حکم مرجع قضایی تقسیم بندی نمود . رابطه بین انحلال شرکت ها و ابطال شرکت ها و همچنین انحلال شرکت ها با انواع مختلفه ورشکستگی از لحاظ اصول علم منطق عموم و خصوص مطلق می باشد. تفکیک انواع مختلفه خاتمه حیات شرکت منشا آثار زیادی می باشد که اهمیت تفکیک را ضروری و اجتناب ناپذیر می گرداند. متأسفانه مقررات قانون تجارت و لایحه اصلاحی سال ۱۳۴۷ در باب ابطال شرکت های سهامی نارسا و مبهم بوده و این در حالی است که تفاوت و تفکیک شرایط تحقق این دو امر در آرای مراجع قضایی و محاکم نادیده گرفته شده است که به تبع آن باعث استنباط ناصحیح از مواد قانونی و زمینه ساز اصدار آرای ناچندان صحیح خواهد بود. در این مقاله پس از ذکر مقدمه و تعاریف به بررسی تطبیقی میان انحلال و ابطال شرکت های سهامی و تفکیک بین آنها خواهیم پرداخت. در این مقاله از روش مقاله تهیه مطالب از منابع کتابخانه ای و مقالات و اینترنت و مواد قانونی و کتب دانشگاهی و علمی استفاده نموده ایم.

واژگان کلیدی: شرکت های سهامی ، ابطال ، انحلال ، حقوق ایران

بررسی بقایای سوخته اجساد در زمینه مرده سوزانی جنایی

احسان حسن نژاد کاشانی

دانشجوی رشته کارشناسی حقوق - سرهنگ و کارآگاه جنایی (ویژه قتل) بازنشسته

eng.ehsanhkashani@gmail.com

چکیده:

پژوهش حاضر خلاصه‌ای از چالش‌ها و تجربیات بازبایی و تجزیه و تحلیل بقایای جسد انسانی است که در آتش سوزی متحمل آسیب‌های متفاوتی شده‌اند. متخصصان علم انسان شناسی جنایی اغلب با بقایای جسد انسانی متلاشی شده و قطعه قطعه شده مواجهند که برای شناسایی هویت و نیز آسیب‌های وارده به آنها نیاز به تجزیه و تحلیل شیمیایی دارند. بقایای اجساد که سوخته‌اند و بافت سالمی در آنها باقی نمانده است، به رسیدگی‌های ویژه توسط یک تحلیلگر نیاز دارند بررسی‌های ویژه‌ای که درباره آنها صحبت می‌کنم با بازبایی بقایای سوخته جسد از صحنه وقوع شروع می‌شود. متخصصانی که به بررسی صحنه‌های آتش سوزی مبادرت می‌ورزند شامل کارکنان آتش نشانی محققان آتش سوزی کارشناسان بررسی صحنه جرم تشخیص هویت جنایی پزشکی قانونی و آسیب شناسان و بازپرسان وقضات هستند که در این زمینه مجموعه‌ای علاقه‌مند برای بررسی بقایای جسد به وجود دارد. این مقاله در صدد است که به اصلاح این وضعیت بپردازد و فرصتی را برای متخصصان جنایی فراهم آورد تا بازبایی و تفسیر بقایای انسانی را از هنگام کشف تا تجزیه و تحلیل نهایی مد نظر قرار دهند. اگر چه این مقاله برای یک متخصص بررسی صحنه جرم بازپرسان وقضات و کارآگاهان جنایی کارآزموده کافی نیست ولی چون این اشخاص هیچ تجربه‌ای در زمینه بقایای سوخته ندارند خواهان کسب اطلاعات بنیادین قبل از بررسی موارد واقعی هستند. آموزش دیگر متخصصان علوم جنایی با اهداف منطقی بازبایی و تجزیه و تحلیل بقایای سوخته از منظر انسان شناسی جنایی مفید و ثمر ثمر خواهد بود. این مقاله با دیدی کلی راجع به جسد‌های سوخته انسانی شروع می‌شود. این دیدگاه برای اشخاصی که با کشف بقایا شروع به آزمایش آنها می‌کنند و چالش‌هایی که در هنگام مواجهه با آنها در گیرند از قبیل اینکه چه کسی (صحنه جرم) را از مجاری قانونی پیگیری کرده و آنالیز جسد‌های سوخته را انجام داده است، واقعاً لازم است. میزان بازبایی بقایای جسد سوخته انسانی بر اساس میزان سوختگی است و اصلی مهم در بازبایی جنایی همه بقایای اجساد انسانی است. برخی از کارهای تجزیه‌ای باید در سر صحنه و هنگام بازبایی انجام شود. کار کردنی به همراه گروه بررسی صحنه جرم بازبایی و مستند سازی بقایای سوخته اجساد را مطمئنتر می‌کند. هدف نهایی بررسی بقایای جسد یک انسان در زمینه جنایی پاسخ به این سؤالات است که این شخص کیست؟ کجا مرده است؟ چه موقع مرده است؟ چگونه مرده است؟ و با چه وسایلی؟ شناسایی بقایای جسد مهتر از تحقیقاتی است که به قصد گذاشتن نام بر روی بقایای آن انجام می‌گیرد و این کار همان گونه که در این بخش آورده شده است افق‌های تحقیقاتی جدیدی را فراهم می‌آورد. واضح است که اغلب شناسایی‌های بقایای انسانی از طریق DNA و اثرات دندانی انجام می‌گیرد.

واژگان کلیدی: صحنه جرم، بقایای جسد انسانی، تجزیه و تحلیل، متخصص انسان شناسی جنایی.

تحلیل حقوقی جرم‌شناختی حمایت کیفری از وکلای دادگستری

جواد نعمتی

کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، بیرجند، ایران.
مدرس گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی، موسسه آموزش عالی خراسان، مشهد، ایران.
کارآموز وکالت، عضو مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده قوه قضائیه، استان خراسان رضوی.
Javadnemati90@yahoo.com

اکرم انوری کاظم‌آباد

۲ کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، بیرجند، ایران.
مدرس گروه حقوق، موسسه آموزش عالی سناباد، گلپه‌هار، ایران.
وکیل پایه یک دادگستری، عضو مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده قوه قضائیه، استان خراسان رضوی.
akramanvarilawyer@yahoo.com

چکیده

در حقوق کیفری ایران، حمایت کیفری از وکلای دادگستری بزه‌دیده صورت نگرفته است. به عبارت دیگر، از عمده بزه‌دیدگان ناشی از شغل حمایت نکرده و صرفاً در ماده ۶۰۹ قانون مجازات اسلامی ۱۳۷۵، از کارکنان دولت و شهرداری‌ها در قبال جرم توهین، حمایتی ناقص و ناکافی صورت گرفته است. میزان خشونت و بزه‌دیدگی وکلای دادگستری در حال گسترش است و از نظر حقوقی و مبتنی بر ادله عقلی و فقهی، امکان حمایت کیفری وجود دارد. این تحقیق به روش توصیفی تحلیلی و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای، به مبنای حمایت کیفری از وکلای دادگستری پرداخته و نتایج آن بدین شرح است که الزام در حمایت کیفری افتراقی از بزه‌دیدگی وکلای دادگستری و نیز بزه‌دیدگان ناشی از شغل با در نظر گرفتن شرایط خاصی وجود دارد. حقوق کیفری ایران، از وکلای دادگستری، حمایت کیفری افتراقی صورت نداده است. وکلای دادگستری، بزه‌دیده جرائم خشونت‌بار، ناشی از شغل وکالت و اقدامات موکل و ناشی از عدم رعایت دادرسی کرامت‌مدار و منصفانه می‌شوند و پیشگیری از جرائم خشونت‌بار، اولویت دارد. بزه‌دیدگی ناشی از شغل گونه دیگری از بزه‌دیدگی است که می‌تواند در کنار گونه‌های دیگر بزه‌دیدگی مانند بزه‌دیدگی ناشی از جنسیت، اقلیت و شرایط بزه‌دیده قرار بگیرد. وکلای وکیل دادگستری جزئی از مأموران خدمت عمومی هستند و در حمایت کیفری از شاغلین، باید وصف خدمت عمومی آن و عدم ارتکاب اقدام خلاف قانون توسط بزه‌دیده محور توجه باشد.

کلمات کلیدی: وکلای دادگستری، وکیل، حمایت کیفری، بزه‌دیدگی، بزه‌دیدگی ناشی از شغل.

تحلیل نظام جرم انگاری در پرتو نظریه کثرت‌گرایی فرهنگی

ناهید موسوی

دانشجوی دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد

چکیده

کثرت‌گرایی، اصطلاحی جدید و زاینده چند دهه اخیر است. کثرت‌گرایی می‌تواند در بسترهای سیاسی، دینی، اخلاقی و فرهنگی تبلور یابد. در صورت وجود چندگانگی در حوزه‌های مختلف از سیاست گرفته تا حقوق خواه‌ناخواه اصطلاح کثرت‌گرایی به ذهن متبادر می‌شود. این مفهوم در تمامی ابعاد خود به اتخاذ روش‌ها و راهبردهای احترام به عقاید مختلف می‌انجامد. نفی کثرت‌گرایی در برخی حوزه‌ها می‌تواند لطمات زیادی به سیاست و حتی نظام عدالت کیفری وارد کند. تعامل میان عدالت کیفری و کثرت‌گرایی فرهنگی موجب شکل‌گیری این ایده می‌شود که کنش گران عدالت کیفری باید در مراحل مختلف فرآیند کیفری از جرم انگاری تا مرحله اجرای حکم و حتی پس‌از آن به هنجارهای فرهنگی توجه نمایند. باوجوداین، در نظام حقوقی ایران و برخی کشورهای دیگر شاهد آن هستیم که گاه برخی جرم‌انگاری‌ها در تعارض با باورهای فرهنگی هستند. این مسئله حقوق کیفری ایران را با چالش‌های جدی از جمله چالش مشروعیت و عدم حمایت اکثر شهروندان از ایجاد یک ممنوعیت کیفری مواجه ساخته است. از سوی دیگر، با توجه به این که جمهوری اسلامی ایران به لحاظ نوع نظام‌های سیاسی از نوع نظام‌های متمرکز است، امکان قانون‌گذاری افتراقی در استان‌های مختلف وجود ندارد. لذا برای غلبه بر چالش‌های پیش رو و خروج از بحران به نظر می‌رسد عقب‌نشینی حقوق کیفری ایران از برخی عرصه‌ها در پرتو استفاده از سایر ابزارهای دارای اجبار کمتر و غیر سرکوب گر مانند کنترل‌های اجتماعی غیررسمی برای پیشگیری و کاهش و کنترل رفتار موردنظر و همچنین استفاده از سازوکار جرم‌زدایی قانونی ضروری است.

کلمات کلیدی: جرم انگاری، کثرت‌گرایی، نظام حقوقی ایران.

تحلیل جرم آدم ربایی با نگاهی به قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹

ناهید موسوی

دانشجوی دوره دکتری حقوق کیفری و جرم شناسی دانشگاه آزاد اسلامی مشهد

چکیده

جرم آدم ربایی یکی از مصادیق جرایم علیه اشخاص است که از قدیم الایام جرم بوده و نظام جزایی ایران با تبعیت از سیاست جنایی اسلام، این نوع از رفتار را مورد جرم انگاری قرار داده است و گرچه قانون گذاری در خصوص این رفتار، سیر تقنینی پر فراز و نشیبی داشته و حتی تغییرات مواد قانونی این بزه در قانون کاهش مجازات حبس تعزیری محسوس است لکن اهتمام قانون گذار به آزادی افراد و تبعیت از اصول بیست و دوم، سی و دوم و سی و سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران بی شک ستودنی است و به خاطر ماهیت مهم و ضرر و زیان های حیثیتی و جسمی و بدنی که این جرم به مجنی علیه وارد می کند، مجازات سنگینی هم برای آن وضع کرده است. هرچند تدابیر قانونی و صرف مجازات نمی تواند در پیشگیری و مبارزه با جرم آدم ربایی موثر و کامل باشد، اما بهر حال تدابیر قانونی کاملاً هم بی فایده نبوده و با توجه به هدف ارعاب انگیزی مجازات می توان امیدوار به حل این معضل بوده و حتی تدابیری مانند کیفیات مخففه و یا حتی مشدده با توجه به شرایط مختلف می تواند تشویق یا ارعاب مجرمین این گونه جرایم را در پی داشته باشد و یا مجرمین بالقوه را با پیش بینی این مجازات ها از ارتکاب این گونه جرایم منصرف نماید. در این مقاله در صدد بررسی و تحلیل جرم شناختی این جرم با توجه به تحولات قانون جدید کاهش حبس تعزیری و تفکیک این جرم از جرایم مشابه آن هستیم.

کلمات کلیدی: قانون کاهش حبس تعزیری، تحلیل جرم آدم ربایی، جرایم مشابه.

امکان سنجی حضور دفاتر اسناد رسمی در متاورس

فرزاد علایی

کارشناسی ارشد حقوق ثبت اسناد و املاک

محمدرضا غلامپور

مدرس دانشگاه، سردفتر اسناد رسمی، عضو هیات علمی دانشگاه

چکیده

سردفتر-متاورس تصویری از یک دفتر اسناد رسمی در واقعیت مجازی است، در متاورس آواتار سردفتر حاضر می شود و اشخاص به صورت مجازی می توانند نزد سردفتر مجازی حاضر شوند و مشاوره بگیرند و در نهایت سند خود را به ثبت برسانند. به کمک متاورس دیگر نیاز نیست سردفتر و کارمندان در یک محیط فیزیکی خاص حاضر شوند. هر شخص که در متاورس حاضر می شود دارای توکن اختصاصی خود است و احراز هویت و شرایط صحت تنظیم سند به کمک آن قابل بررسی است. املاک و دارایی های دیجیتال در متاورس به صورت کد هایی هستند و توسط دفترهای دیجیتالی به نام بلاک چین مدیریت می شوند مانند مالکیت املاک که در سوابق عمومی اداره ثبت اسناد و املاک ثبت شده است و اسناد در متاورس دارای توضیحات حقوقی و صحت نقل و انتقال دارایی ها هستند. در مقاله پیش رو آنچه که مورد تاکید قرار گرفته ثبت اسناد و املاک در متاورس است. باید دانست سند رسمی زمانی اعتبار دارد که شرایط اصحاب سند، شرایط اطلاع از مفاد سند و آگاهی امضا کننده حفظ شود و هویت اشخاص از راه دور برای سردفتر محرز شود. روش گردآوری اطلاعات کتابخانه ای است و ابزار گردآوری اطلاعات بانک های اطلاعاتی و شبکه های کامپیوتری، کتاب و مقالات و سایت های داخلی و خارجی است. در این مقاله قصد داریم آینده ی متاورس در حوزه ثبت اسناد و املاک مبتنی بر ایده های نو را مورد بحث و بررسی قرار دهیم.

کلمات کلیدی: سردفتری الکترونیک، ثبت اسناد، احراز هویت، متاورس.

تحلیل تأثیر اضطراب بر احکام ثانویه

محمد نوقابیان

دانشجوی ارشد و مسئول نویسنده دانشگاه حکیم سبزواری
noqabian9797@gmail.com

فاطمه رجایی

استادیار دانشگاه حکیم سبزواری
F.rajaei@hsu.ac.ir

چکیده

این مقاله به بررسی قاعده اضطراب و تأثیر آن بر احکام ثانوی، حقوق مدنی و جزایی از طریق مستندات هم‌چون قرآن، سنت، عقل، اجماع و احکام ثانویه می‌پردازد. در این تحقیق، مفهوم قاعده اضطراب از دیدگاه مستندات حقوقی به طور دقیق مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد و تأثیر قرآن و سنت بر شکل‌گیری و پیشرفت این قاعده بررسی می‌شود. همچنین، احکام ثانویه با رعایت شرایط و توصیف‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرند و در شرایط استثنایی، امکان نادیده گرفتن حکم اولیه و ابطال آن را مورد بحث قرار می‌دهد. تفسیر احکام ثانویه از سوی فقهای چون امام خمینی مورد بررسی قرار گرفته و ارتباط میان احکام ثانویه و اولیه با تحلیل دلایل هر حکم به صورت جداگانه بررسی می‌شود. چگونه قاعده اضطراب در فهم و اعمال احکام ثانویه تأثیر می‌گذارد؟ آیا این قاعده می‌تواند تبیین‌کننده‌ای برای تفسیر احکام ثانویه باشد؟ با استفاده از روش‌های کتابخانه‌ای، اینترنتی و توصیفی و تحلیلی، مقاله به مقایسه مستندات قاعده اضطراب و ارتباط آن با احکام ثانوی پرداخته و نتایج بهبود یافته در درک بهتر این قاعده و کاربردهای آن در زمینه حقوق مدنی و جزایی را ارائه می‌دهد. این تحقیق با افزایش تعداد کلمات، به مفهوم‌ها و جنبه‌های مختلف موضوع پرداخته و عمق بیشتری به مطالعه ارائه می‌دهد که می‌تواند به فهم بهتر و کامل‌تر موضوع کمک کند.

کلیدواژه: اضطراب، احکام ثانویه، مقایسه مستندات حقوقی اضطراب، ابطال حکم اولیه، ارتباط احکام ثانویه و اولیه.

بررسی حقوقی بقای شروط ضمن عقد پس از انحلال قرارداد

مریم اکبری اصل

حقوق خصوصی غیر انتفاعی شاندیز

چکیده

یکی از مهم‌ترین موضوعات در حوزه قراردادهای بحث مربوط به شروط مندرج در قراردادها می‌باشد ما در این پژوهش در صدد هستیم بقای شروط ضمن عقد پس از انحلال را از منظر حقوقی تبیین نماییم. از آنجایی که شروط منافع طرفین در قراردادها را تأمین می‌کنند و به تعهدات جهت می‌دهند شناخت احکام مربوط به آن‌ها از اهمیت زیادی برخوردار است. شیوه تحقیق در پژوهش حاضر به صورت توصیفی تحلیلی می‌باشد و در گردآوری مطالب از ابزار کتابخانه‌ای استفاده شده است. هدف عمده از پرداختن به موضوع تفکیک اقسام شروط از یکدیگر و شناخت خلأهای قانونی در حوزه قراردادهای می‌باشد. درنهایت با توجه به مطالب ارائه شده می‌توان گفت که شروط از حیث حدوث تابع عقد می‌باشند اما از حیث بقا از عقد تبعیت نمی‌کنند. به طور کلی شروط به دو دسته شروط مستقل و وابسته تقسیم می‌شوند، شروط وابسته شروطی هستند که بقا و انحلال آن‌ها تابع عقد است و در قانون مدنی نیز قواعد مرتبط با آن‌ها بیان شده است در نقطه مقابل شروط مستقل شروطی هستند که از نظر بقا از عقد تبعیت نمی‌کنند، مانند شرط داوری، شرط حفظ محرمانگی و... مصادیق مربوط به شروط مستقل محصور نیستند و قضات لازم است با توجه به اراده طرفین در زمان انعقاد قرارداد ماهیت این شروط را تشخیص دهند.

واژگان کلیدی: شرط، عقد، شرط مستقل، شرط وابسته، انحلال.

مشروعیت و عدم مشروعیت بازداشت موقت پیش از محاکمه از منظر موازین فقهی و حقوق موضوعه

سجاد پیوندپور

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی موسسه آموزش عالی خراسان
Sajadpivandpoor1999@gmail.com

هادی اندی

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی موسسه آموزش عالی خراسان
hadyandytak@gmail.com

سحر غلامی

دانشجوی کارشناسی حقوق دانشگاه پیام نور مرکز مشهد
Sahar.gholami2265@gmail.com

سارا غلامی

دانشجوی کارشناسی حقوق دانشگاه پیام نور مشهد
Gholamisara820@gmail.com

چکیده

مادامی که متهمی وارد فرآیند دادرسی کیفری می‌شود تا زمانی که مسئولیت کیفری و مجرم بودن وی در یک دادرسی عادلانه محرز نشود بی‌گناه تلقی می‌شود که در معنای اصل برائت است. لذا با توجه به قانون آئین دادرسی کیفری مصوب ۹۲ مقرر داشته است که بازداشت موقت صرفاً در صورت وجود شرایط خاص مقرر در قانون و برای زمان محدودی قابلیت اعمال دارد و هیچ موردی (به استثنای اختلاس بیش از یک میلیون ریال توسط افراد تحت شمول قانون نیروهای مسلح) قرار بازداشت موقت الزامی نیست. بازداشت موقت زمانی صورت می‌پذیرد که دلیل کافی که حداقل دُن باشد نسبت به انتساب اتهام وجود داشته باشد فرصتی برای استناد به اصل برائت در این موضع نخواهد ماند. از بین بردن آثار جرم یا جا به جا کردن دلایل، یا عوض کردن یا تغییر آنها به روشی که جنبه دلیل بودن را از دست بدهند، امثال این اعمال در ساعت‌ها، و روزها و حداکثر هفته اول کشف جرم و تعقیب متهم است و بازداشت متهم به مدت طولانی به ادعای امحای آثار جرم فاقد وجهت است. بازداشت موقت را صرفاً باید تحت عنوان یک حکم استثنایی تلقی کرد که حداکثر تا ورود شرایط اضطراری قابلیت تداوم خواهد داشت و پس از رفع ضرورت باید بی‌وقفه مرتفع شود. صدور بازداشت موقت با مقررات شرعی دارای سازگاری بیشتری نسبت به قوانین پیشین است.

کلمات کلیدی: بازداشت موقت، "فقه"، "حقوق موضوعه"، "مشروعیت"، "عدم مشروعیت".

موارد و علل استفاده از شروط یکجانبه در حل و فصل اختلافات در قراردادها

سمانه چابکی درزایی

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق خصوصی دانشگاه غیر انتفاعی شاندریز

Chabooki68@gmail.com

چکیده

یکی از اقسام شروط مربوط به حل و فصل اختلافات در قراردادها، شروط یکجانبه ترکیبی هستند و شامل انواع مختلفی می‌شوند. از مهم‌ترین انواع آن، شروط یکجانبه دآوری و شروط یکجانبه قضایی است. بدین مفهوم که این شروط به یکی از طرفین، حق بیشتری در انتخاب مرجع رسیدگی کننده به دعوا را اعطا می‌کند. یکی از پرکاربردترین موارد استفاده از این شروط، در قراردادهای تأمین مالی می‌باشد؛ تا دارندگان شروط یکجانبه به بهترین صورت ممکن مطالبات خود را وصول نمایند. با توجه به اهمیت این موضوع تجویز یک روش حل و فصل اختلاف برای تمامی قراردادهای امری غیرمنطقی است؛ لذا مهم‌ترین علت استفاده از شروط یکجانبه، داشتن حق انتخاب در مراجع رسیدگی متعدد و انتخاب بهترین شیوه حل و فصل اختلاف توسط دارنده، جهت بالا رفتن احتمال پیروزی در دعواست. هم‌چنین ما در این پژوهش در صدد هستیم تا با شیوه توصیفی تحلیلی و به کارگیری ابزار کتابخانه‌ای، با بررسی علل و موارد استفاده از شروط یکجانبه و بیان فاکتورهای اصلی در انتخاب هریک از شیوه‌های دآوری یا قضایی که از اصلی‌ترین آن‌ها: امکان تجدید نظر از رای-هزینه و سرعت رسیدگی-ضمانت اجرا و اهمیت محرمانگی می‌باشد، به صورت جامع قواعد و قوانین مربوط به شروط یکجانبه دآوری، شروط یکجانبه قضایی و نقص‌های موجود در هر مورد را بیان کنیم.

کلمات کلیدی: شروط یکجانبه"، شروط حل اختلاف انتخابی"، تعادل قراردادی"، قوانین.

چالش‌های صدور اجرائیه در دفاتر اسناد رسمی و واحدهای اجرای ثبت

محمدرضا غلام پور

دکتری فقه و حقوق خصوصی، رئیس کانون سردفتران و دفتریاران خراسان رضوی
notary39mashhad@gmail.com

آتنا اکبری بیرجندی

کارشناس ارشد حقوق ثبت اسناد و املاک دانشگاه بین المللی امام رضا(ع)
aakbari1252@gmail.com

حسین سپاسه

کارشناس ارشد حقوق ثبت اسناد و املاک دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد، کارشناس اداره کل ثبت اسناد و املاک
hossein.Sepase@yahoo.com

چکیده

در راستای اجرای وظیفه واحد اجرای سازمان ثبت اسناد و املاک در بحث صدور اجرائیات با چالش‌هایی مواجهیم که روند رسیدگی به پرونده را گاهی متوقف و بعضاً نیز با تأخیر رو به رو می‌سازد. در برخی از موارد، طی مطالعات و تحقیقات انجام شده مشخص گردید که از میان چالش‌های موجود، برای برخی با تصویب یک بخشنامه، رای وحدت رویه و یا سایر مستندات راهکاری جهت جلوگیری موانع ایجاد گردید، در حالیکه برخی از چالش‌ها نیز همچنان در رویه فعلی وجود دارند و هیچ تدبیری در جهت حل آنها یافت نشده است. در حقیقت پرسش اصلی این بوده است که چه چالش‌هایی بر اجرائیات ادارات اجرا سازمان ثبت اسناد و املاک وارد است؟ فلذا برای رسیدن به هدف ابتدا، چالش‌های مراجع نامبرده را در یک تقسیم بندی، به چالش‌های مرتبط با اشخاص و چالش‌های مرتبط با مراجع تقسیم نموده. با بررسی و تحقیق کتابخانه‌ای به روش توصیفی و تحلیلی در این زمینه، به این فرضیه‌ی اصلی رسیده ایم که عدم رعایت قوانین و مقررات، از جمله قانون ثبت اسناد و املاک، قانون دفاتر اسناد رسمی و آیین نامه‌ها و بخش نامه‌های آن‌ها سایر قوانین مرتبط در حوزه‌های مربوطه، توسط اشخاص و سازمان و همچنین نداشتن اهلیت استیفای اشخاص در مراحل مختلف رسیدگی و اجرای حکم در واحدهای اجرایی منجر به بروز چالش شده است. در پژوهش حاضر، جهت حصول به فرضیه‌ی اصلی، با مشکلات و موانع عدیده‌ای به لحاظ کمبود منابع علمی در این زمینه مواجه بوده ایم، که سعی شده است در جهت جبران خلأ موجود با مراجعه به کارکنان اداره اجرا سازمان ثبت و بررسی مقالات، پایان نامه‌ها، مجلات و منابع اینترنتی، به پرسش‌ها و ابهامات مطرح شده در حد امکان و منطبق با رویه‌ای که در مراجع نامبرده وجود دارد، پاسخ مناسبی داده شود.

کلمات کلیدی: اجرائیه "آیین نامه اجرای مفاد اسناد رسمی لازم الاجرا" دفتر اسناد رسمی "چک" هیأت نظارت.

2nd National
Conference on Fundamental Studies in Law, Jurisprudence, Theories, Approaches & Challenges

دومین
کنفرانس ملی مطالعات بنیادین حقوقی-فقهی (نظریه‌ها، رویکردها و چالش‌ها)

هوش مصنوعی در قامت مجرم جرایم حدی

محمد تاجیک

مدرس موسسه آموزش عالی خراسان
m.tajik1373@yahoo.com

چکیده

گفتگوها و کنجکاوای در مورد هوش مصنوعی در سال ۲۰۲۳ به حدی افزایش یافت که باعث شد «هوش مصنوعی» توسط سازندگان «لغت نامه کالینز» لقب «کلمه سال» را به خود اختصاص دهد. هرچند که نام هوش مصنوعی به عنوان یک دانش جدید در سال ۱۹۶۰ ابداع شده بود ولی پیشرفت‌های این فناوری در یکسال اخیر به خصوص تحت تاثیر ChatGPT باعث نفوذ این فناوری در فرهنگ عمومی شد و همچنین دانش حقوق را به چالش فراخواند. در نظام حقوق کیفری ایران با ۴ دسته جرایم روبرو هستیم: حدود و قصاص و دیات و تعزیرات. هرچند تعزیرات بر اساس ذات خود که به نظر حاکم اسلامی گذاشته شده است قابلیت‌های تطبیق پذیری بیشتری با تحولات هوش مصنوعی دارند ولی از میان این ۴ دسته، حدود چالش‌های بیشتری در مواجهه با موجودی هوشمند بنام هوش مصنوعی را دارند. در این مقاله فارغ از پیشرفت‌های آینده هوش مصنوعی، تنها وضعیت فعلی آن از حیث امکان ارتکاب جرم حدی بررسی می‌شود. روش تحقیق پژوهش حاضر از نوع توصیفی-تحلیلی می‌باشد و روش گردآوری مطالب از نوع کتابخانه‌ای و بخشی نیز در تعامل و پرسش از هوش‌های مصنوعی مولد مانند Gemini و ChatGPT بدست آمده است. نتیجه اینکه به نظر می‌رسد از نظر امکان سنجی ارتکاب جرایم حدی، برخی جرایم مانند کذب از نظر منطقی توسط هوش مصنوعی قابلیت ارتکاب دارد درحالی‌که برخی جرایم حدی مانند جرایم جنسی یا شرب خمر اصولاً غیرقابل تحقق خواهد بود. از منظر مسئولیت کیفری، حقوق کیفری حال حاضر ایران هنوز شخصیت مستقل هوش مصنوعی را مانند آنچه در مورد شخصیت حقوقی داریم، مورد پذیرش قرار نداده است و به همین دلیل با پیشرفت‌های روزافزون این فناوری به زودی چالش‌هایی در حقوق ایران در خصوص جرایمی که این فناوری در آن نقش خواهد داشت بوجود خواهد آمد. از نظر مجازات، قانون مجازات کنونی مجازاتی که مناسب اعمال بر هوش مصنوعی باشد، ندارد و در این زمینه نیز با کاستی‌هایی روبرو هستیم و نیاز است ماده مانند ماده ۲۰ در خصوص مجازات‌های خاص اشخاص حقوقی در مورد هوش مصنوعی نیز داشته باشیم.

واژگان کلیدی: هوش مصنوعی، حدود، چت جی پی تی، مسئولیت کیفری.

قطع نامه اتحاد برای صلح و اعتبار کنونی آن

نویسنده: کتایون اشرفی

دانشجوی دکتری حقوق بین‌الملل، دانشگاه علامه طباطبائی تهران.

katy_0935@yahoo.com

چکیده

از جمله تعدیل‌هایی که در رابطه با حق وتوی اعضای دائم شورای امنیت رخ داده است، صدور قطع‌نامه‌های اتحاد برای صلح می‌باشد. مطابق این قطع‌نامه که صادره از مجمع عمومی است، هرگاه شورای امنیت در رابطه با موردی که به نظر تهدید علیه صلح، نقض صلح یا تجاوز قلمداد می‌شود، به دلیل استفاده از حق وتو، در تصمیم‌گیری در ارتباط با موضوع مطرح شده ناتوان شود، مجمع عمومی، به درخواست نه عضو شورای امنیت و یا اکثریت اعضای سازمان، جلسه فوق‌العاده اضطراری تشکیل داده و در ارتباط با آن تصمیم‌گیری خواهد کرد. قطع‌نامه صادره توسط مجمع عمومی، "اتحاد برای صلح" نامیده می‌شود که سابقه صدور آن به بحران کره برمی‌گردد و در یازده مورد دیگر نیز به این قطع‌نامه استناد و از آن استفاده شده است. بحران سوریه و اختلافات موجود در منطقه، باعث شده است که این وضعیت، به نگرانی بین‌المللی تبدیل شده و شورای امنیت وارد عمل شود. وتوی شوروی و چین در ارتباط با قطع‌نامه‌های پیشنهادی، باعث مطرح شدن مجدد قطع‌نامه‌های اتحاد برای صلح شده و امکان استناد به آن محل بحث قرار گرفته است. به نظر می‌رسد امکان عملی استناد به قطع‌نامه وجود نداشته باشد؛ چراکه اولاً وتوی چین و روسیه، اخلال در روند تصمیم‌گیری شورای امنیت تلقی نخواهد شد و ثانیاً، مجمع عمومی امروز، قابل قیاس با مجمع عمومی هماهنگ موجود در دهه پنجاه نیست. لذا هرچند از لحاظ نظری امکان استناد به قطع‌نامه اتحاد برای صلح وجود دارد، اما عملاً تحقق آن منوط به وجود شرایط است که احراز آن دشوار است.

کلمات کلیدی: اتحاد برای صلح- شورای امنیت- مجمع عمومی. سوریه.

جبران غرامت بزه دیده ناشی از جرایم کلاهبرداری و فروش مال غیر در امور کیفری

مجید شرقی شهری

دانشجوی دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی، گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشگاه آزاد دامغان، دامغان، ایران.

چکیده

از مهمترین نگرانی‌های خریداران با حسن نیت، مواجه شدن با مستحق اللغیر درآمدن مبیع مورد معامله و نحوه استرداد ثمن و غرامات وارده برآن است، اگر فردی مورد کلاهبرداری توسط افراد شیاد و کلاهبردار قرار می‌گیرد چه راهکارهای قانونی نسبت به احقاق حق بزه دیده از جرم می‌توان انجام داد. آیا از موضوع کلاهبرداری و فروش مال غیر، می‌توان به راحتی عبور کرد و به خریدار با حسن نیت بیان نماییم که در جهت احقاق حق مسلم خویش و پرداخت غرامت وارده از طریق محاکم عمومی حقوقی و مسیر پرفراز و نشیب و زمانبر آن اقدام نماید و یا آنکه محاکم کیفری با توجه به نوع جرائم حادث شده و اهداف مجازات و بازدارندگی آن، بطور مستقیم و با هدف احقاق حقوق بزه دیده اقدام نماید. در مسأله پژوهش پرداخت غرامت از طریق کیفری به بزه دیده از جرم با توجه به آراء وحدت رویه به شماره‌های ۷۳۳ و ۸۱۱ دیوانعالی کشور که پرداخت غرامت به بزه دیده را تجویز نموده است مورد بررسی قرار می‌گیرد. قلمرو موضوع تحقیق استفاده از منابع فقهی و شرعی و قوانین موضوعه و نظرات مشورتی اداره حقوقی قوه قضائیه است که به روش تحقیقی و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای و تجربیات کاری درصدد واکاوی و نحوه احقاق خریدار با حسن نیت در خصوص رد مابه‌التفاوت ثمن مورد معامله و غرامات حاصله از آن می‌باشد.

واژگان کلیدی: کلاهبرداری، خریدار با حسن نیت، پرداخت غرامت، فروش مال غیر، مجازات.

معاملات معارض در فقه و حقوق ایران

فاطمه نیکنام برزل آباد

دانش‌آموخته فقه و مبانی حقوق اسلامی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شیروان.

Fateme13771229@gmail.com

علی شیبچه علی

استادیار گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی، واحد شیروان، دانشگاه آزاد اسلامی، شیروان.

shiaali@mshdiau.ac.ir

دکتر محسن معتمدی

استادیار گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی، واحد شیروان، دانشگاه آزاد اسلامی، شیروان.

motamedi635@gmail.com

چکیده

صیانت از حق مالکیت افراد بر اموال و حفظ آن اموال و ارزش‌های اقتصادی، از دیرباز در هر جامعه‌ای از چنان ارزش و اهمیت بالایی برخوردار بوده که غالباً هرگونه تعهد و تجاوزی علیه آن‌ها واکنش‌های کیفری را به اشکال مختلفی به دنبال داشت. در این میان اقدامات متقلبانه علیه اموال و حقوق مالکانه نیز به‌نوبه خود دارای اشکال مختلفی است. جرائم معامله معارض یکی از آن اشکال است که در آن شخص، بدون آنکه مالک باشد یا اینکه دارای مجوز قانونی برای انجام معامله باشد، برخلاف واقع و به نحو متقلبانه خود را مالک یا دارای اختیار قانونی برای انجام معامله معارض وانمود می‌کند و یا به‌قصد اضرار اقدام به معامله و انتقال مال غیر به ثالث می‌کند. در نظام حقوقی ایران معاملات معارض عبارت‌اند از اینکه مال مورد معامله با کسی، مجدداً با شخص ثالث مورد معامله قرار گیرد؛ به‌طوری‌که اجتماع حقوق دو متعامل مقدور نباشد. در این صورت معامله اخیر، معامله معارض است. در جرم معامله معارض نیز صرف‌نظر از اختلاف‌نظری که در خصوص سوءنیت وجود دارد، باتوجه‌به رویه قضائی، علاوه بر عنصر مادی (عمد داشتن در تنظیم معاملات)، سوءنیت خاص نیز شرط است که آن عبارت است از علم و اطلاع معامله به معامله اول و تعارض آن با معامله دوم. حقوق ایران حکم معامله معارض را در اغلب موارد، عدم نفوذ دانسته است. نتایج به‌دست‌آمده حاکی از آن است که اگر مال مورد معامله با کسی، مجدداً با شخص ثالثی مورد معامله قرار گیرد؛ به‌طوری‌که اجتماع حقوق دو متعامل مقدور نباشد، معامله اخیر معامله معارض است و تا وقتی که حکم نهایی به صحت صدور آن، از دادگاه صادر نشود صفت سند مالکیت معارض را دارد. به‌این‌ترتیب، کسی نباید به خود حق بدهد که به حقوق مالی و غیرمالی افراد تجاوز کند؛ مگر اینکه این اختیار در قالب نمایندگی و وکالت به وی اعطا شده باشد. در این راستا املاک و اسناد مربوط به افراد، معمولاً از جمله اموال باارزش در یک جامعه به شمار می‌روند؛ بنابراین نسبت به سوءاستفاده از این اموال حساسیت وجود دارد؛ به همین دلیل است که قانون‌گذار در برابر این دسته از اعمال، واکنش از خود نشان می‌دهد.

کلیدواژه‌ها: معامله معارض، جرم، معامله، انتقال مال غیر.

مطالعه تطبیقی حاکمیت فقه یا قانون گرایی در دو نظام حقوق کیفری ایران و افغانستان

سید نورالدین حیدری منشی

چکیده

مقاله حاضر در خصوص حاکمیت فقه یا قانون در دو کشور همسایه ایران و افغانستان می‌باشد، عبارتی مبانی جرم انگاری در این دو کشور مورد مطالعه قرار می‌گیرد. این دو کشور دارای تشابهات دینی، فرهنگی، تاریخی و... می‌باشند. دین رسمی کشور افغانستان اسلام و مذهب پذیرفته شده آن نیز فقه حنفی است، کشور افغانستان در خصوص مبانی جرم انگاری تاکنون دستخوش تغییرات زیادی شده است که برخی از این تغییرات در نظام حقوقی ایران نیز مشاهده می‌شود محقق در این پژوهش در پی آن است که به این سوال پاسخ دهد با وجود تشابهات بسیار، در امور دینی، تاریخی و فرهنگی و با توجه به مبانی جرم انگاری، در نظام عدالت کیفری این دو کشور، با حاکمیت شرع مواجه ایم یا قانون؟ به چه میزان با یکدیگر این دو نظام، تشابه یا تفاوت داشته است و علت تفاوت آن چیست؟ هدف از مطالعه تطبیقی نیز شناخت نقاط قوت و ضعف مبانی جرم انگاری در این دو نظام حقوقی است. در این تحقیق از روش توصیفی تحلیلی و در گردآوری اطلاعات از منابع کتابخانه‌ای استفاده شده است. نتیجه تحقیقات نشان می‌دهد که مبانی جرم انگاری در حقوق کیفری افغانستان متأثر از فقه حنفی بوده است، البته با توجه به حکومت طالبان و دولت امارت اسلامی افغانستان، مبانی جرم انگاری با چالش جدی مواجه گردیده است و در حقوق کیفری ایران نیز علیرغم وجود برخی تعارضات در قانون، با توجه به اصل قانونی بودن جرم و مجازات و حاکمیت فقه امامیه، چهارچوب حدود و ثغور جرم انگاری مبتنی بر مداخله حداقل در حقوق و آزادی‌های فردی می‌باشد.

کلمات کلیدی: حاکمیت فقه "قانون" ایران "افغانستان".

سازمان‌های مردم‌نهاد (سمن) و نقش آن‌ها در فرایند کیفری با نگاه تطبیقی

سید محمد طوسی

وکیل پایه یک دادگستری، مدرس دانشگاه آزاد اسلامی مشهد، دانش پژوه دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی

چکیده:

افزایش پدیده مجرمانه در دوره معاصر، بیش از پیش ناکارآمدی سیستم عدالت کیفری در مقابل و پیشگیری از جرایم را نمایان ساخته و در سال‌های اخیر در مباحث سیاست جنایی، توجه به مشارکت جامعه مدنی مورد تاکید قرار گرفته است. بر همین اساس، سازمانهای مردم‌نهاد، یکی از مهمترین ظرفیت‌های غیردولتی محسوب می‌شوند که به سبب کارکردهایشان، باعث شده تا حاکمیت‌ها نتوانند در عرصه‌های داخلی و جهانی به راحتی حضور آن‌ها را نپذیرند. در نظام حقوقی ایران مقرراتی در زمینه تأسیس و فعالیت سمن‌ها وجود دارد که در مقایسه با نظام حقوقی سایر نظام‌ها، قدری پیچیده است. قانون آیین دادرسی کیفری ایران در این زمینه و مطرح کردن سازمان‌های مردم‌نهاد، گامی به جلو در جهت حمایت از حضور سمن‌ها در فرایند کیفری برداشته است، اما آنچه مهم می‌نماید ارتباط متقابل سمن‌ها و سازمان‌های دولتی و تدوین قانونی کامل و ایجاد ساز و کار نظارتی بر فعالیت آنهاست.

واژگان کلیدی: سازمانهای مردم‌نهاد "قانون آیین دادرسی کیفری" فرایند کیفری.

بهره‌گیری از هوش مصنوعی در داوری

سمانه چابکی درزابی

کارشناسی ارشد حقوق خصوصی

chabooki68@gmail.com

سیده زهرا نیکنام یزدی

کارشناسی ارشد حقوق خصوصی

Niknamzahra1983@gmail.com

چکیده

امروزه استفاده از هوش مصنوعی در زمینه‌های مختلف توسعه پیدا کرده‌است، حقوق و رشته‌های مرتبط با آن نیز از استفاده از این فناوری بی‌نصیب نبوده‌اند. در این پژوهش در صدد هستیم کاربرد هوش مصنوعی در حوزه داوری را مورد بحث و بررسی قرار دهیم. از آنجایی که داوری یکی از مهم‌ترین روش‌های حل‌وفصل اختلافات بشمار می‌رود، تبیین حدود عملکرد هوش مصنوعی در این حوزه از اهمیت زیادی برخوردار است. هدف اصلی از بررسی این موضوع امکان‌سنجی بهره‌گیری از هوش مصنوعی در حوزه داوری می‌باشد. قاعدتاً شناخت شرایط مربوط به استفاده از هوش مصنوعی در حوزه داوری می‌تواند بر کارکرد و دستاوردهای این نهاد تأثیر زیادی داشته باشد. در نهایت با توجه به مطالب ارائه‌شده در این مقاله می‌توان گفت که لازم است که در سطح بین‌المللی به‌منظور شناسایی و اجرای آراء صادره از هوش مصنوعی، دولت‌ها تلاش کنند که در قالب قوانین ملی، معاهدات دوجانبه و کنوانسیون‌های بین‌المللی هوش مصنوعی را به رسمیت بشناسند. علاوه‌بر آن دولت‌ها و نهادهای داوری در مسیر شناسایی کاربرد هوش مصنوعی به‌عنوان داور باید سعی کنند علاوه‌بر سرمایه‌گذاری در حوزه فنی هوش مصنوعی و توسعه الگوریتم‌های مناسب، مقررات حمایت‌گرانه ای نیز تدوین نمایند.

واژگان کلیدی: هوش مصنوعی، داوری، حل‌وفصل اختلافات تجاری، قواعد بین‌المللی.

چگونگی اعمال شرایط دفاع مشروع در برابر حملات سایبری

کتایون اشرفی

دانشجوی دکتری حقوق بین‌الملل دانشگاه علامه تهران

مهدی سمیعی

دانشجوی کارشناسی حقوق موسسه آموزش عالی خراسان

چکیده

در راستای اصل منع توسل به زور که در اسناد متعدد بین‌المللی، از جمله بند ۴ ماده ۲ منشور سازمان ملل متحد به آن اشاره شده است، بحث حق دفاع مشروع، به عنوان استثنایی بر این اصل مطرح گردید. امروزه با توجه به پیشرفت تکنولوژی و فن‌آوری، توسل به زور نیز شکل جدید و نوینی یافته است که به تبع آن، دفاع مشروع نیز باید شکل جدیدی به خود گیرد. در دهه‌های اخیر، استفاده از فضای سایبر، به امری رایج در جامعه بین‌المللی تبدیل شده است که یکی از نتایج آن، بهره‌گیری از این فضا در راستای توسل به زور و به عنوان اسحله است. لذا دفاع مشروع نیز که در پاسخ به این شکل جدید توسل به زور است، در این چارچوب قابل طرح و شرایط و الزامات آن قابل بررسی است که هدف از پژوهش حاضر، تجزیه و تحلیل چگونگی اعمال این شرایط است. جهت امکان اعمال قواعد مرتبط با دفاع مشروع در فضای سایبری، عملیات مدنظر باید به آستانه حمله مسلحانه تصریح شده در ماده ۵۱ منشور سازمان ملل متحد رسیده باشد که در این راستا مقیاس و تاثیرات این عملیات باید مدنظر قرار گیرد. همچنین در رابطه با فاعل حمله، اکثریت گروه کارشناسان بین‌المللی، که نظریات آنان در راهنمای تالین منعکس شده است، به این نتیجه رسیدند که رویه دولت‌ها، حق دفاع مشروع را در برابر عملیات سایبری انجام شده توسط بازیگران غیردولتی، که بدون دخالت یک کشور عمل می‌کنند، مانند تروریست‌ها، ایجاد کرده است. همچنین فوریت و تناسب دفاع با حمله، از جمله قواعدی است که در دفاع مشروع در فضای سایبر نیز باید اعمال گردد. لازم به اشاره است شیوه پژوهش حاضر، تحلیل - توصیفی می‌باشد.

واژگان کلیدی: حملات سایبری، دفاع مشروع، راهنمای تالین، ماده ۵۱ منشور سازمان ملل متحد.

ارزیابی ضوابط و مقررات طرح‌های توسعه شهری ایران و ساختار حقوقی تدوین آن‌ها با رویکرد حکمروایی خوب شهری

مریم عبدالعلی زاده

دانشجوی دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی، گروه حقوق، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران.

abdolalizadehmaryam1@gmail.com

چکیده:

برای رسیدن به حکمروایی خوب شهری نیاز به زمینه‌سازی‌ها و انجام اموری است که شرایط و شاخص‌های حکمروایی خوب شهری را محقق سازد. این زمینه‌سازی‌ها باید در مبنای فکری، ساختارها، مبنای نظری، عناصر نهادی و قوانین صورت پذیرد و دارای ابعاد گوناگونی است که در این پژوهش فقط به ضوابط طرح‌های شهری و فرایند تدوین آن‌ها پرداخته شد. بنابراین هدف این پژوهش ارزیابی ضوابط طرح‌های توسعه شهری و فرایند تدوین آن‌ها با رویکرد حکمروایی خوب شهری برای تحقق شاخص‌ها و شرایط آن بوده است. گردآوری داده‌ها به روش پژوهش اسنادی از میان پژوهش‌های سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۴۰۰ فیش‌برداری شد و بر پایه نتایج آن، با ۳ خبره حقوق، ۲ خبره مدیریت و ۵ خبره شهرسازی به‌منظور ساماندهی کدها و رسیدن به اشیاع نظری مصاحبه‌های ساختاریافته صورت گرفت. کدگذاری باز، محوری و مقوله‌بندی با روش پژوهش داده‌بنیاد انجام شد. ثبت دستی و فرایند کدگذاری‌ها در نرم‌افزار Access 2016، فرایند و نتیجه‌های پژوهش با مشارکت ۵ نفر از خبرگان و پرسش‌های کرسول تایید شد. ویژگی‌ها و شرایط ضوابط طرح‌های توسعه شهری و ساختار حقوقی تدوین آن‌ها را می‌توان ذیل شاخص‌های حکمروایی شهری دسته‌بندی کرد که با عنوان معیارهای تدوین ضوابط و مقررات طرح‌های شهری مورد توجه قرار گیرد. انتقادات و ناکارایی‌های مطرح شده نیز عدم توجه و رعایت شاخص‌های حکمروایی خوب شهری در ضوابط طرح‌های شهری را بازتاب می‌دهد. پژوهش نشان داد رعایت و دقت نظر در ویژگی‌های ضوابط و فرایند تدوین آن‌ها جزو شاخص‌های حکمروایی خوب شهری قرار داشته و با تدوین آن‌ها در زیرشاخه‌ی هر کدام از شاخص‌ها و کاربست آن‌ها زمینه‌ی کارآمدی ضوابط و مقررات برنامه‌های شهری و به تبع آن کارآمدی حکمروایی خوب شهر فراهم می‌گردد. ویژگی‌های ضوابط و مقررات طرح‌های شهری و فرایند تدوین آن‌ها را می‌توان ذیل شاخص‌های حکمروایی خوب شهری دسته‌بندی کرد. رعایت ویژگی‌های یاد شده زمینه‌ساز تحقق شاخص‌ها است و جهت کارا کردن فرایند تدوین ضوابط و مقررات باید کارمابه‌های حکمروایی خوب شهری به عنوان مبنای الزامی تدوین ضوابط مورد توجه قرار گیرد.

واژگان کلیدی: حکمروایی خوب شهری، طرح توسعه شهری، ساختار حقوقی، فرایند تدوین ضوابط.

بررسی ادله اثباتی مخالفت وحی با تعدد زوجات

میترا پوربابا

کارشناس ارشد حقوق، مشهد، ایران
mitrapoorbaba73@gmail.com

محمود غفوری نژاد

استادیار، گروه حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی، سبزوار، ایران
Mghafoori@iaus.ac.ir

چکیده

ازدواج یک پیوند مقدس و آسمانی بوده که در اسلام مستحب مؤکد است و تحت شرایطی حتی واجب می‌شود و می‌توان گفت هیچکدام از ادیان الهی مانند اسلام به انجام آن سفارش ننموده‌اند زیرا تشکیل خانواده از نیازهای مبرم و مسلم شرعی می‌باشد. خانواده کوچکترین نهاد جامعه اسلامی است که همواره مورد حمایت شمارع مقدس واقع شده است و از نگاه قرآن زن و شوهر یک روح در دو پیکر هستند و به این مطلب در آیه ۳۵ سوره نساء اشاره شده «وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا» و اگر از شکاف میان آن دو (زن و شوهر) بیم داشتید» زیرا کلمه شقاق در جایی بکار می‌رود که یک چیز به دو قسمت تقسیم شود. با این استدلال آشکار می‌گردد که دین مقدس اسلام به زندگی مشترک و استحکام آن اهمیت و ارزش فراوانی داده است که اگر به توصیه‌های قرآن عمل کنیم خانواده از استحکام لازم برخوردار خواهد شد، اما هدف اسلام از تشریح حکم تعدد زوجات در شرایط خاص و در پی ضرورت‌های اجتماعی بوده است. برخورد اسلام با این پدیده کاملاً امضایی است نه تأسیسی. همانطور که ایجادکننده نهاد برده داری نبوده بلکه با پذیرش واقعیت اجتماعی سعی نمود که به تدریج، اجتماع را به سوی لغای کامل برده‌داری سوق دهد، درباره تعدد زوجات نیز چنین ابتکاری را به عمل آورد، اسلام چند همسری را تحدید و تقیید و اصلاح نمود و در آیه ۳ سوره نساء حکم مسئله (تعدد زوجات) را معلق بر خوف کرد و فرمود اگر می‌ترسید عدالت را برقرار نکنید به یک همسر اکتفا کنید. و در آیه ۱۲۹ سوره نساء این قضیه (تعدد زوجات) را منتفی دانسته و فرمود: هرگز نمی‌توانید بین زنان عدالت را برقرار کنید، اگرچه به این کار حریص باشید، زیرا که رعایت عدل از محالات است. شریعت اسلامی به تعدد زوجات به مثابه یک حکم ثانویه می‌نگرد و با گسترش آن موافق نیست. علامه طباطبایی در تفسیر آیه ۳ سوره نساء در مورد شرط اجرای عدالت، ازدواج دوم مردی را که خوف اجرای عدالت دارد، باطل دانسته‌اند زیرا اباحه تعدد زوجات در آیه ۳ سوره نساء معلق بر عدم خوف اجرای عدالت شده است. این مقاله کنکاشی است بر تعدد زوجات در اسلام به لحاظ اینکه ناگفته‌هایی در این خصوص در فقه و سنت پیامبر وجود دارد که تاکنون به طور جامع و کامل مورد بررسی قرار نگرفته که سعی شده به همه این موارد پرداخته شود.

واژه‌های کلیدی: تعدد، ازدواج، عدالت، احکام امضایی.

بررسی جرم پولشویی و راهکارهای مبارزه با آن در حقوق کیفری ایران

محمد رضا حائری زاده

استادیار موسسه آموزش عالی خراسان.

Mrhayeri@gmail.com

فریده رحیمی جرفی

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی موسسه آموزش عالی خراسان.

faridehrahimi1372@gmail.com

چکیده

پولشویی فرآیندی است که طی آن عواید حاصل از فعالیت‌های غیرقانونی و مجرمانه در مجاری قانونی قرار می‌گیرد و در روندی پیچیده تطهیر می‌شود. آنگونه که وانمود شود این عواید از منابع قانونی نشأت گرفته است. به نوعی با درآمدهای حاصل از فعالیت‌های قانونی در می‌آمیزد، به طوری که شناسایی و تفکیک آنها امکان‌پذیر نیست. جرم پولشویی آثار زیان بار بر اقتصاد جامعه و سیاست دارد. بی‌ثباتی و آلوده شدن اقتصاد، تضعیف بخش خصوصی، کاهش کنترل دولت بر سیاست‌های اقتصادی، سلب اعتماد مردم نسبت به دولت، بی‌اعتباری نهادهای اقتصادی کشورها، فاسد شدن ساختار حکومت، عدم پایداری به هنجارهای اجتماعی و... تنها بخشی از این آثار است. لذا با توجه به اثرات مخرب ورود اموال نامشروع بر اقتصاد، نیازمند توجه و تعیین ضمانت‌اجراهای مناسب و متناسب با این رفتار می‌باشد. و همچنین محدودیت‌های موجود در قوانین خاص و عدم پاسخگویی قوانین موجود، وجود قانونی که مختص امر مبارزه با پولشویی باشد، لازم و ضروری است. پولشویی به عنوان یک جرم فراملی می‌تواند زمینه را برای جرایم دیگر نیز فراهم کند بنابراین مستلزم اتخاذ تدابیر ویژه‌ای است از جمله همکاری دولتها. در نظام حقوقی اسلام و به و به تبع آن در حقوق ایران در منشا کسب مال دقت‌های لازم صورت گرفته است و اقدامات قانونی و حقوقی در جهت مبارزه با آن انجام شده است. مجازات پولشویان و نحوه اجرای آن آخرین مرحله مبارزه با پولشویی را در بر می‌گیرد و چگونگی آن به درک قانونگذار از تاثیر مخرب این جرم مالی بر جامعه بستگی دارد. در این گفتار تلاش بر این بوده است که ضمن پرداختن به مفهوم شناسی و پیشینه پولشویی و تعریف جرم پولشویی از منظر حقوق موضوعه در ایران، به جرم انگاری و مجازات آن پرداخته شود. و راهکارهای مبارزه با پولشویی نیز مورد اشاره قرار گرفته است.

کلمات کلیدی: پولشویی، مفهوم شناسی پولشویی، حقوق موضوعه، مجازات پولشویی، مبارزه با پولشویی.

امکان سنجی و مصادیق حیازت در حقوق بین الملل

صادق رضاپور حسین آبادی

چکیده

ثروت‌های عظیم دریاها و بستر اقیانوس‌ها به چه کسی تعلق دارد؟ آیا این منابع ارزشمند فقط به دولت‌های توسعه یافته و سرمایه دار تعلق دارد؟ آیا به صرف حیازت و دارا بودن قدرت دسترسی به این منابع، می‌توان آنها را تصاحب نمود یا این منابع، متعلق به تمامی کشورهاست و باید در جامعه بین‌المللی، توزیع گردد؟ آیا حیازت که یکی از جلوه‌های سیره عقلا در برخورد با مباحات است، قدرت پاسخ‌دهی مناسب به این سوالات اساسی را دارد؟ در این نگارش پس از بررسی مفاد، مستند و قلمرو قاعده حیازت نتیجه گرفته شد که این قاعده قطعا در حقوق بین‌الملل و حتی در بحث پرچالش میراث مشترک بشریت کاربرد دارد. اما نظریه فقهی متخذ از فتوای حضرت امام خمینی (ره) و آیت‌ا... مکارم شیرازی، ارائه گردید که مرز و محدوده‌ی حیازت در حقوق بین‌الملل، تا حدی است که مردم دچار سختی و تنگنا نشوند. در مقابل نظریه‌ی کشور‌های غربی وجود دارد که هیچ حد و مرزی برای استخراج منابع ارزشمند دریایی قائل نیستند. و در قسمت آخر، پنج مصداق جهت کاربرد حیازت در حقوق بین‌الملل بیان گردید؛ استخراج منابع زیر بستر دریاها از جمله؛ نفت، گاز، منگنز و ...، صید ماهی و جانوران دریایی، به دست آوردن سنگ‌های قیمتی و زینتی، ساخت جزائر مصنوعی و تاسیسات مجاز، لوله گذاری و کابل گذاری در مسیری مشخص. در تمامی بخش‌های نوشتار حاضر، مراجعه به کتب فقهی معتبر، فتاوی مراجع معاصر و بررسی کتب اصیل حقوق بین‌الملل خصوصا شاخه حقوق دریاها، سرلوحه تحقیق و پژوهش بوده است.

کلمات کلیدی: حیازت، سیره عقلا، مصادیق حیازت در حقوق بین‌الملل، میراث مشترک بشریت، دریای آزاد.

بررسی فقهی-حقوقی امکان تسری شرط انتفاء ابوت نسبت به مادر و اجداد و جدات به عنوان یکی از شرایط قصاص

سیده زهرا خاکشوری

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه فردوسی مشهد

s.z.khakshoori@mail.um.ac.ir

چکیده

قصاص یکی از مجازات‌های شرعی موجود در شریعت است و برای اجرای آن نیازمند وجود شرایطی می‌باشیم که اگر هر کدام از آن شرایط وجود نداشته باشد امکان اجرای این مجازات شرعی وجود نخواهد داشت. یکی از شرایطی که هم در قانون و هم در فقه مورد تصریح و توجه و تبیین قرار گرفته است، شرط انتفاء ابوت می‌باشد. این شرط بدین معناست که قاتل نباید پدر مقتول باشد. مبنای این شرط، روایاتی است که از ائمه اطهار به دست ما رسیده است. در مورد شمول این حکم نسبت به مادر و اجداد پدری تردیدها و چالش‌هایی وجود دارد که برخی با استناد به دلایلی این حکم را شامل مادر و اجداد پدری می‌دانند و برخی با آوردن دلایلی چند، شمول این حکم نسبت به مادر و اجداد پدری را رد می‌کنند. اما در نهایت به نظر می‌رسد از آنجا این حکم، حالتی استثنائی و خلاف عمومات دارد، صحیح‌تر است که به موضع اتفاق یعنی شمول پدر در این حکم اکتفا کنیم.

واژگان کلیدی: قصاص، انتفاء ابوت، شرایط عمومی قصاص، فقه، حقوق.

تأملی بر چالش‌های مجازات افراد دو جنسه در صورت ارتکاب جرائم جنسی

محمدرضا حائری زاده

استادیار گروه حقوق کیفری و جرم‌شناسی، موسسه آموزش عالی خراسان مشهد
mrhayeri@gmail.com.

زهره حسن‌زاده

دانشجوی دوره کارشناسی ارشد در گرایش حقوق کیفری و جرم‌شناسی
Zohrehh385@gmail.com

چکیده

یکی از موضوعاتی که امروزه در جهان مطرح شده است مربوط به جرائم و مجازات افراد دارای اختلال جنسی می‌باشد. سازمان ملل متحد از سال تأسیس اقدام رسمی در خصوص توجه به هویت جنسی و گرایش‌های جنسی افراد نداشته است؛ اما در نوامبر سال ۲۰۰۶ گروهی از کارشناسان بین‌المللی حقوق بشر به همراه کمیسیون بین‌المللی حقوق دانان و سرویس بین‌المللی حقوق بشر و مجموعه‌ای از سازمان‌های بین‌المللی حقوق بشر در پاسخ به خشونت‌ها و سوءاستفاده گسترده از حقوق بشر در نشستی در ایالت یوگیاکارتا در کشور اندونزی به طرح مجموعه‌ای از اصول و قواعد بین‌المللی مرتبط به هویت، گرایش جنسی و ساماندهی پروژه‌ای جهت تدوین اصول قانونی بین‌المللی پرداخته‌اند که در راستای ارائه خدمات حمایتی و مواردی از این قبیل پرداخته‌اند. حاصل این نشست اصول یوگیاکارتا بود که یک راهنمای جهانی برای حقوق بشر است که بر استانداردهای لازم حقوقی تأکید می‌کند. در ایران اولین فقهی که به مسئله عمل جراحی تغییر جنسیت پرداخت حضرت امام خمینی (ره) بوده‌اند که حدود سال ۱۳۴۲ شمسی احکام تغییر جنسیت را در جلد دوم تحریرالوسیله بیان داشتند؛ ولی قوانین خاصی در خصوص نحوه رسیدگی به جرائم افراد دارای اختلال جنسی تاکنون در ایران تدوین نشده است. هدف اصلی نگارنده از تحریر این پژوهش، بررسی و تأملی بر چالش‌های مجازات افراد دارای اختلال جنسی در صورت ارتکاب جرائم جنسی می‌باشد. روش تحقیق به روش توصیفی و تحلیلی بوده است و روش جمع‌آوری اطلاعات به روش کتابخانه‌ای بوده است. نتیجه این است که باتوجه به اختلال روانی حادث شده برای این طیف، حمایت‌های اجتماعی و قانونی ضرورتی است که به نظر می‌رسد قوه مقننه با همکاری سایر قوا ضمن انجام مطالعات گسترده کارشناسی شده، بایستی نسبت به تدوین قوانین مربوطه اقدام نمایند تا در ذیل این قوانین، حقوق و تکالیف انسان‌های دوگانه کاملاً مشخص گردد. همچنین ایجاد فرهنگ صحیح و رفع سوءبرداشت و سوءتعبیرها از این نوع اختلال روانی و مهم‌تر از آن، کمک به شخص مبتلا به اختلال برای برخورداری از زندگی که این فعالیت‌ها در سطح اقدامات کنشی و پیشگیری از وقوع جرم علاوه بر کاهش هزینه‌های مبارزه با بزهکاری، از بروز بسیاری مسائل و مشکلات و ارتکاب جرائم جدید جلوگیری می‌کنند. برخورداری از سازوکارهای لازم و نیز آموزش قضات و مسئولین اجرایی در سطح دادسرا، دادگاه، زندان‌ها، بازداشتگاه‌ها و سایر مراکز ذی‌ربط، توجه به موقعیت آن‌ها در آیین‌نامه و دستورالعمل‌های داخلی قوه قضاییه است که می‌تواند نسبت عدالت کیفری در خصوص این افراد کمک کند.

کلمات کلیدی: اختلال جنسی، تغییر جنسیت، قانون مجازات ایران، جرائم جنسی.

نقدی بر قانون جدید شورای حل اختلاف و درنگی بر تشکیل و صلاحیت دادگاه صلح

علی فتوحی‌راد

استادیار گروه حقوق موسسه آموزش عالی خراسان.

ali.fotuhirad.khoradan.ac.ir

چکیده

به موجب قانون جدید شوراهای حل اختلاف مصوب ۱۴۰۲ قانونگذار بر مبنای فلسفه وجودی شورای حل اختلاف، صلاحیت آن را منحصر به حل اختلاف و صلح و سازش بین اشخاص حقیقی و حقوقی خصوصی تعیین و به تاسیس دادگاه صلح به عنوان مرجع قضایی اختصاصی وابسته به دادگستری اقدام نموده است. به موجب این قانون موارد صلاحیت قاضی شورای حل اختلاف در قانون پیشین شورا با توسعه موارد آن در صلاحیت دادگاه صلح قرار گرفته است. ملاحظه موارد صلاحیت این دادگاه نشان‌دهنده این است که موارد مذکور تلفیقی از دعاوی حقوقی، خانواده و کیفری است، هرچند غلبه بر دعاوی حقوقی است که در این صورت باید شعبی با عنوان دادگاه صلح حقوقی، خانواده و کیفری تشکیل شود. با توجه به اینکه صلاحیت دادگاه صلح در دعاوی مالی اعم از منقول و غیرمنقول تا نصاب یک میلیارد ریال تعیین و آرای صادره بیش از نصف مبلغ مذکور قابل تجدیدنظر می‌باشد، لذا ضمن افزایش هزینه دادرسی، در مورد قابلیت فرجام آرای صادره از سایر مراجع قضایی در مورد دعاوی مالی بیش از بیست میلیون ریال و کمتر از یک میلیارد ریال موضوع مبهم و به نظر مفاد بند یک قسمت الف ماده ۳۶۷ ق.آ.د.م.نسخ شده است. در مورد دعاوی مالی مربوط به اموال غیر منقول و مرتبط با دعاوی رفع تصرف که در پی صدور حکم به رفع تصرف عدوانی و اجرای آن از سوی محکوم‌علیه دعاوی مذکور مطرح می‌شود، مانند طرح دعاوی مالکیت بر مبنای اسناد عادی و دعاوی با تقویم کمتر از نصاب مقرر در بند ۱ ماده ۱۲ نیز موضوع در فرضی که قائل به صلاحیت این دادگاه نباشیم، محل ایراد است. علاوه بر این تخصیص برخی از شعب دادگاه‌های موجود به دادگاه صلح و یا ایجاد شعب جدید به دادگاه صلح نیز جایگاه این مرجع قضایی را به عنوان شعبه‌ای از دادگاه‌های موجود و یا به عنوان مرجع قضایی اختصاصی در پرده‌ای از ابهام قرار داده است. این نوشتار با روش توصیفی-تحلیلی و با نگاهی انتقادی به جنبه‌های تقنینی، حقوقی و اجرایی قانون جدید شورای حل اختلاف با تأکید بر جایگاه دادگاه صلح و تأثیر موارد صلاحیت آن بر قابلیت فرجام دعاوی مطروحه قبل از تشکیل دادگاه صلح به بررسی چالش‌های ناشی از تشکیل این مرجع قضایی پرداخته است.

کلید واژگان: شورای حل اختلاف، صلاحیت، دادگاه صلح، مرجع اختصاصی، فرجام‌خواهی.

بررسی ربودن دختران توسط بوکوحرام از منظر حقوق بین‌الملل

فریده رحیمی جرفی

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق کیفری و جرم‌شناسی، موسسه آموزش عالی خراسان

چکیده

بوکوحرام از گروه‌های شورشی سنی‌مذهب و مخالف با دولت سکولار نیجریه است که برای پیشبرد اهداف خود به خشونت متوسل می‌شوند. جنایات ارتكابی این گروه در نیجریه و با نقض فاحش موازین حقوق بشر و حقوق بشردوستانه، موجبات تهدید صلح و امنیت بین‌المللی را فراهم کرده است؛ لذا به منزله گروه شورشی ملزم‌اند قواعد و موازین حقوق بشر و حقوق بشردوستانه نظیر حفاظت از غیرنظامیان، به‌ویژه زنان و کودکان را رعایت کنند. در این نوشتار ضمن بررسی بوکوحرام و ساختار تشکیلاتی آن به‌عنوان گروه تروریستی به عوامل مؤثر بر رشد و استمرار فعالیت‌های بوکوحرام و اقدامات تروریستی این گروه افراطی پرداخته شده است و نیز تعهدات بشردوستانه بوکوحرام و اسناد بین‌المللی در خصوص حمایت از زنان و کودکان مورد اشاره قرار گرفته است. و نیز عملکرد و راهبردهای شورشیان این گروه که در که دربردارنده نقض موازین بین‌المللی حقوق بشر و حقوق بشردوستانه است و از موجبات تهدید علیه صلح و امنیت است بررسی شده است. نتایج تحقیق بیانگر این است که علاوه بر دولت‌ها گروه بوکوحرام به‌عنوان یک گروه شورشی نیز ملزم به رعایت موازین حقوق بشردوستانه‌اند. از مشکلات حاد بین‌المللی زنان مسئله تجاوز نظام‌یافته علیه زنان و کودکان در مناقشات مسلحانه است که با هدف پاک‌سازی قومی به طور وحشیانه صورت می‌پذیرد. مسلماً برخورد قاطع و جدی جامعه بین‌المللی می‌تواند تأثیر مطلوبی در جلوگیری از ارتکاب اعمال غیرانسانی این گروه داشته باشد.

واژگان کلیدی: بوکوحرام، گروه تروریستی، حقوق زنان و کودکان، تعهدات، اسناد بین‌المللی، حقوق بشردوستانه.

شناخت جامعه گامی موثر در تعیین کیفر متناسب

حسن احمدی آهنگرانی

مدرس دانشگاه، رئیس کمیته آموزش و پژوهش مرکز وکلای خراسان رضوی، دبیر مجمع پژوهشگران حقوق کیفری خراسان

ahangarani1397@gmail.com

سمانه کارگر بهرآبادی

دانشجوی رشته حقوق

چکیده:

برای تعیین کیفر متناسب با جرم ارتكابی اتکا به رفتار مجرمانه و جستجو عنصرقانونی آن در قوانین جزای بخشی از کار بوده و نه همه آن، چرا که با این اقدام صرفاً به مثابه یک هوش مصنوعی عمل نموده و در صدد انطباق رفتار مجرمانه با تعریف قانونی بر آمده ایم. در صورتی که ما نیازمند بررسی همه جانبه یک پرونده کیفری می باشیم، تا در پی آن بتوانیم، کیفر متناسب که مورد پذیرش و مقبولیت آحاد جامعه می باشد را تعیین نماییم. فلذا با شناخت جامعه ای که جرم در آن اتفاق افتاده و مجرم در آن پرورش یافته است، می توانیم گام موثری برای تعیین کیفر متناسب برداریم. زمانی که قاضی صادر کننده حکم با شناخت کافی و وافی از جامعه اقدام به تعیین کیفر می نماید در واقع توانسته است، نوع واکنش اجتماعی مناسب در هر مورد خاص را کشف نماید و در محدوده های بسیار وسیعی (از جمله نهادهای ارفاقی و مجازات های جایگزین حبس) که قانون برای وی مشخص می کند، نوعی از واکنش اجتماعی را انتخاب نماید که مقبولیت عمومی را در پی داشته باشد. در این بین نباید از نقش وکلای دادگستری غافل گردید چراکه، بی تردید وکلای دادگستری در جهت تکمیل پرونده کیفری و پرونده شخصیت بزهکاری می توانند نقش تاثیرگذاری را ایفا نمایند، که این مهم می تواند جهت تنویر ذهن مقام قضایی در تعیین کیفر متناسب راهگشا باشد. اگر نوع کیفر تعیینی مورد پذیرش و اقبال عمومی قرار گیرد به طور قطع در برقراری نظم و سامان اجتماعی موفق تر خواهیم بود. البته تعیین کیفر متناسب می تواند هزینه اجرای مجازات را برای دولت و جامعه کاهش دهد.

کلید واژگان: ۱- جامعه شناسی ۲- کیفر شناسی ۳- کیفر متناسب ۴- جرم.

هوشمندسازی احراز هویت در دفاتر اسناد رسمی

یگانه رحیم زاده

دانشجو کارشناسی ارشد حقوق ثبت اسناد و املاک دانشگاه بین المللی امام رضا(ع)

محمدرضا غلام پور

استادیار دانشگاه، رئیس کانون سردفتران و دفتریاران خراسان رضوی

چکیده

احراز هویت نقش مهم و اساسی در امنیت سایبری دارد. مجرمان سایبری به طور مداوم در حال تغییر تاکتیک‌های خود هستند، از جمله استفاده از هوش مصنوعی در فعالیت‌های خرابکارانه. بنابراین، سیستم‌های احراز هویت نیز باید به منظور افزایش کارایی و امنیت، از هوش مصنوعی در فرآیندهای خود استفاده کنند. در حال حاضر با ظهور هوش مصنوعی، احراز هویت در حال تغییر است. روش جدیدی که در این مقاله از آن رونمایی شد احراز هویت به سبک بیومتریک می باشد. زیرا دفاتر اسناد رسمی چه از نوع فیزیکی و چه سایبری قادر خواهند بود با استفاده از احراز هویت بیومتریک از وقوع جرائم جلوگیری کنند. سوال اصلی این تحقیق عبارت است از اینکه کاربردهای هوش مصنوعی در احراز هویت در دفاتر اسناد رسمی چیست؟ طبق یافته‌های پژوهش که بر مبنای روش توصیفی و تحلیلی نگارش شده است؛ دریافت شد که تشخیص هویت افراد می تواند به طرق مختلف مانند تشخیص رگ انگشت و اثر انگشت، تشخیص چهره و صدا و ... باشد. که این سبک از احراز هویت هوشمند را می توان در برخی از طرح های اعمال شده مانند طرح احراز هویت دو مرحله‌ای در دفاتر اسناد رسمی استنباط نمود.

کلیدواژه: احراز هویت "هوش مصنوعی" دفتر اسناد رسمی "بیومتریک".

تطبیق عنصر روانی قتل در نظام کیفری ایران با درجات مختلف قتل در نظام کیفری انگلستان

الهام محمدی

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه - ایران.

elham721.mohammadi@gmail.com

محمدامین فرید

استادیار و عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه - ایران

چکیده

هدف از این پژوهش، بررسی تطبیقی عنصر روانی قتل در نظام کیفری ایران با درجات مختلف قتل در نظام کیفری انگلستان است. روش پژوهش، توصیفی و تحلیلی بوده که می‌توان گفت تحلیل و بررسی عناصر جرم از موضوعات اصلی حقوق کیفری عمومی است. یکی از مباحث اصلی در این رابطه اجزای تشکیل‌دهنده هر یک از این عناصر و تعریف و بیان حدود و ثغور آنهاست. برای تحقق یک جرم، وجود عناصر تشکیل‌دهنده آن که شامل عنصر قانونی، مادی و روانی است، ضروری می‌باشد. عنصر روانی اساسی‌ترین رکن در تشخیص انواع قتل می‌باشد. به عبارتی برای جرم شناختن یک رفتار، بایستی میان فعل مادی و حالات روانی مرتکب آن رابطه وجود داشته باشد. نظریه عنصر روانی بر مبنای خطر و قابلیت سرزنش، با هدف تضمین دفاع اجتماعی و تأمین عدالت کیفری متضمن تأکید بر رفتار مرتکب و مفهوم‌شناسی آن در شکل‌دهی عنصر روانی جرم است تا از این طریق جنایاتی را که ماهیتاً غیر عمدی شناخته می‌شوند، عمدی محسوب نماید. در حقوق کیفری ایران جنایات عمدی دایر بر مدار قصد می‌باشند و آنچه در تشخیص ماهیت عمدی یک جنایت، تعیین‌کننده است قصد مرتکب یا رفتار خطرناک وی و یا شرایط و اوضاع و احوال مجنی‌علیه است و تقریباً در هر سه حالت، توجه به رفتار مجنی‌علیه معین شرط و با فقدان آن، جنایت از دایره عمد خارج می‌شود و در صورت فقدان قصد فعل و نتیجه نسبت به شخص معین عنوان خطای محض به خود می‌گیرد.

کلمات کلیدی: سوءنیت، خطا، فعل نوعاً کشنده، بی‌پروایی.

واکاوی نظریات جرم‌شناسی درباره ی جرم سرقت

هادی اندی

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی موسسه آموزش عالی خراسان
hadyandytak@gmail.com

سجاد پیوندپور

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی موسسه آموزش عالی خراسان
Sajadpivandpoor1999@gmail.com

امیر حسین قائمی

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی موسسه آموزش عالی خراسان
Amirahgh90@gmail.com

چکیده

یکی از با اهمیت ترین جرائم علیه اموال و مالکیت افراد سرقت است قانون مجازات اسلامی مصوب ماده ۲۶۷ مقرر می دارد: سرقت عبارت از ربودن مال متعلق به غیر است. موضوع سرقت چیزی است که عمل ربودن نسبت به آن انجام می شود و حقوقی به آن تعلق گرفته که مورد حمایت قانون است. قانونگذار شرایط زیادی را به صورت صریح یا ضمنی برای این موضوع بیان نموده است که عبارتند از مال یا شی بودن مال مسروقه مادی بودن و قابلیت جابجایی و تصرف را داشتن مال، منقول بودن مال مسروقه، تعلق مال به غیر در زمان سرقت و خروج مال یا شی از تصرف متصرف و دخول آن در تصرف سارق. است در مورد علت و راههای جلوگیری از وقوع بزه سرقت از نظر جرم شناسان و جامعه شناسان می توان به عوامل اجتماعی از قبیل: احساس بی عدالتی، اجتماعی نابرابریهای اجتماعی و فاصله طبقاتی بین فقرا و ثروتمندان مهاجرت، انزوا طرد اجتماعی و حاشیه نشینی گرایش به مشاغل کاذب شکست تحصیلی اعتیاد فرد و والدین بیکاری و نقش دوستان ناباب عدم ارتباط ساکنان در ساختمان شاغل بودن زوجین و... از عوامل تسهیل کننده ارتکاب جرم سرقت از منازل و اماکن خصوصی است و برای پیشگیری از وقوع بزه سرقت باید به بررسی نقاط قوت و ضعف تهدیدها و فرصتهای فضای مجازی و پیشنهادهای پیشگیرانه و مؤثر مانند کنترل آسیبهای اجتماعی از قبیل کنترل جرائم مربوط به مواد مخدر، فحاشی اختلافات مالی و ... که به نوعی زمینه ساز بروز سرقتها هستند و همچنین بررسی نظریه پیشگیری وضعی در جرم شناسی پرداخت.

واژگان کلیدی: سرقت، جرم‌شناسی، پیشگیری، وضعی، معاشرت های ترجیحی

مرجع تشخیص مصادیق وهن دین

حسن حسینی یار

دکتری فقه و مبانی حقوق اسلامی از دانشگاه فردوسی.

hhoseiniyar@gmail.com

چکیده

در آیات و روایات با تعابیر مختلف بر لزوم حفظ چهره و جلوه دین و پرهیز از بدجلوه دادن دین، تاکید شده است. از سوی دیگر به جهت تغییرات شرایط زمانی و مکانی در برخی موارد متعلق حکم دچار تغییر ماهوی می‌شود و به دنبال این تغییر ماهوی گاهی آنچه در عصری و میان نسلی مذموم محسوب نمی‌شده است و در عصری دیگر و میان نسلی دیگر مذموم و در نتیجه موجب وهن دین شود. این نوشتار بر آن است که مرجع تشخیص مصادیق وهن دین، لزوماً نه مجتهد است و نه عرف، بلکه هر مرجع و نهادی که بتواند در تطبیق مفهوم بر مصداق در این زمینه دقیق و به دور از هر شائبه‌ای عمل کند، مرجع معتبر تشخیص مصداق است.

کلید واژه‌ها: وهن دین، عرف، تشخیص، تطبیق.

مبانی مسئولیت کیفری اشخاص خصوصی ارائه‌دهنده خدمات عمومی در جرائم اقتصادی

امیرحسین جوانبخت دلویی

قاضی دادگستری، دانشجوی دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب.

Javanbakht62@yahoo.com

سعید منصوریان

دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی سیاسی دانشگاه امام صادق (ع) و پژوهشگر حقوق عمومی.

saeedmansourian75@gmail.com

چکیده

اصطلاح خدمات عمومی می‌تواند یک مفهوم سازمانی و یک مفهوم ماهوی و کاربردی داشته باشد. خدمات عمومی فعالیت‌های عام‌المنفعه و در راستای منافع جمعی و نظم عمومی هستند که مطابق قوانین و صلاحیت‌های قانونی تعیین شده، از سوی اشخاص حقوق عمومی یا خصوصی (با ضوابط معین) انجام می‌گردد و باید ضوابط مختلفی از جمله اصول حقوق عمومی، حقوق شهروندی و مسئولیت حقوقی در آن‌ها رعایت شود. امروزه باتوجه به گسترش فعالیت‌های مردم‌نهاد، شاهد ورود گسترده آن‌ها در فعالیت‌های عمومی هستیم. در این عرصه اشخاص خصوصی معمولاً به دلیل چالش‌ها و ضعف‌های نظارتی بیش‌ازپیش در مظان ارتکاب جرائم اقتصادی و تعارض منافع قرار می‌گیرند و از این‌رو طراحی چارچوب‌های حقوقی سخت‌گیرانه برای آن‌ها لازم و ضروری بوده و تسری مجازات‌ها و جرائم اقتصادی نسبت به ارائه‌دهندگان خدمات عمومی اشخاص خصوصی را پررنگ می‌نماید. منظور از مأمورین به خدمات عمومی، کلیه کارکنان مؤسسات، نهادهای، بنگاه‌ها و شرکت‌های غیردولتی و یا خصوصی و همچنین کلیه سازمان‌های حرفه‌ای و صنفی که به موجب قانون ایجاد شده‌اند که نسبت به ارائه خدماتی که جنبه عمومی دارد اقدام می‌نمایند، است. براین اساس سؤال اصلی این پژوهش این است که «مسئولیت کیفری اشخاص خصوصی ارائه‌دهنده خدمات عمومی در جرائم اقتصادی بر اساس کدام مبانی قابل توجیه است؟». با استفاده از روش اسنادی و با رویکرد توصیفی - تحلیلی فرضیه اصلی این پژوهش به این شرح است که مطابق قوانین و مقررات ایران و باتوجه به ماهیت امر عمومی و خدمات عمومی و با کمک مؤلفه‌هایی همچون مسئولیت مدنی دولت، مسئولیت در ترک فعل‌ها و تسری‌های قانونی برخی عناوین کیفری به اشخاص خصوصی در زمینه خدمات عمومی در موارد معین، نه تنها بر اساس مبانی مسئولیت در حقوق ایران امکان توسعه و تسری این مسئولیت به آن‌ها وجود دارد؛ بلکه از ضرورت‌های بسیار راهبردی حقوق عامه، حقوق عمومی و حقوق شهروندی، پیش‌بینی ضمانت اجرای کیفری دقیق و کارآمد در این عرصه است.

کلمات کلیدی: خدمات عمومی، اشخاص حقوق عمومی، اشخاص خصوصی، جرائم اقتصادی، قوانین کیفری.

دومین
کنفرانس ملی مطالعات بنیادین حقوقی-فقهی (نظریه‌ها، رویکردها و چالش‌ها)
Conference on Fundamental Studies in Law, jurisprudence; Theories, Approaches & Challenges

بررسی امکان سنجی اعمال صلاحیت محاکم ایران نسبت به عاملان جنایت علیه سردار سلیمانی

مهدیه نیازمند

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، موسسه آموزش عالی خراسان

kati.9874@yahoo.com

چکیده:

در بامداد روز سیزدهم دی ماه سال ۱۳۹۸، سردار سپهبد قاسم سلیمانی فرمانده پیشین نیروی قدس سپاه به همراه ۹ نفر از همراهان خود، هنگام خروج از فرودگاه بغداد مورد تهاجم پهپادهای بدون سرنشین آمریکایی قرار گرفتند و به شهادت رسیدند. این ترور به دستور مستقیم رئیس‌جمهور آمریکا انجام شد و مصداق بارز یک قتل هدفمند بود. متخصصان حقوق بین‌الملل، از جهات مختلفی به بررسی این موضوع پرداخته‌اند ولیکن مسئله اصلی در این مقاله و پژوهش، این است که بررسی کنیم به طور کلی، امکان تعقیب عاملان و مسببان این حادثه از منظر حقوق جزای بین‌الملل وجود دارد و دوم اینکه بررسی شود محاکم ایران امکان تعقیب و محاکمه و اجرای حکم مسببان و مباشران این قضیه که شامل ترامپ و عوامل ارتش آمریکا می‌باشد را دارا می‌باشند و اگر این امکان وجود دارد از چه طریقی می‌تواند به احقاق حق و اقامه دعوی حقوقی بپردازد از آنجا که محل وقوع ترور در خارج از قلمرو ایران اتفاق افتاده بررسی صلاحیت محاکم قضایی ایران در رسیدگی به پرونده وی ضروری می‌باشد و فرضیه اصلی بر صلاحیت محاکم ایران، عراق و کشورهای ثالث استوار است.

کلید واژه‌ها: ترور، سردار سلیمانی، صلاحیت سرزمینی، صلاحیت واقعی، صلاحیت جهانی.

2nd National
Conference on Fundamental Studies in Law, jurisprudence; Theories, Approaches & Challenges

دومین
کنفرانس ملی مطالعات بنیادین حقوقی-فقهی (نظریه‌ها، رویکردها و چالش‌ها)

بررسی شرایط تحقق مسئولیت مدنی نسبت به دعوای رقابت نامشروع تجاری

عارف حمدالهی

مدرس حوزه علمیه خراسان و دانشگاه علوم اسلامی رضوی.

a.hamdollahi26@gmail.com

عاصف حمدالهی

قاضی دادگستری و مدرس دانشگاه.

phd.asef@gmail.com

کاظم خسروی

استاد یار دانشگاه آزاد اسلامی مشهد.

khosravi.kazem@gmail.com

چکیده

رقابت سالم در بازار، منافع مصرف‌کنندگان و جامعه را تأمین می‌کند اما در مواردی رقابتی تجاری با توسل به روش‌های نامشروع به منافع تجاری یکدیگر لطمه وارد می‌کنند. چنین رقابتی که در آن رقبا از وسایل نامشروع بهره می‌جویند، وصف نامشروع به خود می‌گیرد. دعوای ناشی از چنین رقابتی بر پایه قواعد مسئولیت مدنی شکل می‌گیرد، پس برای اجرای آن باید ارکان مسئولیت یعنی تقصیر، ضرر و رابطه سببیت وجود داشته باشد. تشخیص عنصر تقصیر در این دعوا، سخت‌ترین رکن به شمار می‌آید. ضرری که غالباً در نتیجه رقابت نامشروع به دارایی تاجر رقیب وارد می‌شود، ضرری نیست که از زیان وارده به اموال او ناشی شده باشد بلکه ضرر اقتصادی است که در آن تاجر در مقابل ضرر به رقیب تجاری و ضرر به دارایی وی، منفعتی را کسب می‌کند. در فقه امامیه و حقوق ایران مصادیق ضرر ناشی از رقابت نامشروع تجاری در حیطه مفهوم «عدم النفع» قرار می‌گیرد مطابق رویه قضایی فرانسه در زمینه رقابت نامشروع ایراد خسارت مفروض است و اثبات اقدام رقابتی ناسالم به معنی ورود ضرر است.

کلید واژگان: رقابت، رقابت تجاری، رقابت نامشروع، مسئولیت مدنی رقابت نامشروع.

دومین
کنفرانس ملی مطالعات بنیادین حقوقی-فقهی (نظریه‌ها، رویکردها و چالش‌ها)
Conference on Fundamental Studies in Law, jurisprudence; Theories, Approaches & Challenges

اعتبارسنجی خبر واحد از منظر مذاق شریعت

حسن حسینی‌یار

دکتری فقه و مبانی حقوق اسلامی از دانشگاه فردوسی.

hhoseiniyar@gmail.com

چکیده

خبر واحد همواره به‌عنوان یکی از مجاری استنباط احکام شرعی مورد توجه بوده است و همواره میان فقیهان در حجیت و عدم حجیت آن، گفتگو و اختلاف نظر بوده است، در دوره‌ای نظر غالب فقیهان عدم حجیت خبر واحد و دوره دیگر نظر غالب و مشهور حجیت خبر واحد بوده است و تاکنون نظر مشهور میان فقیهان حجیت خبر واحد است، اما پرسشی که در منابع فقهی به صورت مستقل به پاسخ آن پرداخته نشده است، این است که آیا باتوجه به اهتمام شارع نسبت به امور مهمه یعنی؛ جان، ناموس، آبرو و اموال افراد، آیا اکتفا به اخبار آحاد، برای کشف و وضع قوانین در این امور، از منظر مذاق شریعت دارای پشتوانه شرعی هست یا خیر؟ نوشتار حاضر برآن است که به نظر می‌رسد آیات و روایات بیان شده در باب اهمیت و حرمت امور مهمه مؤید این معنا هستند که در امور مهمه یعنی جان، ناموس و آبرو، که شارع اهتمام جدی در حفظ آن‌ها دارد، چنانچه ظاهر یک آیه و یا مضمون یک خبر واحد با مذاق و روح شریعت ناسازگار بود یا باید متن روایت را توجیه کرد و یا باید از اساس در صحت آن تردید جدی روا داشت و در قانون‌گذاری به آن اکتفا نکرد.

کلمات کلیدی: خبر واحد، حجیت، امور مهمه، مذاق شریعت.